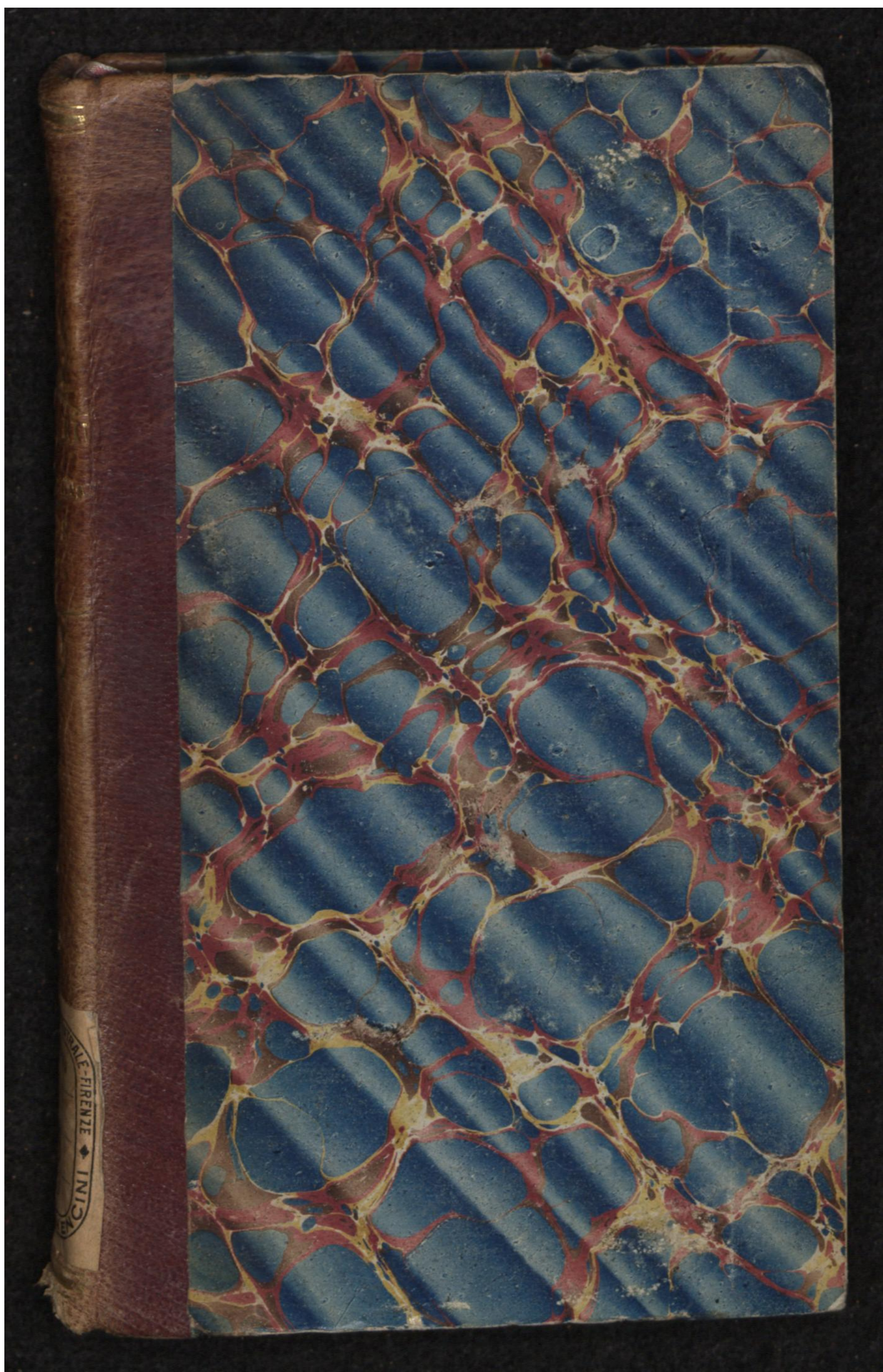
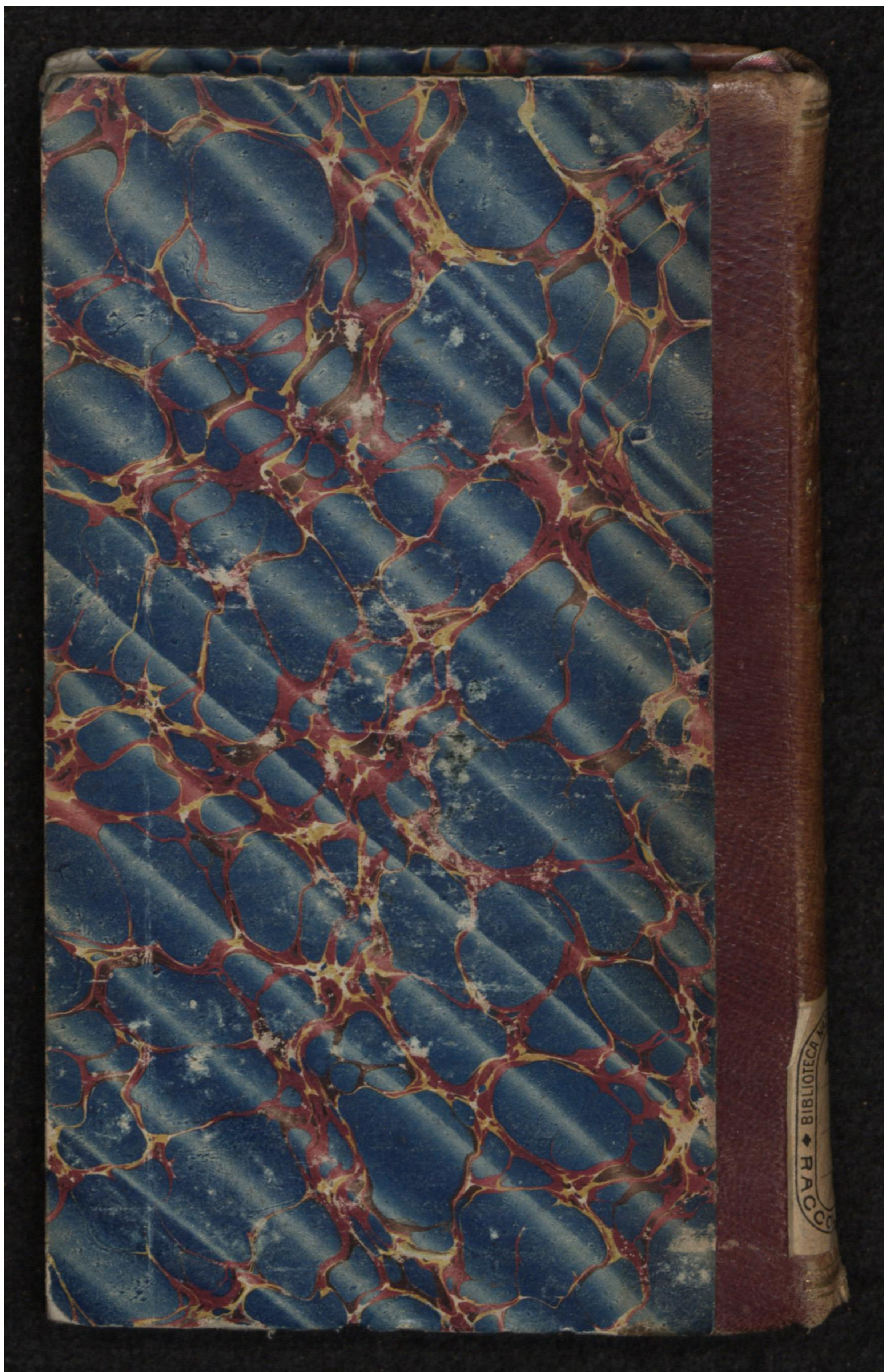
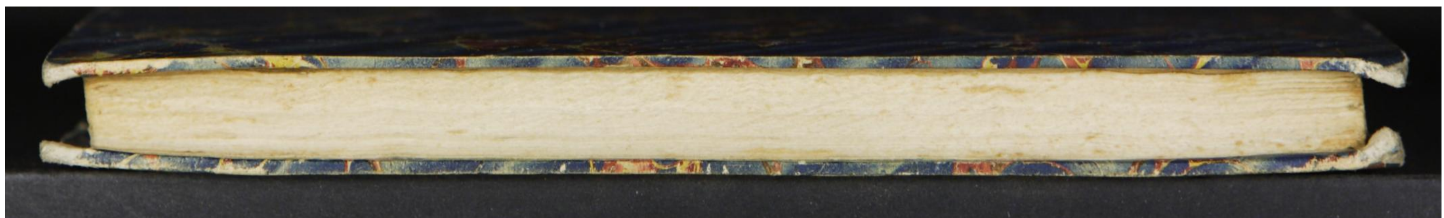

ALE-FIRENZE
INI
ENCINI

FERRARI
IN
PHILIPPICAS
ALDUS
1542
NAZIONALE CENTRALE
ALDINI
I
3
23

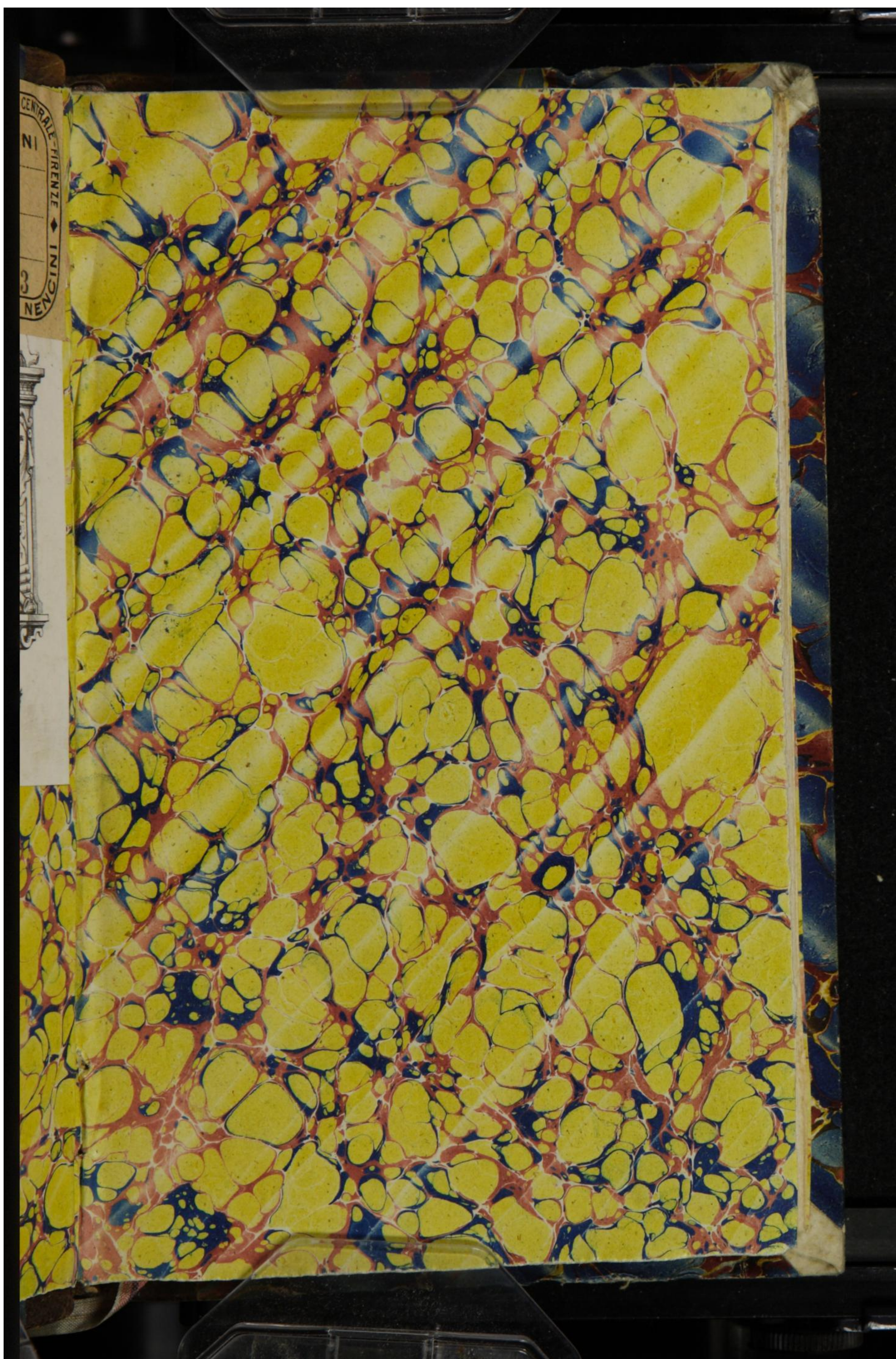

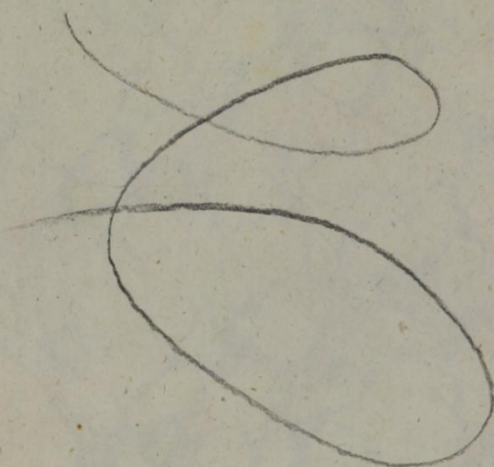

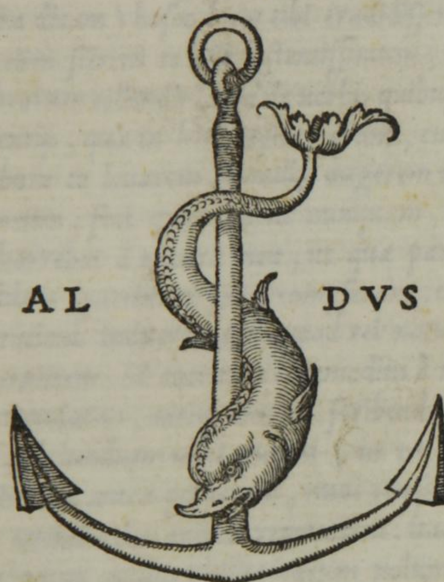

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE-FIRENZE
ALDINI
I
3
23
RACCOLTA NENCINI

OTIVM
SINE LITERIS
MORS EST
Seneca
Ex Libris Ioannis Nencini
1874

CENTRALE-FIRENZE
NENCINI

HIERONYMI FERRARII AD PAVLVM MANVTIVM EMENDATIONES IN PHILIPPICAS CICERONIS.

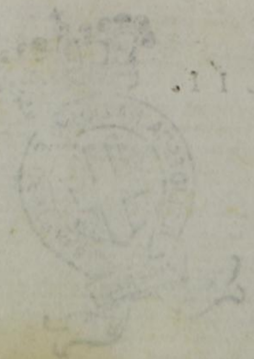

PAVLVS MANVTIVS ALDI F.

CVM SENATVS VENETI
PRIVILEGIO.

VENETIIS, M. D. XLII.

HIE
P
E

dos (u
rum eg
mendis
atq; se
dis, ut
sculum
ualde c
antiqui
uestitu
teretur
ret, &
gredere
quæ in
ri cur
ductis
& his
inter ip
uarieta
berem,
tem &
fecerim
ipsum q

HIERONYMVS FERRARIVS PAVLO MANVTIO S. D.

ECCE tibi persoluo, quod promiseram, uel, ut uerius loquar, plus, quàm promiseram, præsto: satis enim non promisso meo solum, uerum etiam animo tuo factum erat, si modo nudos (ut ita dicam) hosce locos tibi tradidissem. uerum ego cum scirem te esse distentissimum, quà de mendis librorum tollendis, quà de uerbis quibusdam, atq; sententijs, quæ in his inuolutæ erant, euoluendis, ut labore te leuarem, simulq; augerem munusculum meum, feci quod antea nunquam, quodq; ualde abhorrebat à natura mea, ut quæ partim ex antiquis libris, partim ex me prompseram, ea quasi uestitu orationis induerem, & quoad rei natura pateretur, ornarem. id autem ut commodius à me fieret, & cumulatius, antequam ad scribendum aggrederer, faciundum mihi putaui, ut ea studia, quæ in his libris antea posueram, nunc rursus acriori cura, attentioreq; animo renouarem. itaq; conductis in unum multis Philippicarum uoluminibus, & his quidem perueteribus, operam dedi, ut, quoniam inter ipsa conueniret interdum, sæpe uariaretur, hanc uarietatem, constantiamq; ita diligenter notatam haberem, ut ne littera quidem effugeret. Quantum autem & his & superiorum temporum uigilijs lucri fecerim, non est meum scribere, ideo quòd facile seipsum quisq; fallit, & ipsa scripta indicabunt. Tanta

quidem certe diligentia usus sum, ut interdum, ne putida uideatur, in mentem ueniat subuereri, ita minima etiam quæq; persecuti sumus, nec solum elaborauimus, ut sua Tullio sermonis elegantia, uerum etiam suus, quoad eius fieri posset, orationis orbis, suusq; numerus redderetur. quæ tamen in his interpretati sumus, quæue emendauimus cum apud hunc ipsum in alijs libris, tum apud alios de meliore nota scriptores, hæc, etsi cum occurrerent, atq; inciderent quasi prætereuntes excussimus, tamen animum harum minutarum rerum fastidio defessum releuare poterunt, atque abalienatum retinere. hoc igitur opusculum ad te mittimus, quod uel ut tuum per me edas licet, siquidem me tui amor ad scribendum, non studium laudis impulit, uel, sicut ingenuus es, nec indigens cuiusq̃, meum nomen placet inscribere, in tuo certe exeat ac diuulgetur uolo, non solum ob eam causam, ut quam diligentiam soles in tuis, hanc in meis quoque rebus adhibendam putes, uerum etiam multo magis ut doctissimi adolescentis, atque apud eos omnes, qui se optimis artibus dediderunt, gratiosi, nomine commendatum, studium istuc secum, fauoremq; in uulgus afferat. hic autem ut primus ingenij fœtus nunc minutus sit, nec ita ualde bonus necesse est. post si, ut humus, sic animus fiet cultu fœcundior, quoq; magis subactus erit eo grandiores edet fruges, ac meliores, uberiora à me ac præstantiora debebis expectare. qualiacunq; certe efferremus, tibi efferremus. quis enim ad communem fructum non ex=

citetur, non ei omni studio faueat, non omnibus opibus, ac uiribus opituletur, quem id ætatis uideat sic euigilare in litteris, ut fructus lucubrationum suos in commune conferat; sic incumbere in eam curam, ut scriptoribus alijs, quos mendorum quasi quædam illuuies inquinauerat, ac totos prope mutauerat, suum splendorem, formamq; restituat, alios in tenebris abditos iam iamq; situ enectos in lucem euocet, perire non sinat, atque adeo immortalitati commendet, ut omnia loca, bibliothecas, libros peragret, scrutetur, euoluat, non operæ, non sumptui, non denique ualetudini, atq; uitæ parcat. quam quidem, cæterasq; laudes animi, ingenij, ac iudicij tui mens quidem nunc ardet studio persequendi, sed impetum reprimit pudor. quòd enim, cum tecum loquor per litteras, mihi cum præsente præsens loqui uideor, iccirco fit ut, quasi te in os laudem, ita de te ad te scribens erubescam. prædicabo igitur alijs quod facio, atque in hoc animo meo penitus obsequar. Vale, & me ama. Romæ, data Non. Ian. ∞DXLI.

HIERONYMI FERRARII EMEN=DATIONES IN PHILIPPI=CAS CICERONIS.

CLIII.

AD VESTRVM *consilium auctoritatemq;*] *Auctoritatem, libri ueteres : & ita scribi oportere, non solum* Grammatici *antiqui docent, qui quidem hoc uocabulum ab* Augeo *declinatum tradunt; sed etiam ex antiquorum monumentorum inscriptionibus apparet.*

CLIII.

ATHENIENSIVMQVE *renouaui uetus exemplum*] Liber Colotianus, *& alij nonnulli, reuocaui. quod ut eijciam, uerbum proximum inferius facit. sic in* III.l.de Or. *acerba sane recordatio ueterem animi curam, molestiamq; renouauit.*

CLIII.

QVOD *tum in sedandis discordijs usurpauerat ciuitas illa*] Sic liber Langobardicis *litteris scriptus, qui cum pleriq; consentiunt,* Quod *tum in sedandis discordijs erat ciuitas illa.* Col. Quod *tum in scandalis discordauerat ciuitas illa . nonnulli,* Quod *tum in sedandis discors erat ciuitas illa.* Vnus, *atq; alter hoc modo, quo tum in sedandis discordijs erat usa ciuitas illa . quæ uarietas hanc in opinionem me adduxit, ut putarem* M. Tullium *ita scriptum reliquisse,* Quod *tum in sedandis discordijs ciuitas illa . hanc autem uarietatem ab illis hominibus emanasse, qui sub omnibus locis, atq; uerbis glossemata subscribunt : qui quidem cum periodo huic aliquid deesse uidissent, atq; aliud alij tanquam*

præteritum retulissent: in horum postea libris describendis, ducti errore librarij suggesta illa uerba, & tanquam adulterina cum ueris, germanisq; contexuerũt: quæ sensim latius disseminata omneis ferè libros occuparunt. Tu tamen, ne nimium nobis sumere uideamur, fac tantisper in tuis sit, uel ut ante fuit, uel, quoniam nullis in libris ueteribus reperitur usurpauerat, ut in ijs duobus est, quos extremos protuli; dum librum nobis assentientem inueniamus.

CLIII.

SVMMA cum dignitate, & constantia.c.] Omnes libri ueteres commutant ordinem, ab his etiam non nihil discrepant. hoc modo, Ad hunc ordinem res optimas deferebat, nihil tum in C.Cæsaris commentarijs reperiebatur, summa cum dignitate, constantia ad ea, quæ quæsita erant, respondebat. qui quidem, quod ad ordinem attinet, ualde placent. placent autem propter insequens membrum, quod ad hoc extremum multo aptius, quàm ad illud alterum quadrat: nec insolens, ac nouum, ut duo uerba sublata è medio coniunctione dicantur. Cic. in ep. ad Appium: Quoq; plura uirtutis, industriæ ornamenta in te sunt. & in XIII. Phil. tamen eorum ora, sermones, qui ex eo numero in urbe relicti sunt. Nisi quod erat notum omnibus, deesse non abesse mihi uidetur: nam & recentiores retinent, & hoc, quàm illud, uerisimilius est.

CLIII.

CLARISSIMO uiro] C.V. libri ueteres.

CLIIII:

SENATVS consultum] S.C. Libri ueteres.

Alia

CLIII:

ALIA porro propria Dolobellæ] Dolabellæ. l. u. & recte. indicant substructiones aquæductuum, in quibus ita inscriptum est, P. Cornelius P. F. Dolabella.

CLIII:

QVI illam insepultam sepulturam effecerant] Audio quosdam non insepultam, sed insepulto probare, quibus de causis adductos, nescio: omnes certe libri contra faciunt. ego uero M. Tullium arbitror id loquendi genus ab aliquo uno ex uetustissimis illis scriptoribus mutuatum, aut certe poetã nescio quem imitatum, cuius ipse uersus in libris oratorijs profert, Qua tempestate Paris Helenam innuptis iunxit nuptijs eum. porrò à Græcis transtulisse. illi certe in hoc genere frequentes. ut illud est apud Euripidem in Hecuba. νύμφην τ᾽ ἄνυμφον, παρθένον τ᾽ ἀπάρθενον. & apud Sophoclem in Aiace. Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κ᾽οὐκ ὀνήσιμα. ut igitur ille nuptias innuptas appellauit, quòd in ijs solẽnia, ac iusta nuptiarũ seruata nõ erant: ita hũc per similitudinẽ existimo funus Cæsaris insepultam sepulturam uocitasse, propterea quòd raptim, ac turbulente, non more, ac modo factum erat. quod ita fuisse, declarãt rerum gestarum Cæsaris explicatores. Sepultura autem ualet interdum humationem, atq; actum ipsum, ut ita dicã, sepeliendi: funus aliàs, & prope exequias ipsas, ut hoc loco, & l. II. de Legib. Nec de mortui laude, nisi in publicis sepulturis; nec ab alio, nisi qui publice ad eã rem constitutus esset, dici licebat.

CLIIII:

MAGIS, magisq;] Magis, ac magis. Liber Lãg.

& alij nonnulli. utrunq; usitatum.

CLIII:

CVM suis similibus seruis] Sui, probo.

CLIII:

MIRVM mihi uideatur] Omnes libri ueteres, Mihi mirum uideatur.

CLIII:

NIHIL per senatum: multa, & magna per se ipsum & absente populo, & inuito] Multa, & magna per populum, emendo, cum auctoritate ueterum omnium librorum, qui quidem in manus meas peruenerunt, tum etiam ratione adductus: nam primum quis agebat per se ipsum? deinde ipse Cicero multis in locis apertissime ostẽdit, Antonium egisse per populum. Qui potuit agere per populum (dicet quispiam) & absente populo, & inuito? qui agit per plebem concitatam, per operas conductas, per egentes, seditiosos, facinorosos: is agit per populum: siquidem hi quoq; sunt in numero ciuium: & rursus per populum non agit, cum & populus, qui uere populus appellari possit, constet ex uiris bonis, ac bene sentientibus de Rep. & ea comitia legitima sint, quorum auctor senatus est, quæ descriptis ætatibus, classibus, ordinibus habentur. Antonius igitur cũ ferret leges per uim, exclusis bonis, et iure rogãdi sublato, non agebat per populum, & rursus agebat per populum, cum ciues improbi, atq; ex numero ciuium merito exterminandi eas sciscerent, ac iuberent. quid multa? audiamus Ciceronem similiter loquentem in oratione pro domo sua. An tu populum Ro. esse illum putas, qui constat ex ijs, qui mercede conducuntur, qui im

pelluntur, ut uim afferant magistratibus, ut obsideant senatum, optent quotidie cædē, incendia, rapinas? quem tu tamen populum nisi tabernis clausis frequentare non poteras.

CLIIII.

VT adessem Cal. Ianuarij] Liber Lang. Kł. Ian.

CLIIII.

CVM Brundusium] L. Lang. Brundisiū, semper.

CLIIII.

QVAE tamen, mihi urbs coniunctissima] L.u. urbs mihi coniunctissima. quæ structura mihi concinnior uidetur.

CLIIII.

SVSPICIONIS aliquid afferret] L. Lang. suspectionis. ut apud Terentium in Andria, Nam qui istæc tibi incidit suspectio? Suspicio quoq;, unde hoc uerbum declinatum est, pro suspectum habeo, dixit Sallustius. Suspectus, inquit, regi: & ipse eum suspiciens.

CLIIII.

QVAE ita mihi placuit] Quæ mihi ita placuit, omnes l.u.

CLIIII.

NEC multo post] Nec ita multo post, o.l.u. qui mihi quidem redolere uidētur elegantiam Tullianam.

CLIIII.

ETIAM plus Reip.] Plus etiam Reip. o.l.u.

CLIIII.

REMP. conuenturam Cal. sextilibus: senatum frequentem fore] Ita corrigendum est, Rem conuenturam: Kal. Sext. Senatum frequētem fore. cuius emen

dationis habemus auctorem non modo Col. librum, sed Cic. ipsum in XVI. l. ep. ad Att. de eadẽ re eodem modo loquentem. Hoc, inquit, afferebant Bruti, & Cassij edictum, & fore frequentem senatum Cal. à Bruto, et Cassio litteras missas ad cõsulareis, et prætorios: ut adessent, rogare. summam spem nunciabant, fore, ut Antonius cederet, res' conueniret.

CLIIII:

REMISSIS Gallijs prouincijs] Prouincijs Gallijs, Colotianus, & alij nonnulli u. l.

CLIIII:

EX qua Brutus excederet] Cederet. omnes libri scripti. quod uerbum tamẽ idem ualet, quod excedo. ut hic idẽ in X. Philip. de eodẽ Bruto loquẽs declarat. eũdẽ uidi postea Veliæ, cedẽtẽ Italia. & paulo infra. Cedere è patria seruatorẽ eius, manere in patria proditores.

CLIIII:

PVLCHERRIMI facti conscientia] Hoc amplius o. s. l. pulcherrimi facti sui conscientia.

CLIIII:

NEQVE perficere poteram] L. u. partim patrare, partim præstare. Gellius quoq; præstare, si tamen sine mendo liber est, quem tamen sequor.

CLIIII:

PRAETER naturam etiam, præterq; fatum] Etiam, delendum est, nisi libris omnibus antiquis fidem abrogamus.

CLV.

IDQVE nonnullo eius officio debere esse] Sic o. l. u. idq; me nonnullo eius officio debere ẽẽ, ex quibus

mea

mea quidem ſententia, ſi è modo litteram in t, mutaueris, omne mendum ſuſtuleris, hoc modo. Idq; me nõ nullo eius officio debere, et præ me ſemper tuli.

CLV.

ITA ſine cura Conſules ſunt] Lang. C̄. pro Conſules. Colotianus, Conſul̄t. nonnulli, Conſulares. ego ſequor impreſſos.

CLV.

CVMQVE è uia languerem] tres libri ſcripti, de uia, quos uehementer probo: ſiquidem ab his ſcriptores luculentiſſimi faciunt. Plaut. in Pſeud. Nam ut laſſus ueni de uia, me uolo curare. Cic. in Acad. & niſi de uia feſſus eſſet, continuo ad nos uenturum fuiſſe. & de Som. Scipionis. Me & feſſum de uia, & qui ad multam noctem uigilaſſem.

CLV.

MISI pro amicitia, qui hoc diceret] Qui hoc ediceret, o.l.s. quod aures meæ multo magis probant. edicere autẽ nõ modo ualet, edicto iubere: uerũ etiam dicere, indicare, atq; etiã enũtiare ſignificat. Sal. Is cum ſe diceret indicaturum de coniuratione, ſi fides publica data eſſet: iuſſus à Cos. quæ ſciret, edicere. Cic. de Am. ſi prius, quid maxime reprehendere Scipio ſolitus ſit, edixero. Plaut. in Menem. omnia hercle ego edictaui. Quid? ſi corrigamur, hoc ei diceret. omnino mollius, atq; uſitatius uideretur: tot librorum tamen conſenſionem pro nihilo putandam non arbitror.

CLV.

INVITI ſecuti eſtis] Secuti eſtis inuiti, L. Col. oratio certe fit & numero plenior, et cõpoſitione lenior.

CLV.

NIHIL *dico quis fuerit ille* L. Brutus] *Nos antea tantummodo coniectura ducti, pro quis, cui, reposueramus ita, ut ante, fuerit, notam distinctionis apponeremus: quòd omni scriptura diligenter considerata, Cicero mihi uidebatur hoc uoluisse dicere, se nullo modo eos honores, qui dijs immortalibus deberentur, cuiquam mortuo fuisse decreturum. itaq; cum dixisset, An me censetis* P. C. *quod uos inuiti secuti estis, decreturũ fuisse, ut decernerentur supplicationes mortuorum? Tum illud addidit, Nihil dico cui. non disputo, cui hic honos haberetur, nefario. s. Tyranno, scelerato, impio. Verũ fac fuisse* L. Brutum *exactorem regum, patriæ liberatorem: adduci tamen non possem, & quæ sequuntur. similiter autem locutus est in oratione pro Sext. Cur de capite ciuis? non disputo cuiusmodi ciuis. etc. Verum hoc antea, ut dixi, coniectura modo adductus, nunc eo magis id affirmo, quòd sententiæ meæ antiquissimus quisq; liber adstipulator est. erũt tamen fortasse nonnulli, quibus magis arrideat quoius, cuius. s. patrio casu, ut sit superiori scripturæ consequens: dixerat enim mortuorum. quæ sententia ut reprehendi non posset, si alicuius unius libri auctoritate niteretur, ita non magnopere probanda, cum à scripto recedat: præsertim cũ* M. Tullius *quibusdam legibus ita sit astrictus, ut ijs interdum tamen se relaxet, atq; soluat. si quis tamen id pugnaciter defendet, nos ei non ualde repugnabimus.*

CLV:

FACILE *possim defendere*] *Possem, o. l. u. perspicue rectum.*

CLV:

PARTIM *timeo ne impendant*] Impendeant, *l.u.perſpicue rectum.*

CLV:

CONSVLARES *fecit*] L.Colotianus, Cōs. Lang.qui cū pleriq; faciūt, Conſules.quod ualde placet.

CLV:

QVI *ſententiam loco conſulari dicunt*] L.Col.& *alij nonnulli,* Conſulari loco dicunt. *quos ſequimur, ut aſperitatem concurſus extremi uerbi cum inſequenti primo uitemus. ſic in* VII. Phil. *dicere in hoc ordine ſententiam* M.Antonium *conſulari loco.*

CLV:

IN *ſuſpicionem populo* Ro.*uenire*] In *ſuſpectio‑nem,*Lang.

CLV:

QVOD *ipſum eſt turpe*] Eſſet,nō eſt,o.l.u.quē‑admodum in oratione contra Piſ.locutus eſt.Pro Aure lio tribunali ne conniuente quidem te, quod ipſum eſſet ſcelus, ſed etiam hilarioribus oculis,quàm ſolitus eras, intuente.

CLV:

QVI *non quid efficere poſſet*] Extra unum, atq; alterum librum, in quibus Col.(de ueteribus enim lo‑quor: nam recentiores quoq; cum impreſſis faciunt) reliqui ſic, Qui non quid in remp.cogitauit, ſed quid facere ipſe deberet. qua ſcriptura diligenter conſidera ta,atq; omnibus ex partibus pertentata,hanc in opinio‑nem diſceſſi,ut huic aliquid deeſſe potius putarē, quàm impreſſæ ſuperare: cum præſertim, ut dixi,duo uetu‑

ſtiſſimi libri,atq; ex omnibus minime mendoſi hinc ſentiant,& ſententia bona ſit,ac bonis uerbis elata : tot librorum tamen conſenſionem ſilentio præterire nō placuit.de eo conuenit inter omnes,quòd illud uerbum,ipſe .ſ.proximum à poſtremo locum tenet : quo modo quidem multo melius cadit ipſa comprehenſio.

CLVI.

BENIGNE tamē me] Benigne me tamē,o.l.u.

CLVI.

NIHIL tam eſſe in actis Cæſaris] Nihil eſſe tā, c.omnes l.u.

CLVI:

AN ſi cui quid ille promiſit , id erit fixum?] Pro quid,quod,o.l.u.quod ualde placet.in membro inſequenti ueteres l.non diſcrepant . recentiores ferè pro fecit, fecerit . quod probo : ut duo complectatur & promiſſa , & beneficia . eſſet autem planius , ſi ita dixiſſet , Quodq́; idem facere non potuit, ut multis multa promiſſa non fecerit ? uerbis.ſ.coniunctione copulatis . ſed duo membra eodem modo paulo ante extulit, liberatus cædis periculo paucis poſt diebus ſenatus . uncus impactus eſt fugitiuo illi.c.Facere autem promiſſa,non promittere, ſed promiſſa ſeruare ſignificat . quod uel ex hoc loco facile intelligi poteſt,et l.III.de off.promiſſum potius non faciendum,quàm tam tetrum facinus admittendum fuit . & I . etiam'ne furioſo promiſſum facere ?

CLVI.

QVAE tamen multo plura reperta ſunt] Quæ tamen multo plura illo mortuo reperta ſunt,o.l.u.

CLVI.

PECVNIA utinam ad ædẽ Opis maneret] Ad opis, o.l.u. loquendi modus & breuis, & elegans, et optimo cuiq; scriptori usurpatus, ut ita dicant, ante Apollinis, Ad Martis, in Veneris. pro ad Martis ædem, in Veneris ædem. Cic. de eadem re loquens in ep. ad Att. Rapinas scribis ad Opis fieri. in VI. Phil. sicut illã Q. Trebellij ante Castoris. Plaut. in Pen. Ag. quò te agis? Ad. ego'ne? in Veneris. Græci quoq; hoc loquendi genus usurpant.

CLVI.

CRVENTA quidem illa] Cruenta illa quidẽ, o.l.u.

CLVI.

SI ita in actis eius fuit] Eius, ab omnibus l.u. abest.

CLVI.

ET toga] Et in toga, o.l.u.

CLVI:

OPTIMA etiam in rep.] Optima etiam rep. o.l. scripti. & recte. sic etiam dicitur, Bonis rebus, Saluis rebus, Optimis temporibus.

CLVI:

NE plusquam biẽnium consulares] L.u. partim, Ne'ue, partim Neu. quorum alterum plenum, alterum imminutum. utrunq; idẽ ualet: utrunq; usitatum.

CLVI:

ACTA Cæsaris seruari] Cæsaris acta seruari, o.l.u. cum structura leuior, tum numerus Ciceroni maxime probatus: finitur enim spondeo, creticus huic proximus.

CLVI:

VIRI fortissimi, atq; honestissimi] Viri honestissimi, atq; fortissimi, o.l.u.

CLVI:

AT si feratis] L.Lang. Atq;, pro at. Scalæ, et alij nonnulli, ferretis. ut ita fortasse corrigendum sit, Atq;, uel Atqui si ferretis: sequitur enim, probaretis.

CLVI:

HIC enim est legis iudex] Index, liber unus, atq; alter. quod rectum est, & ex se intelligitur. Nemo est enim quin sciat, Indicem aliàs librorum, aliàs monumentorum inscriptionem significare. Iam quid hæc sibi uelit in libris, atq; monumētis, perspicuū est.

CLVII.

DE` ui, & de maiestate damnati] De ui, & maiestate, Lang. cæteris assentior.

CLVII.

ISTAM legem manere] O.l.s. non manere, sed uenire probant. ego neutrum satis probo: nam manere, de legibus latis, non promulgatis dicitur. ut de prouincijs Cons. quare aut uobis statuendum est legem Aeliam manere, legem Fusiam non esse abrogatam. rursus uenire legem pro ferri insolitum, atq; inusitatum. quid faciendum, inquies? censeo tantisper in librorum antiquorum auctoritate delitescendum, dum uerum inuestigemus; si tamen hoc uerum non est: cum præsertim tam illud alterum, quàm hoc insolens sit.

CLVII.

VELLETIS aliquid esse populare] Aliquid uelletis esse, omnes l.u. nonnulli sic emendant, uellet is. ut Antonium modo describat.

CLVII.

QVAE est igitur ea cupiditas] Pro ea Lāg. hæc.

Col. SC. & cæteri ferè, ista. quos sequor.

CLVII.

QVID est igitur aliud? quàm adhortari] Sic Lang. qui cum pleriq; libri consentiunt, Quid est aliud igitur adhortari adolescentes, ut turbulenti ut seditiosi. c. ut in. II. l. de Fin. bon. & mal. Quid est enim aliud, esse uersutum?

CLVII.

QVAM autem ad reip. pestem furor tribunitius impelli non poterit] Sic L. Col. & alij nonnulli, quem autem ad reip. pestem furor tribunicius impellere non poterit. quod magis probo, ut hanc habeat sententiam. quis homo tam contemptus, tamq; abiectus constitutus in tribunatu, qui natura uehemens est, & uiolentus, nō excitabitur ad perniciem, atq; exitium reip. cum uiderit se armis potentissimi magistratus armatum, ijs autē legum uinculis solutū, quæ ad coercendos furores tribunicios cōparatæ sunt. dixit autē furorē tribuniciū, ut pro Cluēt. spiritus tribunicios. cōtra Rul. uim tribuniciā, propriā. s. tribunatus, atq; ei propè insitā, atq; ingeneratā.

CLVII.

QVID? quod abrogatur his legibus Cæsaris] Quid? quod obrogatur legibus Cæsaris, o. l. u. quod probo. etenim præterquam quòd aptius ad sententiam cōuenit; siquidem M. Antonius non leges Cæsaris abrogabat, sed ijs alias leges aliqua ex parte cōtrarias ferebat: præterea, quod sciam, legi abrogare non dicitur: nam illud apud Liuiū l. IX. semper antiquæ abrogat noua, sine dubitatione mendosum est: quo tamen mendo libri scripti uacāt. pro antiquæ. n. antiquam retinēt. quod au

tem est apud illum, qui scribit ad Herennium. Cui legi abrogatũ, uel derogatũ sit. nõ dubito, quin librarij mẽdũ, atq; ibi quoq; obrogatũ, & paulo supra obrogatio, non abrogatio, scribendũ sit: nam cũ de legibus inter se contrarijs controuersiæ argumẽta suggerat, quid tãdẽ momenti poterat afferre lex, quæ amplius lex nõ erat? at ea, cuius infirmandæ causa lex alia lata erat, etsi tenuem, aliquã tamen defensionẽ dabat: siquidẽ nõ penitus erat sublata. Locũ diligẽter cõsidera, ibis in sentẽtiã meã. derogare autẽ legi, esse, quid ex lege ueteri, noua detrahere: abrogare legẽ, penitus tollere: obrogare legi, prioris legis infirmandæ gratia aliã legẽ ferre, nemo est qui nesciat. omnia cõplectitur uno uersiculo M. Tullius. quod per legem Clodiam promulgare, abrogare, derogare, obrogare sine fraude sua non liceat.

CLVII:

DE exilio reducti sunt à mortuo] Sunt, nullis in l.u. reperitur. hoc amplius Col. & Gad. quòd singula membra eodem uerbo finiunt, hoc modo, De exilio reducti à mortuo. ciuitas data non solum singulis, sed nationibus & prouincijs uniuersis à mortuo. & quæ sequuntur. quos mirum in modum probo: nam in alijs libris aut quid deesse, aut superesse mihi uidebatur: nec mihi persuadere poterã, tam elegantem, tamq; accuratũ scriptorem eodem uerbo primum, extremumq; membrum conclusisse, mediũ tanquam mutilum, & decurtatũ reliquisse. Itaq; non dubitabam, quin ex ultimo tollendum esset, à mortuo: aut secũdũ referendis ijsdẽ uerbis supplendũ. quæ in duobus l. antiqs inuẽta hãc opinionẽ mi-

hi penitus

hi penitus comprobauerunt. his autem conformationibus uerborum, quis dubitat, quin optimus quisq; orator distinguat orationem? aut quis hic non agnoscit eam figuram, quæ à græcis ἀντιστροφὴ, à nostris conuersio appellatur? cuiusmodi est illud pro Font. Frumenti maximus numerus è Gallia, peditatus amplissimæ copiæ è Gallia, equitatus plurimus è Gallia.

CLVII:

QVAS tu mihi intercessiones inquis?] Quas tu mihi, inquit, intercessiones? quas religiones? sic Lãg. Col. Sc. hoc amplius Gad. quas religiones nominas? ut Plaut. in Cur. quas tu mihi tabellas? quos tu mihi luscos libertos? quos summanos somnias? & in Pseud. quem Pseudulum? quas tu mihi prædicas fallacias? & hic ipse in VI. l. accus. quã mihi religionẽ narras? quã pœnã? quẽ senatum? illa tamen breuitas mihi magis arridet.

CLVII:

NEGLIGIMVS ista] Neglegimus, l. Lang. et alij nonnulli. ut enim perlego, sic intellego, sic neglego dicebatur, ut ex uetustissimis libris intelligere licet.

CLVII:

CREDO illa legitima: quæ consules populum iure rogauerunt] Ita sine cõtrouersia corrigendum est, cedo illa legitima. Coss. populum iure rogauerunt (hoc enim à maioribus accepimus ius rogandi) populusq; iure sciuit. hoc autem principium erat legum latarum. id apparet apud Frontinum de aquæductibus, cuiusdam legis uerba subscribentem. T. (inquit) Quintius Crispinus Cos. populum iure rogauit, populusq; iure sciuit. Probus quoq; has legum notas, P. I. R. P. Q.

I. S. sic interpretatur, Populum iure rogauit, populusq; iure sciuit. eodem accedit auctoritas antiquorum librorum, qui ad unū omnes sententiæ nostræ suffragantur.

CLVII:

QVOD est augurum: antedicere ea, quæ uitari possunt] Amicorum, pro augurum. o.l.u. cætera eodem modo. quid hic augures, aut amici, aut omnino omnia hæc uerba sibi uelint, non dispicio: ut ualde suspicer, uel dicam pro certo putem, totum hūc locum, quem supra scripsi, interpretationem esse eorum hominum, qui glossas sub omnibus uerbis subscribunt. nam quòd dixerat, de futuris, suggesserunt (credo) elegantes illi interpretes, quod est amicorum antedicere ea, quæ uitari possunt. quæ uerba librariorum imperitia in omnes postea libros irrepserunt.

CLVIII.

IRASCI quidem mihi Dolabella] Sic Gad. Irasci te quidem mihi Dolabella. Lāg. et cum eo multi alij, Irasci uos quidem. quod magis placet: subiungit enim quanquam quidem te id facturum non arbitror.

CLVIII.

QVANQVAM quidem te] Quanquam te quidem, o.l.u.

CLVIII.

SED promam ius, ut opinor, æquum] L. col. proponam. Lang. tamen pro impressis stat: atq; uterq; quidem cum suis tanquam adstipulatoribus, atq; aduocatis. ego Colotianum magis probo: quòd is mihi uideatur ad consuetudinem loquendi propius accedere.

CLVIII.

CONTVMELIAE dixero] Magna uarietas

in libris antiquis existit: nã partim cum impressis consentiunt, ut Sc. partim, contumeliose, ut Gad. nõnulli cũ contumelia, ut Col. & alij nonnulli. qui omnes habent omnino quod sequamur: nam & dicere cõtumeliam, recte dicitur: Plaut. contumeliam si dices, audies. & contumeliose: Cic. de offic. cum studiose de absentibus detrahendi causa aut per ridiculum, aut seuere, aut maledice, contumelioseq; dicitur. et cum contumelia, ut hic idẽ in II. Phil. quid est dictum à me cum contumelia? ego tamen hoc extremum sequor. CLVIII.

QVAM semper in Rep. habui] In Rep. semper habui. o. l. u. & uerborum constructio lenior.

CLVIII.

VT à quibusdam mihi] Vt mihi à quibusdam, o. l. u. quod quidem magis implet aures meas.

CLVIII.

IIDEM illi] Idem illi, o. l. u. ut in substructione aquæ Martiæ ductus. P. CORNELIVS P. F. DOLABELLA C. IVNIVS C. F. SILANVS FLAMEN MARTIAL. COSS. EX S. C. FACIENDVM CVRAVERVNT, IDEMQVE PROBAVERVNT.

CLVIII.

MORBI causa, quàm mortis] Lang. morbus. quod si non contemnimus, mors pro mortis erit reponẽdum. eodem quidem modo loquitur ille qui scribit ad Heren. cui morbus causa est, cognitorem det. & Liu. l. XXXIIII. quibus aut emerita stipendia, aut morbus causæ essent. et l. XXIIII. nisi quibus morbus causa erit. et paulo infra. quibus neq; uacatio iusta militiæ,

neq; morbus causa fuisset. iudicium tamen aurium fun ditus repudiat, ac respuit: cui standum censeo.

CLVIII:

HOMINES nobiles] Nobiles homines. o. l. u.

CLVIII:

EA autem est gloria, & laus] Et, à nõnullis u. l. abest. quàm probem, hinc poteris existimare, quòd id coniectura sustuleram.

CLVIII:

EXPERTVM uideremus] Viderem. o. l. u.

CLVIII:

QVIN mihi etiam] l. u. partim, quin etiam mihi: partim, cum etiam mihi.

CLVIII:

CONSENSVM illum theatri] Nonnulli ueteres l. consessum. quod ego tamen reijcio: nam theatri consensum dixit spectatorum cõsensionem, qui uniuersi Dolabellæ plauserant, atq; una uoce significauerant, se factum eius comprobauisse. eiusmodi est illud in IIII. Phil. quod uos quoq; illum hostem tanto consensu, tantóq; clamore approbauistis. & pro Sest. quæ concio fuit per hos annos, quæ quidem non esset conducta, sed uera, in qua populi Ro. consẽnsus perspici posset. & in ij. l. ep. ad Att. Totius theatri clamore dixit.

CLVIII:

BENEFICIO nouo memoriam doloris ueteris abiecisse] Nouo beneficio memoriam ueteris doloris abiecisse. o. l. scripti & numerus plenior.

CLVIII:

HANC tu potuisti Dolabella] Pro potuisti, no-

tam prænominis Dolabellæ, P. ſcilicet, o. l. ſcripti . etiam in his, quæ ſequuntur, immutant ordinem, hoc modo, hanc tu inquam potuiſti æquo animo. c.

CLVIII:

CVM tuum collegam depoſitis inimicitijs, oblitus auſpiciorum, auguria te ipſo augure nunciante illo primum die. c.] Cum, ab o l. u. abeſt. cætera ſic. Tuum collegam depoſitis inimicitijs, oblitus auſpicia te ipſo augure nunciante illo primo die. c. Ego ſic arbitror emendandum, oblitus auſpicia à te ipſo augure nunciata. c. Id enim hoc loco mihi ſignificare uidetur, quod in conſequenti oratione declarat . confecto negocio bonus augur, Lælium diceres, alio die inquit. & paulo infra. Augur auguri, conſul conſuli nunciauiſti. et alio loco, quã diu tu uoles, uitioſus Cos. Dolabella : rurſus cum uoles, ſaluis auſpicijs creatus . & ibidem. ſi nihil eſt, cum augur his uerbis nunciat, quibus nunciaſti. & in V. or. quid ? quòd cum eo collega tulit, quem ipſe fecit ſua nunciatione uitioſum . Cum igitur ſentiat Cicero, M. Antonium depoſitis ſimultatibus, oblitum auſpicia, quæ augur ipſe nunciarat, quorum nunciatione Dolabellam Cos. uitioſum fecerat, illo primo die, quo Senatus in æde Telluris fuit, ſuum collegam pro collega habuiſſe : hanc rem librorum uerba mihi declarare non uidetur. ſed nihil affirmo. tantum ſententiam meam teſtificor, quam tum affirmabo, cum unum aliquem librum huius adſtipulatorẽ nactus ero. illud quidem pro certo dixerim, non poſt mortem Cæſaris Antonium Dolabellæ nunciaſſe, ſed tum, cum Dolabella iuſſu Cæſaris Conſul renunciatus eſt. id quod Appianus, & Dion apertiſſime

ostendunt, qui quidem memoriæ prodant, Dolabellam, simul ac de interitu Cæsaris certior factus sit, statim sua sponte susceptis Consulatus insignibus in publicum prodiisse; habitaq; ad populum oratione temporibus non aliena, in Capitolium ad coniuratos ascendisse. Hæc autem de auspicijs disputatio me loci illius pro Cluentio commonuit, Nubit genero socrus nullis auspicijs, nullis auctoribus. In quo tu uide, ne pro auspicijs auspicibus sit reponendum: siquidem non auspicia in nuptijs, sed auspices adhibebãtur. hic ipse declarat l. i. de Diuin. Nihil ferè (inquit) quondam maioris rei nisi auspicato, ne priuatim quidem gerebatur: quod etiam nunc nuptiarum auspices declarant: qui re omissa nomen tantum tenent. Idem Val. Max. tradit. de ijs Plaut. Vltro ibit nuptum: non manebit auspices.

CLIX.

REIP. tuus paruus filius] Sic l. Lang. R. tuus paruulus filius. Scalæ, K. nonnulli carissimus. plures R. P. ut impressi. quos ut probem, locus ille facit in Catilinã: quem infra scripsi. Nec meam mentem non domum sæpe reuocat exanimata uxor, abiecta metu filia, & paruulus filius: quem mihi uidetur amplecti Resp. tanquã obsidem Cõsulatus mei. iam si paruulus pro paruus reposueris, magis placebit. CLIX.

QVI quidem nulla in concione] Nullus pro nulla l. Lang. ut fortasse corrigendum sit, nullius. res minuta.

CLIX.

PROXIMO, altero, tertio] Tollendus est (meo quidem iudicio) librarij interductus, is qui proximo distinguit ab altero, scribendumq; proximo altero, pro po

ſtero die. dixit autem alterum diem proximum, ut Terentius, proximum uicinum: & Cicero, pedem ſuperiorem proximum: ut Varro, proxima ſuperiora loca: nã ſi quis alterum eſſe tertiũ diceret, id quod interpres Terentianus docet (ego, quid ſentiã, uidero) eius interpretatio eſſet indigna reſponſione: ſequitur enim tertio. & quoniam agitur de altero: illud in II. l. de or. pag. CXXXII. Alterum minime eſt liberale, deprauatum eſt: aliter enim pro alterum reponendum eſt: ſupra enim dicit. Alterum genus eſt imitatione admodum ridiculum, ſed nobis tantum licet furtim, ſi quando & curſim. deinde ſubijcit rationem. Aliter enim minime eſt liberale. ſed ad rẽ. quod ſequitur, deniq; reliquis conſecutis diebus, deniq; in l. u. non eſt. CLIX.

HAEC iniuſta eſt] Inuſta, l. u. res facilis.

CLIX.

VT enim propter unius M. Manlij ſcelus, decreto gentis Manliæ neminem patricium. c.] Libri à uerbis ſine mendo ſunt, ab interpunctionibus mẽdoſi: ſic enim diſtinguẽdum eſt. ut enim propter unius M. Manlij ſcelus, decreto gentis Manliæ, neminem. & quæ ſequũtur. hoc docet Liuius l. VI. Adiectæ (inquit) mortuo notæ ſunt, publica una, quòd cum domus eius fuiſſet, ubi nũc ædes atq; officina Monetæ eſt, latum ad populum eſt, ne quis patricius in arce, aut Capitolio habitaret: gentilitia altera, quòd gentis Manliæ decreto cautum eſt, ne quis deinde M. Manlius uocaretur. quod autem ſequitur, M. Mãlium uocari licet: nulli omnino L. ſcripti M. retinent, ut uerear ne M. quæ Marcum ſignificat, abierit in Manlium.

CLIX.

QVOD *uidemus etiam in fabulis, ipsis illis*] Ipsi illi. o. l. u. & certe unus Atreus apud Actiũ hæc uerba tyrannica, ac detestabilia usurpat. quorũ auctoritatem si sequimur, dixerit, non dixerint, scribendum est.

CLIX:

PVTAS *ne illum immortalitatẽ mereri uoluisse*] Hæc uerba in quinq; libris uetustissimis, in quibus est Lang. desunt, desunt inquam, nõ absunt. sic enim sentio: nam & ea Col. & multi alij scripti libri conseruant: nec eiusmodi sunt, ut à quouis suggeri potuerint: etenim nec ita ualde aperta sunt, nec ab ullo alio (quod quidem sciam) præterquã Cic. & Plauto usurpata. ut igitur hæc dilucida faciamus, horum scriptorum loca subijciemus. Plaut. in Bac. quem quidem ego ut non excruciem, alterum tantum auri non meream. & in Men. neque hodie ut te perdam, meream deũ diuitias mihi. & in Stic. neq; ille sibi mereat Persarum montes, qui esse aurei perhibentur, ut istuc faciat. Cice. de nat. de. quid mereas, ut epicureus esse desinas? de fin. bon. & ma. quid merearis igitur, ut te dicas in eo magistratu omnia uoluptatis causa facturum esse? & in VI. in Ver. quid arbitramini Rheginos mereri uelle, ut ab his marmorea Venus illa auferatur? quid Tarentinos, ut Europam in equo sedentem amittant? sic enim hunc locum corrigendum puto. Idem Plaut. in Mustel. immutata loquendi forma, significatione conseruata. Quid merear, quamobrem mentiar?

CLIX:

VT *propter armorum metuendorum licentiam*]

Habendorum, non metuẽdorum, omnes ad unum l.u. quod summo opere placet.

CLIX:

MISERRIMI ipsi sunt] Miseri.o.l.s.

CLIX:

NATVM te esse] Natum esse te.o.l.s.

CLIX:

QVID enim gladiatorij clamores innumerabiliũ ciuium?] gladiatoribus, sine controuersia corrigendũ est: nam primum in libris antiquis ita gladiatorij scriptum est, ut in multis extrema pars sit in litura, in non nullis etiam, b, sic interlitum sit, ut perspici possit. deinde quid est gladiatorius clamor? an qui edebatur à gladiatoribus? at erant ciues Ro. qui clamabant. an pro ingentibus gladiatorios dixit? quis unquam scriptor sic locutus est? quis porro litteris tradidit, gladiatores ita magna uoce fuisse, ut gladiatorius clamor ueniret in prouerbium? clamores autem innumerabilium ciuiũ gladiatoribus, id est, muneribus gladiatorijs, profecto conuenit. sensus enim iudiciumq; populi & gladiatoribus, & ludis maxime perspiciebatur. gladiatores autem non modo serui homines dicuntur, quos lanistæ armorum artem edocebant, quiq; in foro seu quo alio in loco depugnabant populi delectandi gratia: sed eodem etiam uocabulo appellãtur ipsa gladiatorum spectacula. Cic. ix. Phil. Circumq; eam statuam locum gladiatoribus, ludisq; liberos, posterosq; eius quaq; uersus pedes quinque habere. & l. ij. ep. ad Att. Gladiatoribus qua dominus, qua aduocati sibilis conscissi. & pro Sex. Tribus locis significari maxime populi Ro. iudicium, ac uoluntas po-

test concione, comitijs, ludorum gladiatorumq; consessu. pro Mur. nec plebi Ro. eripiendi fructus isti sunt ludorum, gladiatorum, conuiuiorum. quin etiam locum illum in eadem oratione mendosum puto. Nec si uirgo Vestalis huius propinqua, & necessaria locũ suum gladiatorium concessit huic. non enim gladiatorium, sed gladiatoribus rectum arbitror: ut sit illi geminum, quod est in eadem oratione. Si gladiatoribus uulgo locus tributim, & item si prãdia uulgo essent data. & in u. l. ep. ad Att. Is quærit ex me, num consueuissem Siculis locum gladiatoribus dare. quod autem ætas Ciceronis gladiatores appellauit, id posterior modo gladiatorium, modo gladiatorum munus dixit. Liuius. Munus gladiatorium datum ab ijs. Suet. in Cæs. Dict. edidit spectacula uarij generis, munus gladiatorum, ludos etiam regionatim urbe tota, & quidem per omnium linguarum histriones, item circenses, athletas, naumachiam. munere in foro depugnauit Furius. quod munere Suetonius, Cicero gladiatoribus profecto dixisset: quãquam hic etiã munera gladiatoria in oratione de Arusp. respõsis usurpat. Illud quoq; annotatione nõ indignũ est, semper gladiatores à ludis separari, ob eã causam opinor, quòd licet huiusmodi munera delectationis causa darentur, uisum est tamen absurdissimũ, rem tam duram, spectacula tam crudelia tam molli, tamq; clemẽti uerbo notare.

CLIX:

QVID populi uersus?] Nõnulli ueteres l. concursus. quod rectius existimo.

CLIX:

QVID ij tribuni plebis, qui uobis aduersantur?]

Non ij, sed ijs, omnes ferè l.u. & recte opinor : hoc.n. membrum aptum ex superiori pendet, Quid Pompeij statuæ plausus infiniti? quid ijs tribunis plebis? quòd autem populus Ro. plausum impartiri soleret tribunis, cæterisq; magistratibus, ijs qui gratas ipsi causas complecterentur, atque agerent, ita notum est, ut testimonio scriptorum non indigeat.

CLIX:

QVID Apollinarium ludorũ plausus?] Sic omnes sine ulla omnino uarietate tã scripti, quàm impressi libri. & ego tamen & hos, & illos mendosos, atq; ita eẽ corrigẽdos arbitror. Lud. Ap. uel Apollinar. id est ludis Apollinaribus sexto casu, ut hoc illi sit simile, Gladiatoribus qua dominus, qua aduocati sibilis conscissi. Ludis Apollinaribus Diphilus tragœdus in nostrũ Põpeiũ petulanter inuectus est. Mendũ aũt (ut opinor) manauit ex inscitia librariorũ, qui cũ in has notas incidissent, Lud. Ap. ita ludorũ Apollinariũ interpretati sunt, quasi hoc explicandũ sic esset, Plausus ludorũ Apollinariũ, uel testimonia potius, & indicia populi Ro. ac nõ potius hoc modo. Plausus, uel potius testimonia, & iudicia populi Ro. Ludis Apollinaribus, qui datus erat. s. à populo Ro. Bruti nomine cõmissione ludorũ Ap. Quòd autẽ eiusmodi ꝑ notas scriberẽtur, ita perspicuũ est, ut confirmatione nõ egeat. unum tamen locũ citabimus X V I. l. ep. ad Att. in quo etiam nunc extant horum, de quibus agitur, uerborum notæ. Vt uenationem etiam, quæ postridie Lud. Apollinar. futura est, proscriberẽt. quod autẽ sequitur, uel testimonia potius, et indicia populi Ro? o. l. u. iudicia. quod maiorẽ uim habet: siquidẽ hæc fallere nõ possunt,

illa possunt. nam illud, uobis parua esse uidebantur? Sic o.l.u. parua uobis uidebantur?

CLIX:

SEXAGESIMO post anno] L.Lang. et alij multi pro post, habent tum. Liuius l.VII. Nisi quod pacis deum exposcendæ causa tertio tum post côditam urbem lectisternium fuit.

CLIX:

QVI ijs ludis ita caruit.] L.Lang. quid ijs suis. Gad. & Col. qui ludis suis. quam ueram, germanamq; scripturam arbitror. Sic enim loquebantur antiqui, ut dicerent ludos tuos, quos tu feceras: ludos suos, quos ille fecerat. Cic. pro do. sua. qui antea uoce præconis à liberis semouebantur, tuis ludis non uoce, sed manu liberos à se segregabant. & in ep. ad Att. ut spectem ludos suos.

CLX.

PLAVSV, & clamore leniret] Lenierit, non leniret, tres l.u. quod probo: ut tempori tempus respondeat. est enim supra tribuerit.

CLX.

CARVM suis, quibus est ipse carissimus.] Ipse delendum est, omnibus l. antiquis auctoribus. & certe superuacaneum est.

CLX.

QVID eos de nostra uita cogitare censetis?] O. l. scripti, uestra. quod uerum est. Dolobellam enim & Antonium designat. est autem argumentum à contrario. Si populo Ro. eorum uita est carissima, quos sperant pro rep. ac sua libertate propugnaturos, quid de uestra

cogitare arbitramini? quos uidet contra se suis opibus uti, nihilq; prætermittere, quin remp. opprimatis, ipsi iugum seruitutis imponatis.

CLX.

COEPI P.C. reuersionis meæ fructum] O.l.u. cepi fructum P. C. reuersionis meæ.

CLX:

REIP. hostis fuerit] Fuerit hostis.o.s.l.

CLX:

QVI non bellum eodem tempore] L.Lang.ex eodem tempore.

CLX:

NEC uero necesse est à me quenquam nominari uobis: cum ipsi recordemini] Recordamini.o.s.l.quorum quidem consensus fecit, ut putarem ita scribendũ esse. Nec uero necesse est à me quenquam nominari.uobiscum ipsi recordamini.nam statim loci illius pro Cel. uenit in mentem. Ex quibus neminem mihi necesse est nominare.uosmet uobiscum recordamini. & pro Mur. Nolite à me commoneri uelle.uosmet ipsi uobiscum recordamini. opinionem meam Colotianus liber cõprobauit.

CLX:

TVAMQVE à me alienationem ad ciues impios tibi gloriæ fore putauisti] Sic l.Col. Tuamq; à me alienationem, commendationem tibi ad impios ciueis fore putauisti. quem ut syncerum putem, non solum id fecit, quòd nec id uerbũ eiusmodi est, ut ipsum quiuis referre potuerit, & is liber ex omnibus minime mendosus est, atque huic unum atque alterum librum (ut ita dicam) subscribentem postea repperi: sed illud etiam,

quòd in Lang. multisq; alijs libris ita ſcriptum offendi. Tuamq; à me alienationem tibi ad impios ciues fore putauiſti. quo animaduerſo, pro certo habui, id uerbũ, gloriæ. ſ. ab aliquo eſſe ſuggeſtum, qui huic periodo aliquid deeſſe uidiſſet. eandem autem rem iјſdem ferè uerbis dixit in V. Phil. Neminem me æquiorem reperiet, cui quidem, dum ſe ciuibus impijs commendat, inimicus eſſe, quàm amicus maluit. Nonnulli pro ad apud reponunt. quaſi uero ad non ualeat apud, aut, cum habet eandem uim, non ita ualde uſitatum ſit. ſexcentos locos proferre poſſem, ſed, ne multus ſim in re minime dubia, ero contentus uno in ep. ad Att. qui huic geminus, ac ſimillimus eſt. Quæ etiam ad cæteros contempti cuiuſdam hominis commendatio. ab eadem inſcitia deprauatus ille locus eſt in III. com. belli Gallici. Quod nomen apud omneis nationes ſanctum, inuiolatumq; ſemper fuiſſet. in ueteribus enim libris non apud, ſed ad ſcriptum eſt.

CLX:

FACILLIME *detrahi poſſe*] L. u. facillime mihi. nonnulli, facile de me. quos magis probo.

CLX:

SVIS *ſimilibus*] Sui, nonnulli u. l. quod probo.

CLX:

SE *eſſe hoſtem patriæ*] L. Col. ſe eſſe patriæ. cæteri cum impreſſis conſentiunt. utriq; probabiles. horum ſcriptura ſignificantior, illius concinnior ac numeroſior.

CLX:

QVOD *grauiſſimũ crimen iudico*] Quod ego grauiſſimum, nonnulli u. l. in quibus eſt Col.

CLXI.

CONTRA rem ſuam ueniſſe me] In libris u. eſt ſtructura leuior, hoc modo. Contra rem ſuam me, neſcio quando, ueniſſe queſtus eſt.

CLXI.

SED hoc iccirco commemoratum à te puto] Hic locus uſq; ad, At enim, deeſt in omnibus ferè libris ueteribus. ij, à quibus non abeſt, hoc modo. Cum te omnes recordarentur libertini generum, & liberos tuos nepotes Q. Fadij libertini hominis fuiſſe. hoc idem obij cit in III. Phil. Cuius pater Numitoriam Fregellanam proditoris filiam habuerit uxorem, ipſe ex libertini filia ſuſceperit liberos. Antonium quoque deſcripſiſſe his uerbis, quæ ſunt in XVI. L. ep. ad Att. pro certo putarem, niſi prænomina diſcreparent. quanquam credibile non eſt, quàm crebro C. & Q. in libris ueteribus reperiantur locum inter ſe commutaſſe. hæc autem uerba ſunt. ut ſciant παῖδες παίδων, ſine uallo Lucullano eum ex C. Fadij filia liberos habuiſſe.

CLXI.

NEC tu ſoluendo eras] Tu nec ſoluendo, o. l. u. hoc amplius Col. Incolumem fore putabas. quo numero ita iuuantur aures meæ, ut non dubitem, quin ita ſcriptum ſit à Cicerone.

CLXI:

HIS ſe uitam dediſſe] His ſe dediſſe uitam, omnes libri ſcripti.

CLXI:

VIROS clariſſimos] Clariſſimos uiros, o. l. u.

CLXI:

ABSTINVERIS à nefario ſcelere] Abſtinueris nefario.o.l.u.ut paulo infra, Abſtinere maledicto.

CLXI:

NE te ingratus] Ne in te ingratus.o.l.u.res perſpicua.

CLXI:

AN in illa querela] At, nonnulli ſcripti l. quod probo:ut corũ mentibus reſpondeat,qui hoc dicere potuiſſent. Tu quidem de interitu reip. queri debuiſti, ſed tamen id facere ſine ulla contumelia Antonij. quibus reſpondet. Quid non moderate? quid non amice? Quem ad modum illud ad Cæcinnam. Nunquam niſi honorificentiſſime Põpeium appellat. At in eius perſonam multa fecit aſperius. Armorum iſta & uictoriæ ſunt facta, non Cæſaris.

CLXI:

QVID dictum à me cum contumelia?] Quid eſt dictum.o.l.u.

CLXI:

ET quidem cuius temperantiæ] Quod quidem.o.l.u.quod tamen abiudico.

CLXI:

STIPATVS armatis] Armis,l.Lang.& alij nonnulli.quo modo locutus eſt in hac ipſa oratione. Ad quas te peragratis ueteranorum colonijs ſtipatum armis retuliſti. figura notiſſima.

CLXI:

QVANTVM tum à me beneficium acceperit]

Pleriq;

Plerique libri, tum, nõ habent. in quibus reperitur, ij sic: quantum à me beneficium tum acceperit.

CLXI:

QVI paulum modo] Paululum, l.u.

CLXII.

QVID hoc est aliud? quàm tollere c.] Quid est aliud tollere è uita uitæ societatẽ? omnes ferè l.u. quod ualde placet. CLXII.

MVLTA loca] ioca, corrigẽdum. ut referatur ad seria. ut l.ij. de fin. bo. & ma. Qui cum ioca, seria (ut dicitur) qui cũ arcana qui cũ occulta omnia. qđ autẽ seqtur, inepta esse uideãtur, esse ab omnibus libris abest.

CLXII.

VT Mustellæ Tamisio] Mustellæ tamen scio, L. Lang. qui cum pleriq; consentiunt. de hoc alio loco.

CLXII.

QVI cum hoc ipso tempore] Hoc isto. omnes l.s. quod minime displicet. nam præterq̃ quòd tot libros auctores habet; rõne præterea, & scriptorũ, qui ita locuti sunt, auctoritate nititur. ut. n. dicitur, hic ille, hic ipse, ille ipse, ille iste, sic dicitur hic iste. quod consuetudo quoq; bonorũ latinitatis auctorũ cõprobat. Cic. pro dom. sua. Hunc istum ocij, & pacis hostem. Laurentius Val. hunc locum ita citat. Qui cum isto tempore. sed mihi & grauiores, & antiquiores auctores duo libri sunt, ccc. nõ minus annis natu (ut ita dicã) maiores, q̃ ipse Laurentius.

CLXII.

QVID oppones tandem?] Opponas, o. l. u.

CLXII.

QVID est minus. c.] Quid enim est minus, par=

tim u.l.nonnulli, quid est enim minus. in hoc omnes con sentiunt, quòd habent, enim.

CLXII.

QVAM obijcere aduersario, q̃d ille.c.] Quàm id obijcere, o.s.l.

CLXII.

QVID enim interponerem audaciæ tuæ?] Quid enim me interponerem, L.Col. quo modo locutus est in ep.ad Q. Fratrem. Me nihil interpono. & in Ver. cur te interponis inuitissimis.c.

CLXII.

QVAM neq; authoritas] Quem neque auctoritas, o. ferè l.u.

CLXII:

VLLA esse poterat] Vlla poterat esse, Lang. & Col. & collocatio hæc coagmentata, illa hiulca.

CLXII:

VT pro me dicentem. c.] Vt me pro me dicentem, nonnulli u.l. in queis Col.

CLXII:

MODESTIAMQVE Cognoscitis,] Cognostis, L.Col. Vt pro lege Man. Vos quirites hoc ipso in loco sæpe cognostis, & multis alijs in locis, q̃ breuitatis causa relinquo. CLXII:

VT prouocauit] Vt prouocatus, l.nonnulli.

CLXII:

VT igitur intelligeretis, qualem me esse consularem profiteretur] Qualem ipse consul profiteretur, o.l.u. præclare, ut sit. obiecit mihi consulatum meum, ut intelligeretis, qualem ipse consul profiteretur. confirmatione

non eget. Pisoni idem obijcienti, idem propè respondit. Quæ cum reprehēdis, ostendis, qualis tu, si ita forte accidisset, fueris illo tempore consul futurus.

CLXII.

QVID enim constitui?] Sic o.l.u. quid enim ego constitui? quid gessi? quid egi?

CLXII:

CVIVS Quidem te fatum, sicuti C. Curionē, manet.] Cuius quidem tibi fatum manet, o.l.u. omnino impressi propius accedūt ad sermonis latini consuetudinem. tot tamen, tamq; uetustorum librorū quasi conspirationem negligendam non putaui: præsertim cum & grammatici tradant, antiquos ita locutos esse, & id poetæ nescio cuius testimonio confirment. At tibi pœna manet. quod si sequimur, emendandum erit C. Curioni.

CLXII:

VT eum primum nominem] Primo, o.l.s. quod tamen abiudico. CLXII:

PLACVIT L. Catulo] Sic omnes ferè l. scripti, Q. L. Catulo. quod ego interpretor, Q. Lutatio Catulo, ut in Acad. innumerabiles Q. Lutatij Catuli.

CLXII:

M. LABEONI] Glabrioni, emēdo. quod ex quodā loco ep. ad Att. licet intelligere, quo in loco horum ferè, qui hic appellantur, omnium mentionē facit. Cōsulariū putat leuiores fuisse, Catuli, Seruilij, Lucullorū, Curionis, Torquati, Lepidi, Gellij, Volcatij, Figuli, Cottæ, L. Cæsaris, C. Pisonis, ēt M. Acilij Glabrionis, Silani, Murenæ designatorū Coss. Hic aūt Glabrio C. Pisonis collega fuit in cōsulatu. Iā Col. liber sentētiā nostram cōprobat.

CLXIII.

D.SYLLANO] Sillano,o.l.u.ego de auctori tate ueterum monumentorum,Silano.

CLXIII.

QVI tunc erant Coss.] Tum,o.l.s.

CLXIII.

QVI non mihi uitam suã,liberos,fortunas] Sic o.l.u.uitam suam,fortunas,liberos.quem ordinẽ quoq; seruauit in Pisonẽ. À me se habere uitam,fortunas,liberos.hoc amplius,quòd referret acceptam,non acceptum probant.quod placet.

CLXIII.

QVI duo è consulari numero] Sic loqui solet latina consuetudo,ut dicat,è numero disertorum,amicorum,ciuiũ: è numero tribunorũ militum,centurionũ,equitum: cuius rei plurima exempla apud M.Tullium, & Cæsarem passim licet inuenire.Iam Liuius, ut propius accedam, L.ix.Legatos,inquit,è consularium numero mittendos ad eum senatus censuit.& Suetonius in T.Vesp.Curatores restituendæ Campaniæ è consulariũ numero sorte duxit. Quorsum hæc inquies? ut uideas rectum ne sit, è numero consulari; an consulariũ pro cõsulari reponẽdũ sit:præsertim cũ hoc et eiusmodi cætera ꝑ notas scriberẽtur.ut ex eo facile error creari potuerit.

CLXIII.

HVIVS ego alienus consilijs consul usus sum] Huius ego consilijs alienus c.

CLXIII.

QVID ad eum unquam de rep.retulisti?] Et quid,o.l.u.ecquid,ego.res perspicua.

CLXIII.

PVTATOTE *eum Phormioni alicui, tũ Gnatoni.c.*] *Tum pro eum mihi magis arrideret: sed o.l. refragantur.*

CLXIII:

QVALIS *siquidem nunc esset*] *Qualis siqui nunc esset, o.l.u. quod probo.*

CLXIII:

AD *sepulturam corpus uitrici sui negat à me datum*] *At, L.Lang. more ueterũ. de quo ita Quintilianus. Illa quoq; à multis est seruata differentia, ut* Ad, *cũ esset præpositio,* D *litteram, cũ autẽ coniũctio,* T. *acciperet. Itemq; cum, si tẽpus significaret, per* Q. *si comitẽ, per* C. *si uero quum per duas sequentes uu. scriberetur. frigidiora ijs alia, ut quicquid* C. *quartã haberet, ne bis interrogare uideretur, & quotidie nõ cotidie, ut sit quot diebus. uerum hæc iam etiã inter ipsas ineptias euanuerunt. Hic quidem liber modo* Ad, *modo* Ac *sine distinctione scribit.*

CLXIII:

DOLEO *à te iam omnibus uicijs esse superatũ*] *In libris antiquis ordo uerborum est immutatus, sic.* Do*leo à te omnibus uicijs iam esse superatum.*

CLXIII:

QVI *autem tibi uenit in mentem*] *Quid, nõ qui. o.l.u. ut hic idem locutus est pro* Rof. Com. *quid ita* Fla*uio sibi cauere non uenit in mentẽ? & i.l. de or.* Heus *tu (inquit) quid tibi in mentẽ uenit ita respondere?* Plau. *quoq; in* Trin. *quid in mentem uenit tibi, istæc dicta dicere? nõ ignoro hũc eundẽ, et* Terentiũ *qui pro quapropter usurpare. ut ibi. Nã qui istæc tibi incidit suspectio?*

quia.c.Mihi tamen magis probatur quid.

CLXIIII.

VT non modo nõ cohærentia inter se diceres] Vt non modo cohærentia, Lang.cæteri cum impressis consentiunt. quos sequor.

CLXIIII.

QVANTA tecum tibi esset contentio] Quanta tibi tecum, o.l.u.

CLXIIII.

VITRICVM tuum in tanto fuisse scelere fatebare] Fuisse in tanto scelere fatebare, o.l.u. præter unum Gad.qui sic. fuisse in tanto scelere cõprehensum fatebare. superiorem scripturam sequor. præterquam enim quòd libros & plures, & uetustiores auctores habet; Ciceronem præterea ita locutũ fuisse alijs in locis, inuenimus, ut pro Sylla. si hic esset in eodem scelere. qui autem bonorum latinitatis auctorũ ita locutus sit, comprehensus in scelere, adhuc inueni neminem.

CLXIIII.

ITA, quod proprium meum est, laudasti. quod totius senatus est, reprehendisti] Sic o.l.u.Ita quod proprie meũ est, laudasti. quod totum Senatus.c.ut hic idẽ dixit in ep.fam. quòd tu ipse tam amandus es, tamq; in omni genere iucundus: id est proprie tuum. & pro do. sua. Non igitur in hoc officio, quod fuit præcipue meũ. & pro Marcello. totum hoc, quantumcũq; est, quod certe maximum est, totum inquam tuum est, ualde placet.

CLXIIII.

SED qui tantarum rerum repugnantiam non uideas] Tantam, o.l.u.Liber Col.nõ qui, sed q;.nõnulli,

quia. quod probo. Sic. n. interpunctiones ponendas arbitror. Hæc tu non propter audaciam dicis tam impudéter: sed quia tantam rerum repugnantiam non uideas. Nihil profecto sapis.

CLXIIII.

CONTRA remp. perniciosa arma] Reip. perniciosa, o. l. u. perspicue rectum.

CLXIIII.

IN quo est tua culpa nulla] Nõnulla, l. Col. recte.

CLXIIII.

QVID tum? non'ne cesserunt?] Incorrupta uerba, sed perperam (meo quidem iudicio) distincta. nã sic interpungendum arbitror. Quid? tum non'ne cesserũt? Illud declarat, quod sequitur. At postea. quod ad tum refertur. Cic. de Prou. con. Tum inquam Bysantij, & postea signa illa, & reliqua urbis ornamenta sanctissime custodita tenuerunt.

CLXIIII.

OPERIS subcisiuis] Subseciuis, Lang. Col. Sc. et cæteri l. u. operæ auté subseciuæ sunt, non principales (ut ita dicã) sed proximæ, quas ludis, & ferijs. s. quas à functione muneris in remp. forũ, amicos, studijs, ac musis damus. dictæ (opinor) subseciuæ ab ijs, quæ in agrorum assignationibus subseciua nominantur: q̃ sunt tanquã assignatorum finiũ reliqua: de quibus Frontinus, subseciuum, inquit, est quod à subsecante linea nomé accepit. Subseciuorum genera duo: unum, quod in extremis assignatorum finium, centuria expleri non potuit. alterum genus subseciuorum, quod in medijs assignationibus, & integris centurijs interuenit. quicquid. n. inter IIII li-

mites minus, quàm interclusum est, fuerit assignatū, in hac remanet appellatione, ideo quòd is modus, qui assignationi superest, linea claudatur, & subsecetur: nam & reliquarum mensurarum actus, quicquid inter normalem lineam, & extremitatem interest, subsecivum appellatur. Idem, & eo plus etiā Agenus & Vrbicus tradunt, hæc autē, ut scribit Higinus, divisionū atq; assignationum auctores ferè sibi reservabant. Ab hac similitudine igitur operæ, horæ, tempora, quæ amicorum, fori, reip. supersunt atq; ex ijs eripiuntur, & quasi subsecantur; quæ nobis reservamus, nec perire sinimus, sed in legendo, cōmentando, scribendo consumimus; subseciva nūcupantur. Quare apud Var. l.i. de Re Rustica. in subsecivum, non subcisivum, apud M. Tul. multis in locis, apud cæteros scriptores eodē modo scribendum est. Hæc ex Angeli Colotij thesauris deprompsimus, quem omnes à litteris non alieni penè venerari debemus, non solum propter eius eruditionem, atque doctrinam propè singularem, sed etiam propter incredibilem quendam in hoc hominum genus amorem & charitatem: ita eius omnis gratia, opes, domus, atq; adeo ipse totus omnibus studiosis patet.

CLXIIII:

SED hoc non huius temporis] Hæc, o. l. u.

CLXIIII:

SPECTANTE populo Ro.] Inspectante. l. Col. & alij nonnulli. utrunque omnino probabile. mihi tamen hoc magis arridet.

CLXIIII:

NEGOCIVMQVE transegisses] Negotiū,

l.u.& ita ſcribi oportere, docent inſcriptiones ueterum monumentorum.

CLXIIII:

NISI ille ſe ſub ſcalas tabernæ librariæ conieciſſet] Liber Col.& alter non minoris uetuſtatis nõ ſub ſcalas, ſed in ſcalas. quid uerum ſit, diuinandum. Aſconij tamen uerba ſubſcribere placuit, quæ pro Col. uidentur facere. & cum in ſcalas quaſdam Cominij fugiſſent. hanc eandem rem pro Mil. commemorat.

CLXIIII:

QVA'M quiſquam tum] Tum, à libris V. abeſt.

CLXIIII:

QVID ergo? cum res agebatur, nemo in me dixit: & tot annis poſt tu es inuẽtus, qui diceres] L. ueteres partim ſentiunt cum impreſſis; partim pro &, at. nonnulli ut. ut Lang. Col. Id quod mihi aditum patefecit ad inueſtigandum uerum, atq; etiam (fieri poteſt, ut fallar) inueniendum. ſic enim corrigendum puto. quod ergo, cum res agebatur, nemo in me dixit, id tot annis. c. conflati autem mendi cauſam cum quærerem, hanc inueniebam, quòd antiqui ut ad, & at: ſed, & ſet: ſic quod, & quot: quid, & quit: id, & it dicebãt. De quot apparet Romæ in quodam monimento, in quo ita inſcriptum eſt. Monimentum, quot filius patri facere debuerat, ipſe fecit. de quit in quadã ſanctione in æs inciſa. hæc ſunt uerba. Id ei ne fraudi eſto: ne'ue quit ob eam rem populo dare debento. de it Cere in tabula marmorea uetuſtiſſima, in qua cũ plurimis alijs hæc quoq; uerba inciſa ſunt. IN QVO SCRIPTVM ERAT, IT QVOD INFRA SCIPTVM

EST. Librarij igitur cum ad hunc locum uenissent, hac in re hæsitantes, uidentes autem, it, uerbum non conuenire: ut alius aliud senserat, ita partim in &, partim in at, nõnulli in ut mutauerunt. quod idem opinor euenisse in eum locum, qui est in III. l. de leg. quem infra scripsi. quod qui permouet, cũ agi nihil potest, uim quærit, cuius impunitatem amitti hac lege quitur illud. quod sic emendandum arbitror. cuius impunitatem amittit hac lege. quit illud? intercessor rei malæ. c. nam cum illud quasi caput legis interpretatus esset: Ast qui turbassit in agendo, fraus actoris esto: Ad aliud huic proximum cum uellet aggredi, dixit: Quid illud? intercessor rei malæ. c.

CLXV.

PRAESTANTISSIMO ciue] Ciui, Lág. & cæteri ferè. ciue autem, & ciui recte dicitur: ut grammatici tradunt.

CLXV.

ATQVE idem ego, cum iam omnes opes suas, & Reip. Pōpeius ad Cæsarem detulisset, seróq; eadem sentire cœpisset, quæ ego ante multo prouideram] Sic l. u. Atq; idem cum iam omnes opes & suas, & populi Ro. Pompeius ad Cæsarem detulisset, seróq; ea sentire cœpisset, quæ multo ante præuideram.

CLXV.

QVI me non solum meis laudibus ornaret, sed etiam honoraret alienis] Oneraret, o. l. u. ut Liuius l. IIII. Laudibusq; haud immeritis onerarent, dixit: ut Præceptis, Plautus: commoditatibus, Terentius: promissis, Sallustius.

CLXV.

QVIS enim meum in iſtius ſocietate glorioſiſſimi facti nomen audiuit?] Scripti libri, partim ſic. Quis enim meum in iſtius facti conſcientia glorioſiſſimi. partim hoc modo. Quis enim meum in iſtius facti glorioſiſſimi conſcientia. In eo congruũt uniuerſi, quòd conſcientia non ſocietate probant. quod minime diſplicet: ſiquidem non obijciebat Antonius Ciceroni, quòd ſocius, ſed quòd conſcius fuiſſet. hoc oſtendit oratio M. Antonij, ex qua locum illum, quem infra ſcripſi, Cicero tranſtulit. M. Brutus, quem ego honoris cauſa nomino, cruentum pugionem tenens Ciceronem nominatim exclamauit. ex quo intelligi debet, eum cõſcium fuiſſe. hoc uerbum pro Cel. in eadem ſententia ponitur. Qui non modo à facti, ſed etiam à conſcientiæ ſuſpicione abeſt. & in VII. accuſ. non modo eos perſequi, ad quos maxima culpa corrumpendi iudicij, ſed etiã illos, ad quos conſcientiæ contagio pertinebit.

CLXV.

VT fuiſſe in iſta ſocietate uiderentur ſocij: cum ſocij non fuiſſent] Sic l. u. ut fuiſſe in iſta ſocietate uiderentur: ſocij non fuiſſent. ego ſic. ut fuiſſe in iſta ſocietate uiderentur, qui non fuiſſent.

CLXV:

ALTER etiam Halæ] Ahalæ, l. u. & ita ſcribi oportere, docent antiqua monimenta.

CLXV:

AB alienis potius conſilium peterent, quàm à ſuis? & foris potius, quàm domi?] Domo, l. Lang. quod uehementer placet, ut Terentius. petere cibum è flam=

ma.& de Fin.bon.& ma. Quod possit è macello peti.

CLXV:

Hanc rem in Ciliciam ad hostium fluminis Cydni confecisset] Cilicia,l.u.perspicue rectum.

CLXV:

SI ille ad eam ripam, quam constituerat, non ad contrariam nauis applicuisset] Naui appulisset, o.l. u.aperte rectum.

CLXV:

ET hos auctoritate mea censetis] Censes,o.l.u.

CLXV:

IDQVE Reip.præclarum fuisse tam multos.tum multo ipsis gloriosius est] Tam multos, nullis in scriptis l.reperitur. Itaq; sic arbitror scribendũ.Id'q; Reip. præclarum, fuisse tam multos,ipsis gloriosius est. sententiam meam confirmat Col.L.in quo pro tum, scriptum est tam.

CLXVI.

CVR mihi potissimum? qui sciebam] Libri ueteres partim cum impressis consentiunt: partim pro qui,quid. ego,quòd. Supponit enim rationem, qua probabat Antonius,Ciceronem fuisse conscium. Cur tibi (inquit) potissimum recuperatam libertatem gratu latus est? quòd sciebas.Itaq; in extremo notam interrogandi apponerem,sic. Cur mihi potissimum? quòd sciebam? ut illud pro Mil.quæ causa cur Romam properaret? cur in noctem se conijceret? quid afferebat festinatio? quòd hæres erat?

CLXVI.

OMNES enim in culpa] Nonnulli u.l.erunt.

quod tamen reijcio.

CLXVI.

RELIQVORVM *quam uelis causam esse*] Quam uelis esse causam. o.l. u. quod & compositione mihi uidetur esse concinnius, & numero.

CLXVI.

HOMICIDII *rei sint, an uindices libertatis*] Lág. homicidæ rei sint. Col. homicidæ'ne sint. nõnulli uetustatis non minoris libri, homicidæ sint. nemo quidem certe (de antiquis loquor) homicidij. quorum consensum, etsi libri impressi plus concinnitatis mihi habere uidebantur, si quidem paria paribus referunt: silentio tamen prætereũdum esse non duxi: præsertim cum id uerbum neq; superior (quod sciam) neq; Ciceronis ætas usurparit. quod si non contemnimus, postremum sequemur.

CLXVI.

COGITATIONEMQVE *sobrij hominis ad punctum temporis suscipe*] L.u. partim cum impressis consentiunt: pleriq;, punctum tantummodo: nonnulli puncto. omnes probabiles.

CLXVI.

SVSCIPE. *& ego, qui sum illorum. c.*] Omnes ferè l.u. suscipiet. ego. Col. suscipe. ego. quod probabilius est. quidam, etenim, reposuerunt. quod etiam mihi arrideret, si uel unum modo librum scriptum haberet auctorem.

CLXVI:

CVR *legatorum numerus additus*] L. Lang. & alij multi, est additus. Col. numerus actus. ego, auctus

emendaram. quod postea nescio cuius liber, uetus quidem certe, mihi penitus confirmauit.

CLXVI:

HAEC est summa cõclusionis meæ: quoniam scelere à te liberati sunt, ab eodem te amplissimis præmijs dignissimi iudicati sunt] Dignissimos iudicatos, l. Col.

CLXVI:

QVAE enim res unquã (pro sancte Iupiter) non modo in hac urbe, sed in omnibus terris est gesta maior? quæ gloriosior. quæ commendatior erit hominum memoriæ sempiternæ?] Erit, inducendum est, mea quidem sententia, quæ tamen unius l. scripti auctoritate nitatur.

CLXVI:

IN huius me consilij societate, tanquam in equum Troianum, includi cum principibus non recuso] Sic o. l. u. in huius me consilij societatem, tanquã in equum Troianum, cum principibus includi non recuso.

CLXVII.

QVANQVAM quidem illud fuit, ut tu dicebas, omnibus bono, qui uni seruire nolebant] Sic l. Col. quanquam illud quidem fuit, ut tu dicebas, omnibus bono, qui seruire nolebant. Lang. & cum eo pleriq;, inseruire. ego Col. sequor: siquidem inseruire est obsequi, & omnia dicere ac facere ad uoluntatem alterius, ut tuis commodis seruias. Seruire, iugo seruitutis oppressum esse. Id quod certe M. Tullius uoluit dicere. Iam uides, uni seruire, alienum esse. dicet enim quispiam, ergo pluribus, non uni seruire uo

lebant? quod absurdissimum est. Ambitus etiam principium, ut Col. seruat, multo lenius est.

CLXVII.

QVI non modo non seruis, sed etiam regnas] Qui modo non seruis, Lang. cæteri cum impressis consentiunt. quibus assentior.

CLXVII:

CONTVRBATVS mihi esse uideris] Conturbatus esse mihi uideris, o.l.u. quod placet: ut finem uersus nimis insignis effugiamus.

CLXVII:

LIBERABO te metu] Libero, o.l.u.

CLXVII:

EGO te dico tantum gaudere] Tantum gaudere dico, o.l.u. & certe sic uerba procliuius currere uidentur.

CLXVII:

ATQVE omne illud tempus] Atq; illud omne tempus, o.l.u. & oratio lenior.

CLXVII:

FLOREM nobilitatis, ac iuuentutis] Atque, Lang. & cum eo plerique.

CLXVII:

AC non ij maxime, quorum ego uitæ consulebam, spe uictoriæ elati obstitissent] Hoc amplius o.l.u. ac non ij maxime mihi. c.

CLXVII:

TV nunquam in hoc ordine] Sic omnes ferè l. u. tu certe nūquā. quod ita placet, ut mihi nunc deniq; sentētia huiusce circūscriptionis pfecta esse uideatur.

CLXVIII.

DE summa re dissentientes] Lang. qui cũ pleriq; consentiunt, re dissidentes. de summa, non habet. nonnulli, de summa Reip. Lang. sequor.

CLXVIII.

SED & ego, quid ille: è contra ille, quid & ego sentirem, & spectarem, uidebat] Sic o.l.u. & contra ille, quid ego sentirem. perspicue uerum.

CLXVIII.

EGO incolumitati ciuium primum, & postea dignitati; ille præsenti dignitati] Hoc extremum uerbũ omnium l. scriptorum auctoritate delendum est.

CLXVIII.

QVID uero ille consularis uir, ac penè diuinus] Sic o.l.s. ego tamen adduci non possum, ut ita scriptum à Cicerone putem. nam primum quis arbitretur, M. Tullium, cui Pompeij honores, uictoriæ, triumphi, uirtutes denique notissimæ erant, cum uellet eum pro dignitate nominare, sibi uisum, hominem satis commode atque honorifice appellare, si consularem uocasset? deinde hæc duo ἐπίθετα quæ græci nominant, simul posuisse? quid enim consulari cum diuino? Itaque hac in opinione antea fueram, ut pro consularis, reponendum putarem singularis: quòd hoc uerbum optime cum diuino cohæreret, & ijs coniunctis sæpissime M. Tullius uteretur, ut in ij.l. de or. Antonij incredibilis quædam, & propè singularis, ac diuina uis ingenij. nunc sententiam muto. par autem, uel potius idem mendum huiusce mihi mutationis causam dedit, atque adeo longe aberranti coniectura, quasi uiam ferentem ad uerum (sic enim

existimo)

existimo) deducentemq́; monstrauit. nam in XIII. Phil. in extremo, ubi est in impressis, de mandatis, litterisq́; M. Lepidi uiri clarissimi Seruilio assentior: ibi pro uiri clarissimi, extra unum, qui habet has notas V. C. reliqui ueteres libri, partim uiro consulari, partim uiri consularis. quo perspecto, intellexi easdem notas, V, et C scilicet, quæ modo Clarissimum uirum, modo Consularem uirum significant, ut docet Probus: easdem inquam notas, ut illo, sic etiam hoc loco errorem imperitis librarijs obiecisse: atq; ea causa cum reliquis adductus pro Consularis uir, C. V. id est Clarissimus uir, ac penè diuinus, sine ulla dubitatione reposui.

CLXVIII.

QVI eum Pharsalica fuga Paphum prosecuti sunt] Persecuti, o. l. u. ut in ep. ad Ap. Pulchrum. Qui me in castra, & qui trans Taurum persequi nō possent.

CLXVIII.

ERANT quidem illa castra] Erant illa quidem, multo lenius.

CLXVIII.

IDEM mœstitiam meam reprehendit, idem iocum] Lang. qui cum pleriq; faciunt, eundem iocum. nonnulli, & idem. quod fortasse uerum est.

CLXVIII.

ARGVMENTO sit, me. c.] Pro sit me, Lãg. simul: nonnulli, & simul: nōnulli, est me, quod probo.

CLXVIII.

HOC unum uerum crimen] Hoc tuum uerum crimen, o. l. u. ut supra. omne autem tuum crimen est.

CLXVIII.

SED *qui istuc tibi uenit in mentem?*] *Quid, o. l.u. de hoc paulo ante diximus.*

CLXVIII.

TE *is, quem nunquam uidisti*] Sic o. l. s. *Te is, quem tu uidisti nunquam.*

CLXVIII.

L. Rubrius Cassina] *L. Col. Casinas. alter, Cassinas. è Cassino scilicet oppido. atq; hoc quidem probant inscriptiones ueterum monumentorum.* T. Cl. *Cassinati coniugi bene merenti fecit* Virginia. *sic* Romæ *in quodam sepulcro inscriptum est.*

CLXVIII:

QVEM *nunquam uiderat, ac ne unquam salutauerat*] *Ac nunquam, l. u.*

CLXVIII:

VINI *exhalandi, non acuendi ingenij causa*] *Non ingenij acuendi, o. l. u. placet.*

CLXVIII:

DECLAMITAS. *tum uero adhibes ioci causa magistrum. c.*] *Et uero, l. Col. & alij nonnulli.*

CLXVIII:

IN *te, & in tuos dicta dicere*] *Dicta, in quibusdam l. u. non est: quos ille, qui de cla. Rhet. scribit, cõprobat, si tamen non mendose scriptus est. Is etiam hoc amplius, quòd, nõ, in te quæ uellet diceret, sed, in quem uellet diceret, scriptum habet. l. Col. & Lang. impressos tuentur.*

CLXVIII:

DVO *millia iugerum*] *Iugera, o. l. u.*

CLXVIII:

DICAM *alio loco de Leontino agro, & de Campano*] Et de Leontino agro, o.l.u. quod placet.

CLXIX.

QVAMVIS *qui fortunæ uicio, non suo decoxisset*] Quamuis quis, l. Col. quod placet.

CLXIX.

PER *tegulas dimitterere*] Ego, demitterere. etsi o.l. contra sentiunt. ut Liu. dec. IIII. Multi proxima nocte funibus per murum demissi.

CLXIX.

TANTVM *enim pro te intercessisse dicebat*] Sic tres l.u. in queis Col. Tantum enim se pro te intercessisse. quod minime displicet: sic enim uideo Ciceronem locutum in VI. l. ep. ad Att. Calcar admouet, intercessisse se pro iis magnam pecuniam.

CLXIX:

ITER *Alexandriam*] Itur, Lang. nõnulli, itum.

CLXIX:

CONTRA *Senatus auctoritatem, contra religiones*] Liber Marcelli Ceruini Cardinalis, quem pro eius eximia uirtute, atq; dignitate causa honoris appello: non religiones, sed religionem. quod uehementer probo. etenim in legendo, ac peruolutando Cicerone obseruaui, quoties hanc eandem rem commemorat (commemorat autem sæpissime) toties non aliter locutum esse. ut in Pis. Auderet, quam prouinciam P. Lentulus amicissimus huic ordini, cum & auctoritate Senatus, & sorte haberet, interposita religione sine ulla dubitatione deposuisset; eam sibi tum adsciscere, cum etiam si

religio non impediret.c.Sed quid te obtundo? Sexcenta loca ſunt in ep.ad Lentulum.

CLXIX:

ACCEPERAM enim] Enim, in l.u.non eſt.

CLXIX:

CVSTODITVS ſum à te: tu à me obſeruatus in petitione Quæſturæ] Cultus pro cuſtoditus, l. Col.quod placet.quod autem ſequitur, in eo nōnulli pro obſeruatus repoſuerunt adiutus, credo ob eam cauſam, quòd iis abſurdum uidebatur, M. Tullium, qui multis annis natu erat maior, omnibusq; honoribus uſus, Antonium obſeruaſſe: quod ut iis conſonum uideatur, huc uerba quædam ex l.i.de or.tranſtulimus. Cum Aedilitatem peteret Craſſus, eumq; maior natu, etiam Conſularis Ser.Galba aſſectaretur. Iam contra illos omnes libri faciunt.

CLXX.

ADVOLAS egens ad Tribunatum] Pro egens, l.Col.habet eius. quod quanquam duriuſculum mihi uideatur: quia tamen & paulo infra dicit, Iſte uenditum, atq; emancipatum Tribunatum conſiliis ueſtris oppoſuit, & liber hic non mediocris uetuſtatis eſt, præterire ſilentio non placuit.

CLXX.

VT in eo magiſtratu, ſi poſſes, uitrici tui ſimilis eſſes] Viri tui ſimilis, o.l.ſcripti.optime.his autem uerbis Curionē deſignat, qui ſuperiore anno Tribunus plebis fuerat, emptusq; à Cæſare ab eius cauſa pertinaciter ſteterat. quid autem ſibi hæc uerba uelint, ex eo loco intelligere licet. Sed cito interuenit Curio, qui te à

meretricio quæstu abduxit; & tanquam stolam dedisset, in matrimonio stabili, & certo locauit. Sic etiam locutus est post red. ad sen. eaq; dixit, quæ si eius uir Catilina reuixisset, dicere non esset ausus.

CLXX.

QVAE in nos, fortunasq; nostras, id est uniuersam Remp.] Id est in uniuersam, o.l.u.

CLXX.

IN minoribus peccatis] Minoribus in peccatis, o.l.u. multo elegantius.

CLXX.

NONDVM tot luminaribus extinctis] Luminibus, tres l. u. in queis Col. quod ita placet, ut non dubitem, quin hoc uerum, illud alterum subdititium sit.

CLXX:

NEQVE frequens Senatus agendo] Sic omnes ferè l.u. neq; R. eques, aut Senatus. quod tamen minime placet. Col. cum impressis facit.

CLXX:

MVLTIS ante tẽtatis] Multis rebus ante temptatis, nonnulli u.l. in queis Col.

CLXX:

CAESARI perturbare omnia cupienti] Omnia perturbare, o.l.u.

CLXX:

CAVSAM dementissimi sui consilij] Sui dementissimi, o.l.u.

CLXX:

CIRCVNSCRIPTVS esset Antonius] Circunscriptus à Senatu esset. pleriq; l.u. in queis Col.

CLXX:

SED *nihil de Cæſare*] L.s.partim nihil Cæſaris, partim nihil Cæſari.

CLXXI.

EXEQVI *fugam illam, clademq́;*] Exequi cladem illam, fugamq́;, o.l.s.

CLXXI.

VNOQVE *uerbo Remp.*] Mihi omnino magis arrideret, ſi dempta coniunctione diceretur: ut Cato uſus eſt. & ſi bilis atra eſt; & ſi lienes turgent; & ſi cor dolet; & ſi iecur, aut pulmones, aut præcordia; uno uerbo omnia ſana faciet, quæ intro dolitabunt. & Plaut. in Rud. quanquam hic quidem plene enunciauit. Fraudis, ſceleris, parricidij, periurij plenus, legirupa, impudens, impurus, inuerecundiſſimus, uerbo uno abſoluam, leno'ſt. quia tamen uideo Græcos ita loqui: nam quod uno uerbo noſtri, illi ἑνὶ λόγῳ, Plato in Lyſide, ἂν ἀντί τινος μὴν οὕτω σε δεινῶς διακωλύουσιν εὐδαίμονα εἶναι; καὶ ποιεῖν ὅ,τι βούλοιο; καὶ δι᾽ ἡμέρας ὅλης τρέφουσί σε ἀεὶ τῳ δουλεύοντα, καὶ ἑνὶ λόγῳ, ὀλίγου ὧν ἐπιθυμεῖς οὐδὲν ποιοῦντα; & librorum antiquorum ne unus quidẽ mecum facit: idcirco immutare nõ auſim.

CLXXI.

IN *ſeminibus cauſa eſt arborum*] Eſt cauſa arborum, o.l.u.

CLXXI.

SIC *iſte Reip. cauſa belli*] Sic iſte huic Reip. o.l.u. quod ſummopere placet.

CLXXI.

RESTITVEBAT *multos calamitoſos*] De

mnosos, Lang. ut fortasse emendandum sit, damnatos. hoc certe uoluit dicere.

CLXXI.

QVOD de patruo dicebatur] De patruo tuo, nonnulli u. l. in queis Col.

CLXXI.

EGO tamen, quoniam condemnatum esse pro nihilo uis] Et ego tamen, quoniam condemnatum esse, pro nihilo est, l. u.

CLXXI.

HOMINEM uero omnium nequissimum] Vero, omnibus antiquis l. auctoribus delendum est.

CLXXI:

LEGE, quæ est de alea] O. l. u. qui tamen nō se mihi satis cōprobāt, hoc modo. uel lege, quæ est de alea.

CLXXI:

NON uero illo, & mimico nomine] Non noto illo, o. l. u.

CLXXI:

VOLVMNIAM salutabant] Consalutabāt, o. l. u.

CLXXI:

SEQVEBATVR rheda cum lenonibus: comites nequissimi] Sic nonnulli u. l. sequebantur rheda cum lenonibus comites nequissimi. quos probo: ut pro comitibus nequissimis, meritorios pueros intelligat. id quod paulo infra apertius dicet. Ingenui (inquit) pueri cum meritorijs, scorta inter matres familias uersabantur. Rheda autem sit sexti casus: ut Sallustius dixit, equo circumiens: & alter nescio quis, scriptor cer=

te non malus, equo sequi. Petrus Victorius, quē honoris causa nomino, corrigendum putat. Sequebatur rheda cum leonibus: comites nequissimi. & mehercule opinionis suæ librum, illum quidem non antiquum, sed tamen scriptum, adstipulatorē habet. Arbitratur enim uir doctissimus, Ciceronem id significare uoluisse, quod Plinius l. VIII. memoriæ prodidit. Primus, inquit, Leones Romæ ad currum iunxit M. Antonius, & quidem ciuili bello, cum dimicatū esset in Pharsalicis campis, nō sine ostento quodam, tempore illo generosos spiritus iugum subire coactos, prodigio significante. nam quòd ita uectus est cum mima Cytheride, supra monstra etiā illarum calamitatum fuit. Hæc Plinius: quæ Plutarchus, quæ Cicero ipse tradidit. ego autem præterquam quòd pro uno illi possum uiginti adstipulatores regerere, in eis treis uetustissimos: præterea, qui ita loqueretur, ut diceret, Rheda cum equis, rheda cum mulis, id est rheda mulis iuncta, neminem adhuc inueni. Iam uero ut rem tam inusitatam, ac penè portenti similem tam breuiter attingeret, nec ullos in ipsam orationis aculeos emitteret, adduci ad credendum nullo modo possum. Tu igitur iudicium adhibebis: idq́; eliges, quod ad locum aptius conuenire iudicabis.

CLXXI:

DIFFICILIS est sanè reprehensio: & lubrice uersatus in bello est] Difficilis est sanè reprehensio, & lubrica. A. l. u.

CLXXI:

NIHIL de genere belli dicam] De belli genere, o. l. u.

CLXXI:

VICTOR *Theſſalia*] E Theſſalia, l. u.

CLXXII.

QVI *tunc tecum fuerunt*] Tum, o. l. s.

CLXXII.

FAC *te dediſſe mihi, quod non ademiſti*] Fac id te, l. Col.

CLXXII.

MEQVE *à te habere uitam, quia à te non ſit erepta*] Quæ à te. c. nonnulli u. l. in queis Col.

CLXXII.

LICEAT *nunc mihi. c.*] Ne pro nunc, omnes ad unum libri ſcripti. in primo uerbo inter ſe diſſentiunt: nam partim liceat, partim licet defendunt: mihi neutrum placet: corrigendumq; arbitror, licuit'ne: mihi enim hoc ſentire Cicero uidetur, eſto, ſit beneficiũ, quòd me nõ occideris, cum poſſes: ueruntamen, etiam ſi maxime uoluiſſem, ut uolebam, potui'ne illud tueri, cum poſtea conuicijs me conſcideris, atq; orationem contumelioſam in me euomueris? quod tibi certe faciẽdum non fuit, ſi tuum erga me beneficium tueri uolebas: cum præſertim me par pari relaturum uideres. ſi extrema uerba diligenter attenderis: intelliges profectò, licuit, non liceat, neq; licet, conuenire. Sed teſtificor ſententiam meam: nihil affirmo.

CLXXII.

IN *ſinum quidem, & complexum tuæ mimulæ*] Et in complexum, o. l. u.

CLXXII.

TOT *dierũ tibi uiam*] Tibi tot dierũ uiã, o. l. u.

CLXXII.

IN *urbe auri, & argenti*] *Et, inducendum de auctoritate omnium u.l. & elegantiæ.*

CLXXII.

CVM *eſſet ille Alexandriæ*] *Cum ille eſſet Alexandriæ, nonnulli u.l.*

CLXXII.

BENEFICIO *amicorum eius*] *Eius, à l.Col. abeſt.*

CLXXII.

CVM *Hippia uiuere, & equos uectigales Sergio mimo tradere*] *Sic l.Lang.cum proprio uiuere, & equos uectigales ſerio.c.Sed falſitatis (ut ita dicam) conuincitur teſtibus, Plutarcho.s.cæteriſq; rerum geſtarum M.Antonij narratoribus, qui iiſdem nominibus eoſdem nominant. cum autē dicit, equos uectigales Antonium Sergio mimo traditurum : hoc accipio, equos quatuor factionum, quibus uectigal erat impoſitum, nulla pecunia Sergio locaturum. quòd autem ij penderent uectigal, declarat Aſconius, cuius uerba ſubſcripſi. Diximus iam ſupra, Syllæ ludis, quos propter uictoriam fecerat, quadrigas C.Antonium, et alios quoſdam nobiles homines agitaſſe. præterea Antonius redemptas habebat ab ærario uectigales quadrigas: quam redemptionem ſenatori habere licet per legem.*

CLXXII.

DE *iniquiſſimo genere leuitatis*] *Nequiſſimo, l.u. perſpicue uerum.*

CLXXII.

IN *cœtu uero populi*] *Deeſt, Romani. id apud*

Quint.l.VIII.apparet.singula (inquit) incremẽtum habent.per se deforme,uel non in cœtu uomere: in cœtu etiam non populi: populi etiam Romani. Superiora quoq; membra aliter apud eundem scripta sunt.si hoc tibi inter cœnam,& in illis immanibus poculis tuis accidisset: quis non turpe duceret?

CLXXII:

CAESAR Alexandriam se recepit] Sic o. l. s. ego tamen non dubito,quin emendandum sit, Alexandria: siquidem similius ueri est,hoc esse factum à Cæsare, cum se Romã ex Aegypto recepisset,quàm dum esset Alexandriæ. Sed quid ego argumentor? id Plutarchi uerba, quæ infra scripsi, declarabunt. διὸ καὶ καῖσαρ ἐπανελθὼν, δολαβέλλᾳ τε συγγνώμην ἔδωκε, καὶ τὸ τρίτον αἱρεθεὶς ὕπατος, οὐκ ἀντώνιον, ἀλλὰ λέπιδον εἵλετο συνάρχοντα. τὴν δὲ πομπηΐου πωλουμένην οἰκίαν ὠνήσατο μὲν ἀντώνιος, ἀπαιτούμενος δὲ τὴν τιμὴν ἠγανάκτει.

CLXXII:

SI QVIS Reip.sit infelix, felix esse non potest] L.Col.& alij aliqui sic. Nisi qui Reip.sit infelix, felix esse nemo potest.ut fortasse ita corrigendum sit.Nisi qui Reip.sit felix, felix esse nemo potest.In hoc certe omnes libri scripti consentiunt,quòd,nemo,pro non habent.

CLXXII:

CIRCA hastam illam] Circum,liber unus,atq; alter: in quibus Col.

CLXXIII.

MALE parta male dilabuntur] Parata,l.Lãg. & alij nonnulli: sed perperam: nisi Sex.Pompeio fi-

dem abrogamus. Partus (inquit) & pro nascendo ponitur, & pro parato. Neuius. Male parta male dilabuntur. & Plaut. in Pœn. male partum male disperit.

CLXXIII.

CARYBDIN Dico? quæ si fuit: fuit animal uiuum] Vnum, l.u. Quintilianus, & Seneca.

CLXXIII.

NON enim semper iste felix] Ipse, o.l.u.

CLXXIII.

VRBES, & regna] Hoc amplius o.l.s. urbes, & regna celeriter.

CLXXIII.

OS importunissimum] Impurissimum, nonnulli u.l. ut in V. Atq; in me absentem orationem ore impurissimo euomuit. uetustiores tamen libri scripturam impressam comprobant. & M. Tullius in oratione post reditum ad senatum, si modo, inquit, uultum importunum in forum detulisset.

CLXXIII:

VIOLENTVS, & furens] Nonnulli s.l. uinolentus.

CLXXIII:

NEQVE rebus exteris magis laudandus] Externis, pleriq; l.u. in queis Sc. ut pro Plancio locutus est, quem externis, quem domesticis nõnullis rebus inferiorem, quàm te.

CLXXIII:

ILLAM suã suas res sibi habere iussit: ex duodecim tabulis causam addidit: exegit] Omnino mihi probantur impressi libri: siquidem Plautus quoq; in

Mercat. hoc idem uidetur ostendere. Vxor (inquit) uiro si clam domo egressa est foras: uiro fit causa: exigitur matrimonio. placuit tamen testatum relinquere, quid libri scripti sentirent: nam partim clausa, partim claues, partim clauos ademit: nonnulli, adiecit: nemo quidem certe causam. Quinetiam apud Non. Marcellum uerbum exigo exponentem, atq; huiusce loci testimonio utentem ita scriptum est, Claues ademit, forasq; exegit. In superioribus quoq; uerbis libri V. inter se dissident: nam partim ex duodecim tabulis, partim, ex duodecim, tantummodo: & certe utroq; modo locutus est M. Tullius. primum peruagatum est: alterius exempla supponemus. Discebamus enim pueri duodecim, ut carmen necessarium. & paulo ante. Iam cætera in duodecim minuendi sunt sumptus. Hæc de leg. l. ij.

CLXXIII:

DIXISSET aliquando credo auus tuus se & Consulem, & Antonium] Sic l. Col. dixisset, credo, aliquando auus tuus & Consulem, & Antonius: ut fortasse ita sit emẽdandum. Dixisset, credo, aliquando auus tuus, & Consul, & Antonius.

CLXXIII:

NISI solus esses Antonius] Sic l. Lang. nisi solus Ant. Scalæ, nisi si solus Ant. Col. nisi tu es solus Antonius. quem sequor.

CLXIIII.

QVORVM Cæsar nõnullos fortasse seruasset] Quos Cæsar ut nonnullos, o. l. u.

CLXXIIII.

TESTAMENTI, ut ipse dicebat, filius] Sic

o.l.u.testamenti, ut dicebat ipse, filius. nonnulli, non illi quidem ueteres, sed tamen scripti, pro testamenti testamento: quod tamen abiudico: nam in II. quoq; l. de leg. hæredem testamenti dixit.

CLXXIIII.

AC ne potuit quidem] At, nonnulli s.l.

CLXXIIII.

NUM sibi soli uicit] Nõnulli u.l. in queis Col. nõ.

CLXXIIII.

EXCLUSIS tuis uocibus] Excussis, o. l. u. summopere placet. Idem dicit, quod his uersibus Tibullus. Magna loquor: sed magnifice mihi magna locuto Excutiunt clausæ fortia uerba fores. Utitur hic ipse pro Sylla. Qui si attulerint neruos, et industriam; mihi crede, excutient tibi istam uerborum iactationem.

CLXXIIII.

AD prædas tuas milites misit] Ad pedes tuos, liber unus, atq; alter: in quibus Col. qui quidem in hanc me opinionem duxerunt, ut emendandum putarem, prædes tuos: quòd idem hoc loco mihi uidetur significare uoluisse, quod paulo post ijs, quæ subscripsi, uerbis. Ne L. Plancus prædes tuos uenderet. Antonius enim Pompeij bonis emptis de Cæsare, ei prædibus cauerat: ad quos, ut etiam ad Antonium, cum dependere nollet, misisse milites Cæsarem, uerisimile est. Id argumentum etiam non nihil sententiam meam confirmat, quòd in loco supra prolato non solum Col. sed etiam Lang. & alij aliqui libri non prædes, sed pedes scriptum habent. ibi autem prædes esse scribendum, apud hunc ipsum l. XII. ep. ad Att. de hac ipsa re loquentem apparet. He-

ri (inquit) cum ex aliorum litteris cognouissem de Antonij aduentu, admiratus sum, nihil esse in tuis: sed erant pridie fortasse scriptæ, quàm datæ: neq; ista quidem curo: sed tamen opinor propter prædes suos accurrisse.

CLXXIIII.

SORDIDATA mancipia] Mancupia, Lang. ut Varro de lingua lat. in lege mancupiorum.

CLXXIIII.

PROFECTVS est tamen aliquando in Hispaniam] Tandem aliquando, o. l. u.

CLXXIIII.

CONSILIVM à principio reprehendẽdum] A' primo, o. l. s. ut in ep. ad Att. utinam à primo ita tibi esset uisum.

CLXXIIII.

TV uero qui es?] L. Lang. Sc. Col. quid es? alius non minoris uetustatis, qui cum recentiores ferè faciũt, quid censes? quod probo.

CLXXIIII.

FVERIT partium hæc causa communis] Fuerit hæc partium, o. l. u. lenior certe constructio.

CLXXIIII.

IN quæ tu inuaseras] Quæ tu, Lang. & alij non nulli. utraque probabilis.

CLXXIIII.

Hæc cum peterent armis ij, quorum erant legibus] Repeterent, nonnulli u. l. quod probo.

CLXXIIII.

NARBONAE] Narbone, o. l. perspicue rectũ.

CLXXIIII.

NARBONA reditus?] Narbone, o. l. de Narbone Marcio Cicero pro Font. & Velleius Paterculus, qui hanc coloniam deductam tradit Porcio, & Marcio Coss. ex quo existimari potest, à Marcio Marcij nomen traxisse. quod autem sequitur, reditus? & tamen quærebat: id sic L. Col. reditus eius? iam quærebat. c. reditus eius, placet: tamen non iam probo. sic igitur corrigendum est, Reditus eius? tamen quærebat.

CLXXIIII.

VOLVI etiam si possem] L. u. si possem, etiã. recte.

CLXXV.

NVLLIS nec caligis] Gallicis, Aul. Gellius.

CLXXV.

NE tu mecum iam in gratiam redeas] Ne tu iã mecum. c. o. l. u. refer ad aureis: probabunt.

CLXXV.

EX omniũ omnibus flagitijs] Ex omnibus omniũ flagitijs, L. Col. & certe plus habet concinnitatis.

CLXXV.

QVÀM quod qui magister. c.] Quàm quod, à Col. & nõnullis alijs u. l. abest: quod uehemẽter probo.

CLXXV.

CVM caligis] Gallicis. Gellius.

CLXXV.

INDE Cassia celeriter ad urbem aduectus] Cisio, non cissio, emendandum est. breuis. n. prima syllaba.

CLXXV.

NE L. Plancus prædes tuos] Suos, aut, habuisti, emendandum

emendandum.

CLXXV.

POPVLVM in te dicacem etiam reddidisti] populum etiam dicacem in te, o.l.s.

CLXXV:

FACTVS ei] Factus es ei, o.l.u. ualde placet.

CLXXV:

IMPVLSVS, elusus, inductus] Impulsus, inductus, elusus, o.l.u.

CLXXV:

VIDE, etiã ne facilius] uide, ne etiã, o.l.s. recte.

CLXXV:

RELIQVI magistratus etiam inspectionem] Varro de lingua lat. Spectare, dictum, inquit, ab antiquo, quo etiam Ennius usus est. Vos epulo postquam spexit. & quod in auspicijs distributum est, qui habeant spectionem, qui non habeant. Sex. quoque Pompeius, spectio, inquit, in auguralibus pro aspectione ponitur. horũ auctoritate ductus octo abhinc annis spectionem emendaram. opinionem meam L. Col. approbauit.

CLXXVI.

DIXIT Dolabellæ comitia aut prohibiturũ. c.] Dixisse, o.l.s. ego, dixit se: nisi forte eodem modo dictũ est, ut illud pro Rosc. Am. Te'ne, cum cæteri socij tui fugerent, ac se occultarent: ut hoc iudicium non de illorũ præda, sed de huius maleficio fieri uideretur, potissimũ tibi parteis istas depoposcisse? & Terentij. Seruon' fortunas meas me cõmisisse futili? & Catonis apud Gellium. Insignitas iniurias, plagas, uerbera, uibices, eos dolores, atq; carnificinas per dedecus, atque maximam con

tumeliam inſpectantibus popularibus ſuis, atque multis mortalibus te facere auſum eſſe? quod tamē nō placet.

CLXXVI.

IMPLICATA inſcitia] Inſcientia, Lang.

CLXXVI.

SI neſcit, quod augurem, nec facit. c.] L. Col. nec ſcit, quod augurem. c. quod mihi quidem multo elegantius, & concinnius uidetur.

CLXXVI.

ATQVE illo die recordamini. c.] Atq; ex illo die, o. l. s. optime: ſiquidem non illo die ſolum, ſed ex illo die ad idus Mart. tam abiectus fuit.

CLXXVI.

SECVNDA claſſis uocatur] Vocatur, à l. u. abeſt.

CLXXVI.

FVTVRVM eſſe præuideras] Prouideras, o. l. u. ſequor impreſſos.

CLXXVI.

CONSVL conſuli obnuntiauiſti] Nuntiauiſti, o. l. s. & certe omnibus in locis, quibus huiuſce rei mentionem facit (facit autem plurimis) ſemper nuntiare, nunquam obnuntiare dicit. probo.

CLXXVI:

SED ne forte multis rebus geſtis M. Antonij rē unā pulcherrimā. c.] Ex multis rebus, o. l. s. apte rectū.

CLXXVI:

IN porticu numitia] Lang. minuntia: nonnulli, minuſia: ego, Minutia, auctoritate Victoris adductus. Regio (inquit) nona circum Flaminium continet, & ſta

bula quatuor factionum sex, porticum Philippi, Minutiam ueterem & frumentariam. Aliter hæc uerba se habent in libris impressis: nos ea subscripsimus, ut erāt in libro litteris Lang. conscripto.

CLXXVI:

QVAE potest esse turpitudinis tanta defensio?] Tantæ, nonnulli u. l. quod summopere placet.

CLXXVI:

TE esse consulem] Consulem esse, o. l. u.

CLXXVI:

AVCTOR regni inuentus esses] A' L. Col. & alijs nonnullis inuentus abest: & certe superuacaneum est, nec dignum Ciceronis elegantia.

CLXXVI:

PARTEM habes sensus] Sensus habes, ijdem libri.

CLXXVI:

CRVENTAT oratio] Cruciat, Lang. & nonnulli alij: quod reijcio.

CLXXVI:

VIRORVM summorum gloriam] Summorum uirorum gloriam, o. l. s. & aures probant.

CLXXVI:

QVID indignius, quàm uiuere eum?] Sic o. l. u. non'ne indignus tu tueri? non'ne indignumst uiuere eum, fortasse corrigendum est.

CLXXVII.

AT etiam inscribi iussit in factis, ad lupercalia C. Cæsari. c.] Ascribi, o. l. u. optime. hoc amplius ego: quòd interualli notam non post fastis, sed post luperca

lia appono sic. At etiam ascribi iussit in fastis ad luper calia, C. Cæsari. c. Indicat locus ep. ad Brut. Ego enim D. Bruto liberato, cum lætissimus ille ciuitati dies illuxisset, idemq; casu Bruti natalis esset: decreui, ut in fastis ad eum diem Bruti nomen ascriberetur. Ascribebatur autem quid in fastis ad aliquem diem sic. Hoc die (exempli gratia) Brutus erupit Mutina: Antonius Cæsari regnum detulit, Cæsar uti noluit. hoc in fastis antiquis apparet.

CLXXVII.

IN legibus, & iudicijs] Et in iudicijs, o.l.u.

CLXXVII.

L. TARQVINIVS regno exactus] Lang. cum eo multi alij. L. Tarquinius regno pulsus, exactus. quo animaduerso, pro certo putaui, regno pulsus, esse glossema: siquidem, regibus exactis, exactor regum, recte sine adiunctione dicitur. sententiam meam Col. liber approbauit. sic igitur emendandum, Tarquinius exactus.

CLXXVII.

SP. CASSIVS, Sp. Melius] Vltimum prænomen à l.u. abest: & certe superuacaneum est: ambobus enim idem prænomen erat.

CLXXVII.

TVM etiam tuum de auspicijs iudicium] Pro tum, Lang. & cæteri ferè, Num. quod probo: hoc enim sentit Cicero, fortunam quidem populi Ro. illum diem sustulisse, non tamen iudicium M. Antonij sustulisse: qui quidem interfecto Cæsare statim Dolabellam sibi collegam esse uoluisset: quo facto se auspicia emen

titum esse iudicauit. Sic igitur scribendum, Num etiã tuum de auspicijs iudicium interitus Cæsaris sustulit?

CLXXVII.

QVOD ijs de rebus] Iis rebus, Lang. Col.

CLXXVII.

QVAE formido illa die?] Illo die, Lan. & Col. & recte: siquid ponderis apud nos habet Pedianus.

CLXXVII.

O' MEA semper frustra uerissima auguria] O' mea frustra semper, o.l.s. aures probant.

CLXXVII.

IRENT, & redirent] Irent, redirent, o.l.u.

CLXXVII:

EQVIDEM inuitus] Et quidem inuitus. aperte uerum.

CLXXVII:

NON diuturni magister officij] Diuturnus, o.l. s. impressos tuetur ipse Tullius de off. cuius uerba subscripsi. Malus enim custos diuturnitatis metus.

CLXXVII:

A'TE non discessit audacia] O.l.s. discedit: & hoc quidem rectum.

CLXXVII:

FVNERI Tyranni illius sceleratissime præfuisti] Sceleratissimi, o.l.s. recte, meo quidem iudicio.

CLXXVII:

FACES incendisti, & eas, quibus semiustum latus illius est] Semiustulatus ille est, Col.l. præclare. hoc uerbo quoque pro Mil. usus est. Infelicissimis lignis semiustulatum, nocturnis canibus dilaniãdum reliquisti.

Vstulare dixit auctor obscœni carminis: Ambustulatum Plautus.

CLXXVII:

VT eius omnem propter proximum.c.] Vt eius regni,o.l.u.quod tamen opinor esse glossema.quod autem sequitur,Tolleres metum: metum tolleres, L. Col. quem sequor: hic enim numerus uiget, ille alter iacet.

CLXXVII:

NVM me igitur fefellit?] Nũ igitur me,o.l.u.

CLXXVII:

POTVIT sui esse dissimilis?] Sui potuit esse, o.l.u. multo concinnius.

CLXXVIII.

SINGILLATIM] Singulatim,Lang.utrũq; usitatum. recte etiam dicitur sigillatim: nisi omnes libri mendosi sunt.

CLXXVIII.

DIMINVTVM est] Deminutum,Lãg.Scal.

CLXXVIII:

DEIOTARO populo Ro. amicissimo] Sic l. scripti,Po.Ro.quod interpretor, populi Ro.

CLXXVIII.

APVD mortuum factus est gratus] Assentior Vbaldino,homini omni liberali doctrina politissimo,atque acerrimo huiusce generis existimatori: qui pro gratus reposuit gratiosus: nam ab impressis non discrepãt libri scripti, qui quidem integri sunt. hoc autem dixi propter Lang.& cæteros l.u.& multos alios non illos antiquos quidem, sed tamen scriptos: quibus in omnibus deest (sic enim sentio) totus hic locus ab iis uerbis,

Quid de cõmentarijs infinitis, ad eadem ipsa uerba.

CLXXVIII.

SYNGRAPHA sestertij centies] HS. cẽties. uel sestertium centies: etsi o. libri contra faciant.

CLXXVIII.

SINE reliquorum hospitũ regis sententia] Hoc amplius, o. l. s. sine sua, sine reliquorum. c. Ego sic, sine Sex. sine reliquorum. c. ut autem in hanc opinionem discederem, fecit ipse Tullius, cuius locum hoc idem referentem ex XVI. ep. ad Att. huc rei dilucidandæ causa trãstulimus. Ecquid amas Deiotarum, & non amas Hieram? qui, ut Blesamius uenit ad me: cum ei præscriptum esset, nequid sine Sexti sententia ageret, neq; ad illum, neq; ad quenquam nostrum retulit.

CLXXVIII.

CIVITATES locupletissimæ Cretensiũ uectigalibus liberantur] Vectigalibus, inducendum, non solum omnibus l. s. ita suadentibus, uerum etiam ratione cogente: siquidem scriptores, quibus primæ sermonis latini deferuntur, non aliter unquam locuti sunt. Cice. in proxima Phil. Vendiderit immunitates: ciuitates liberauerit. & V. Regna data: populi, prouinciæq; liberatæ. & de prouincijs consularibus. uectigales multos, & stipendiarios liberauit. sic liberare agros, publica, seruos, sine adiunctione dicitur.

CLXXVIII.

OMNINO ullius rei nemo fuit emptor] Tres l. u. in queis Col. omnino nemo ullius rei fuit emptor. quos probo.

CLXXIX.

QVI simili in calamitate fuerint] Lang. & alij nonnulli, simili calamitate. & certe hic idem similiter locutus est pro Syl. Pari calamitate qui fuerant.

CLXXIX.

AVSPICIA tuorum sunt] Sunt tuorū, o. l. u.

CLXXIX.

*QVID metuisti? credo ne saluo capite negare non posses] Sic omnes ferè l. u. quem metuisti credo ne saluo capite negare non posses. omnino hic locus mēdo non uacat. quid enim frigidus hac sententia? Credo ne saluo capite negare non posses. quid dico frigidius? imo uero cum superiori non constat: nam si ita dixisset, non enim interuenire uoluisti, aliquo modo inter se fortasse conuenirent: cum autem, interuenerit; pugnātia sine dubio loquitur. Quid, si necare pro negare reponatur? scribit enim l. iij. Liuius, L. Valerium, & M. Horatium coss. lege sanxisse, ut qui Tribunis plebis, Aedilibus, Iudicibus, Decemuiris nocuisset, eius caput Ioui sacrum esset. ut hæc sit horum uerborum sententia. Cur non passus es, eum fieri VII uirum diuidundis agris? nullam ob aliam causam credo, nisi ut quem omnibus cōtumelijs, ac probris affecisti, hunc etiam saluo capite necare posses. id quod facere non potuisset, si factus esset VII uir: siquidē sacrosancti sunt. sic. n. et haberet nescio quid submorosi, atq; stomachosi sentētia: et eidē subesset aliud dicentis, ac sentientis dissimulatio, ea quam græci εἰρωνείαν uocant: nam cum aliud dicere uideatur, hoc tamen sentit, Antonium eas opes per uim, eam potentiā sibi parasse, ut quēuis occidere possit impune: esse

porro tanta importunitate, impotétia, immanitate prædi-tum, nihil ut ei inuiolatum, nihil sanctum, nihil augustum esse uideatur. sed non liquere pronunciemus: præsertim cum & omnes libri contra me faciant; & dubitem, utrum Liuius de Decemuiris litibus iudicandis, an colonijs deducendis loquatur. quid autem sibi uelit, saluo capite, apparet in oratione pro Cæcin. Cæcinnæ placuit, & amicis, quoad saluo capite fieri posset, experiri. & pro Cluent. si id prætermittere saluo capite suo potuisset.

CLXXIX.

SI ulla pietas in te] Si in te ulla pietas, Lang. & cæteri: & lenior constructio.

CLXXIX.

ALIA conditione quæsita] Rectissime: nec libri scripti ab impressis discrepant: quidam tamen pro alia falsa reposuerunt: quasi uero non M. Antonius eiecta Antonia, Fuluiam sibi desponderit.

CLXXIX.

ODII causam] O.l.u. causam odij.

CLXXIX.

CVR approbantur?] Probantur, o.l.u.

CLXXIX:

* GLANDIFERAE, & fructuosæ ferebantur] Lang. pro glandiferæ, grandifacere. nonnulli, gracifice. alij, grandifere. grandifacerent, alij. Locus meo quidem iudicio ualde deprauatus.

CLXXIX:

AT quàm nobilis est tua illa peregrinatio?] Atq; nobilitata sit tua illa peregrinatio, o.l.u. ego sic, Atq; no

bilitata. & quæ sequuntur, eodē modo: hoc enim membrum superiori connectendum est: notáq; illa, quæ post tollatur est, quæq; demonstrat sententiam esse terminatam, tollenda: illa autem subdistinctionis quam grammatici uocant, apponenda: ut hæc sententia sit. Tu Capuæ minitaris: utinam conere; ut illud, penè, tollatur, et, te interfecto, peregrinatio tua nobilitata sit. id enim significat, quod XII. Phil. declarat. Vestrum hoc consilium Capua probabit? quæ temporibus his Roma altera est. Illa impios ciueis iudicauit, eiecit, exclusit. Illi inquam urbi conanti è manibus est ereptus Antonius.

CLXXIX:

AB hac religionū perturbatione] L.u. partim sic, Ab hac perturbatione religionum: nōnulli, ab hac perturbatione regionum: quos etiam magis probo: ut nō ad auspicia referatur, sed ad id, quòd territorium Capuæ minuerat, Casilinoq; attribuerat. si quis tamē illud alterum sequatur, non repugnabo. illud enim cum eo facere uidetur, quod supra dixit, Omni auspiciorum iure turbato Casilinum coloniam deduxisti.

CLXXX.

TV. te liberauisti] Lang. & cæteri ferè, Tute te liberauisti. quod minime displicet.

CLXXX.

QVOD si etiam scripsit] Quid, o.l.u.

CLXXX.

GLADIOS illos parumper] Parumper illos, o.l.u. sed endecasyllabus penè integer efficitur.

CLXXX.

ES perbacchatus] Est, Lang. & cæteri ferè.

CLXXX.

QVAE cogitabantur?] In l.ſcriptis non ſunt hæc uerba.

CLXXX.

CASILINO ſalutatum ueniebant] Caſino, nonnulli u.l.ego, Caſſino: nam ueriſimilius eſt, Caſſino, quod oppidum propè erat in conſpectu, ueniſſe ſalutatum, quàm Caſilino, quod multis millibus paſſuũ aberat à Caſſinate fundo.

CLXXX:

OBSOLEBANT dignitatis inſignia] Obſoleſcebant, l. Col. quod probo.

CLXXX:

SED tum nimis inter omnes conſtabat] Sic liber Col. & ſimul unum eſt inter omnes. c. Lang. Sc. & cæteri, ſimul inter omnes. ut ita fortaſſe corrigendum ſit, Incredibile dictu'ſt, tamen inter omnes.

CLXXX:

GLADIATORVM eſt princeps] Gladiorum, l. Col. ea figura ſcilicet, qua poculorum dixit. de his in l. XVI. ep. ad Att. Anagnini ſunt Muſtella ταξιάρχης, & Laco qui plurimum bibit.

CLXXX:

VT Baſillum] Baſilium, Lang. recte. De Baſilio Dion, & Cæſar.

CLXXX:

CAESAREM regnantem] Hoc amplius, omnes l. s. Modo Cæſarem regnantem. ut in V. Cinnam memini: uidi Syllam, modo Cæſarem.

CLXXX:

SED *tamen abſconditi*] Sed ij *abſconditi* l. Col. *quod mihi magis arridet.*

CLXXX:

ITA *uero quæ, & quanta barbaria eſt?*] Sic o. l. s. *præter unum* Col. *qui hoc modo.* Iſta *uero quæ, & quanta barbaria eſt? agmine quadrato tum gladijs ſequuntur : ſcutorum lecticas portari uidemus. quæ ſcriptura ſi non omnino incorrupta, atq; uera eſt, ad ueram certe propius accedit, multoq; minus deprauata eſt : nam illa quidem extrema uerba, non dubito, quin ſine mendo ſint. id apparet ex* Phil. V. At *hanc peſtem agmen armatorum ſequebatur :* Claſſitius, Muſtella, Tiro *gladios oſtentantes, ſui ſimiles greges ducebant per forum : certum agminis locum tenebant barbari ſagittarij : cum autem erat uentum ad ædem* Concordiæ, *gradus complebantur, lecticæ collocabantur : non quo ille ſcuta occulta eſſe uellet, ſed ne familiares, ſi ſcuta ipſi ferrent, laborarent. ex quo uidere licet, eos, qui in libris pro lecticas ſicas repoſuerint, lapſos eſſe. dixit autem feſtiue lecticas ſcutorum, tanquam de aliquo uaſe loqueretur : ut* Plautus, Cadum *uini : hic ipſe, fiſcinam ficorum.*

CLXXXI.

ALIAS *ut tolleret promulgauit*] Extra Col. *ſic reliqui s. l. alias ut tolleret, promulgatas promulgauit. quod minime diſplicet : ut ſit,* Alias *leges ſuſtulit ſine promulgatione : ut tolleret alias, promulgauit promulgatas, quas* Cæſar *ſcilicet ante promulgarat, & tulerat. de hac re in prima,* Ac *de his tamen legibus,*

quæ iam promulgatæ sunt, ſaltem queri poſſumus: de his, quæ iam latæ dicuntur, ne illud quidem licuit.

CLXXXI.

TV illum, tu illum amas mortuum?] Auctoribus o.l.u. hæc uerborum geminatio tollenda eſt: & mehercule, ſi diligenter attéderis, te offendet: ſiquidem fit in ſecundo membro.

CLXXXI.

SIMVLACRVM, faſtigium, flaminem] L. ſcripti in magna uarietate uerſantur: nam partim faſtidium, partim faſtigium, nõnulli tamen faſtigium: & hoc quidem recte. L. Florus indicat. Itaq; non ingratis (inquit) ciuibus omnes in Cæſarem congeſti honores, circa templa imagines, in theatro diſtincta radijs corona, ſuggeſtus in curia, faſtigium in domo: ut fortaſſe, quod noſtra lingua Baldachinum, faſtigium latina nominaretur, à forma (ut opinor) ducto nomine.

CLXXXI.

NVM, hodiernus dies quis ſit, ignores] Qui ſit, o.l.s. ut in Verr. qui eſſet, ignorabas: ſpeculatorem eſſe ſuſpicabare. & Var. ab ſuis, qui ſit, ignoratur.

CLXXXI.

TE autem ipſum] Te ipſum autem, Lang. & Sc.

CLXXXI:

PASSVS es] Es, à l.u. abeſt.

CLXXXI:

EXPECTO eloquentiam] Expecto enim eloquentiam, o.l.u.

CLXXXI:

ILLE nunquam concionatus eſt nudus] Ille nun

quam nudus est concionatus, l.u.

CLXXXI:

RESPONDEBIS NE ad hæc?] Respondere, nonnulli u.l.

CLXXXI:

EX tam longa oratione, cui te respondere confidas?] Ex tam longa oratione mea, cui te respondere posse confidas? o.l.u.

CLXXXI:

SINE armatorum præsidio] Sine armorũ, Lãg.

CLXXXI:

NON potes esse, crede mihi, diuturnus] Sic nonnulli, Non potes, mihi crede, esse diuturnus. alij, ut Sc. nõ potes esse, mihi crede, diuturnus. quod probo: alterum enim uincit iucunditate numeri, alterum concinnitate orationis.

CLXXXI:

POPVLO Ro. pensionem tertiam] Reip. tertiam pensionem, o.l.u.

CLXXXII.

POSTREMVM malorum omnium] Malorum omnium postremum, Lang.

CLXXXII.

SED morte etiam repellendum] Sed etiam morte repellendum, nonnulli u.l.

CLXXXII.

QVI tamen rex fuit] Qui tum, o.l.u. pro liceret, nonnulli licebat. quæ placent.

CLXXXII.

CONSECVTI sunt] Sint, Sc.l. quod probo.

CLXXXII.

TAMEN *mortali immortalitatem*] Mortali, delendum: siquid ueterum l. consensus, atq; auctoritas ualet.

CLXXXII.

RECORDARE *igitur*] Igitur, iisdem auctoribus delendum.

CLXXXII.

CVM *nũmatione*] Nõnulli u. l. cũ numeratione.

CLXXXII.

LAVDIS *gustum*] Gustatum, l. Col.

CLXXXII:

CREDE *mihi*] Mihi crede, o. l. u.

CLXXXII:

QVID *est autem multos dies, & noctes timeri à suis?*] Quæ est autem uita, dies & noctes timere à suis? l. Col, in quo Ciceronem ipsum uideor agnoscere.

CLXXXII:

NISI *uero maioribus habes beneficijs obligatos, quàm ille quosdam habuit ex ijs, à quibus est interfectus. an tu es ulla re cum eo cõparandus?*] Sic Lang. & cum eo pleriq;, Nisi maioribus habes beneficijs obligatos, quàm ille quosdam habuit, à quibus est interfectus: aut tu es ulla re cum illo comparandus. Liber unus, atq; alter, in queis Col. sic, Nisi uero aut maioribus. cætera eodem modo. quem ita præter cæteros probo, ut tamen multo magis fuissem probaturus, si pro aut, tu habuisset: aut certe hoc amplius, sic. Nisi uero aut tu maioribus. cætera placent. exemplo enim Cæsaris confirmat, suos eum diutius non laturos: idq; ratione

duplici. Aut amici (inquit) tyrannorum beneficijs in officio continentur, aut prudentia, & quadam auctoritate rerum gestarum: si beneficijs; ille multo maioribus, quàm tu tuos, quosdam ex ijs, à quibus occisus est, deuinctos habuit: si prudentia, & rebus gestis; ijs etiam multo plus ualuit.

CLXXXII:

NON multos annos regnare est meditatus] Nõ, antea nos coniectura sustuleramus: quòd mihi dubium non erat, quin aliud Cicero sentiret, atq; illa uerba dicebant: nunc ad coniecturam libri Col. accessit auctoritas.

CLXXXII:

QVOD cogitauerat, effecerat] Cogitarat, idem l. & oratio numerosius, & procliuius currit.

CLXXXII:

HOC tantum boni est] Hoc tamen boni est, o.l.s. ut illud pro Rabir. Posthumo. Quæ quidem in rebus miserrimis huic tamen tribuenda est maxima. & in Ver. quibus iniurijs grauissimis tamen illud erat miserum solatium. c. Idem mendum est in oratione Diuitiaci apud Cæsarem. quòd soli ne in occulto quidem queri, & auxilium implorare auderent: absentisq; Ariouisti crudelitatem, uelut si coràm adesset, horrerent: propterea quòd reliquis tantum fugæ facultas daretur: Sequanis. c. ut tamen pro tãtum reponatur, non modo sententia postulat, sed etiam u. libri auctores sunt.

CLXXXII:

VTINAM aliquando dolor populi Ro. pariat] Non utinam, sed ut, o.l.s. quod uehementer placet. hoc

enim

enim membris superioribus aptum, & colligatum est: ut habeant hanc sententiam. Non dubitarem uel ad uoluntariam mortem proficisci, modo interitum meũ quamprimum libertas consequeretur. & id ob eam causam, ut quam rem Populus Ro. tandiu concupiscit, eius aliquando compos fieret. omnino qui superiorem, inferioremq; scripturam diligenter considerabit, is uidebit, non utinam, sed ut conuenire.

CLXXXIII:

ADSVNT calendæ Ianuarij] L. Lang. & alij aliqui, assunt, ut pro Quint. Certe aut apud te, & eos, qui tibi assunt. Veteres quidem illos antiquos ita locutos esse, declarat Plautus in Pen. Heus Milphio ubi es? Mil. assum apud te: eccum. Hag. at ego elixum uolo.

CLXXXIII:

QVOVSQVE enim] Quo. n. usq; o. l. u.

CLXXXIIII.

IN Salutem reip. collocauit] In salute, o. l. s. & ab his consuetudo facit.

CLXXXIIII.

HABENDA tamen est] Hoc amplius, o. l. s. habenda tamen tanta est.

CLXXXIIII.

CRVDELITATIS eũ] Eũ crudelitatis, o. l. u.

CLXXXIIII.

VT de illius beneficio possemus, quæ sentiremus, libere dicere] Vt illius beneficio, tres l. u. in quis Col. quod ita probo, ut minime dubitem, quin ita scriptum sit à Cicerone. hoc enim sentit M. Tullius, Cæsari auctoritatem esse tribuendam: non quo tum primum pote=

ſtatem haberent dicendi, quæ uellent, de beneficio illius: ſed quia beneficio illius factum erat, ut ſenatus libere poſſet ſententiam dicere. ſic autem loquitur optimus quiſque latinitatis auctor, ut dicat, Meo beneficio uiuit: meo beneficio patriam uidet: beneficio tuo libere poſſumus dicere, quæ ſentimus.

CLXXXXIIII:

QVIS enim unquam fortior?] Eorundem librorum beneficio inueteratum mendum ſuſtulimus: nam ſic illi. Quis enim unus fortior, ac amicior unquam Reip. fuit, quàm legio Martia uniuerſa? Vides profecto, quàm belle inter ſe reſpondeant quis unus, et uniuerſa legio. eodem modo locutus eſt pro do. ſua, & tu unus peſtifer ciuis eum reſtitutum negas eſſe ciuem, quem eiectum uniuerſus ſenatus non modo ciuem, ſed etiam egregium ciuem ſemper iudicauit? & in Ver. non una te, ſed uniuerſæ ſimilibus afflictæ incommodis, legationibus ac teſtimonijs publicis perſequuntur: & in ij. Phil. cum tu unus adoleſcens uniuerſum ordinem decernere de ſalute Reip. prohibuiſti. & in. i. l. ep. ad Q. Fra. Cui ſemper uni magis, quàm uniuerſis placere uoluiſti.

CLXXXXIIII:

COMES eius eſſe amentiæ noluit] Comes eſſe eius amentiæ noluit, liber unus, atq; alter: in queis Col.

CLXXXXIIII:

AVT fortiorum uirorum] O. l. s. fortiorem uirorum. ſed mendum mea quidem ſententia librariorum eſt. quis enim dixit unquam, ciuitatem fortem uirorum? at illud alterum & elegans, & uſitatum eſt.

Cic. Phil. iiij. Albæ constiterunt, in urbe opportuna, munita, propinqua, fortissimorum uirorum, fidelissimorum ciuiū, atque optimorum. & XI. introitus in Smyrnam, quasi in hostium urbem, quæ est fidelissimorum, antiquissimorumq; sociorum. & in hac eadem oratione. quodq; prouinciam Galliam citeriorem, optimorū & fortissimorum uirorum.

CLXXXIIII:

GESSIT, & gerit] Et gessit, & gerit, Lang.

CLXXXIIII:

LAVDETVR, & testimonio] Laude, & testimonio, L. Col. quod probo.

CLXXXIIII:

LIBERTATEMQVE populi Ro.] Que delendum auctoribus o. l. s. & recte: ut omnia dissolute dicantur.

CLXXXV.

RETENTVRVM in senatus populiq; R. potestate] Potestatem, o. l. u. impressos tuetur ipse Cicero in hac eadem oratione in extremo. Exercitum in senatus potestate retineat. nec in hoc consuetudo uaria est. Veteres autem l. cum auctoritas sua, tum illud etiam defendit, quòd ut esse in mente, & in mentem; in potestate & in potestatem; relinquere in medio & in medium recte dicitur: sic latine loquendi rationis lineas (ut ita dicam) transilire non uidetur, qui in potestatem retinere dicat.

CLXXXV.

QVÀM est repulso Antonio] Lang. qui etiam: nonnulli, qui cum, ut ita fortasse corrigendū sit, Quàm

est iam repulso.

CLXXXV.

NON *crudelis, non impius*] *Non crudelis, impius, o. l. u. ut hoc uerbum, impius. s. esse glossema, coniectura ducat ad suspicandum.*

CLXXXV.

MAIORES *nostri*] O. l. s. *id maiores nostri. quod uehementer placet.*

CLXXXV.

D. BRVTVS *sceleratum, atque impium regnare patietur Antonium?*] *Sic o. l. scripti, D. Sceleratum, atque impium regnare patietur? quid, c. & recte: siquidem quod ad primum attinet, nihil erat, quòd inculcaret, quod semel dixerat: dixerat autẽ, L. Brutus: ut nihil opus fuerit præter prænomen apponere. Alterum, si ita dixisset, L. Brutus Tarquinium regem superbum non tulit, superuacaneum non esset; sic enim paria paribus respondisset: quod quando non dixit, Antonium omnino delendum est.*

CLXXXV.

NEC *tum, ut Antonio senatum habenti*] *Tamẽ, non tum, o. l. s. quod placet.*

CLXXXV.

COLLEGA *una referente*] *Hoc amplius L. Col. & reliqui ferè, referente eo quem. c.*

CLXXXV.

TAM *insigniter impudens*] *Insignite, o. l. s. consuetudo utrunque probat: aurium iudicium, & uerborum constructio magis, insigniter.*

CLXXXV.

INTER ciues illius appendebatur aurum] Sic L. Col. inter quas illa pendebatur. alter, inter quas illa. Ego nihil addo de meo: quæ sunt distracta, coniungo: quasilla, corrigo. id enim mihi significare uidetur hoc loco, quod in II. Phil. declarat. syngrapha (inquit) HS centies per legatos uiros bonos, sed timidos, & imperitos sine Sex. sine reliquorum hospitum regis sententia facta in Cynecæo, quo in loco plurimæ res ueniere, & ueneunt. Atque etiam apertius in V. In interiore ædiū parte totius Reip. nundinæ. mulier sibi felicior, quàm uiro auctionem prouinciarum, regnorumq; faciebat. Cum igitur ostendere uellet, Antonium usque eò sordidum esse, ut omnium rerum publicarum domesticum mercatum institueret, eiq; Fuluiam uxorem præficeret; ut eius sordes non modo re, sed etiam uerbo exprimeret, inter quasilla dixit: quo quid sordidius? Talassionem in nuptijs Varro ait signum esse lanificij: Talassionem enim quasillum uocabant: qui alio modo appellatur calathus, uas utique lanificijs aptum. Hæc Sex. Pompeius: at Priscianus l. iij. Pauca inueniuntur diminutiua, quæ non seruent genera primitiuorum: ut hæc rana, hic ranunculus: hic qualus, hoc quasillum. quòd si cui magis arriserit, inter quasillos appendebatur; non pugnabo: præsertim cum & apud Catonem semper hoc uocabulum uirile sit: & cæteri l. u. ita mendosi sint, ut in mendo tamen littera s. appareat: nam partim, ciues illius; partim, ciues illas; nõnulli, ques illas.

CLXXXV.

TOTVM imperium Reip.] P. R. omnes l. u.

quod placet.

CLXXXXV.

TERCENTOS fortissimos] L. Col. ad tercentos. cæteri hoc modo, ccc. quod ego interpretor trecentos, ut l. ij. de Fin. Trecentosq; eos, quos Sparta eduxerat. Virg. l. x. Ast Ilua trecentos.

CLXXXXV:

EXERCITVM educebat] Adducebat, o. l. u. & recte: siquidem non Roma educebat exercitum, sed Romam è Brundusio adducebat. hoc cum multis in locis ostendit, tum apertissime in V. Aduolabat ad urbem à Brundusio homo impudentissimus, ardens odio, animo hostili in omneis bonos cum exercitu Antonius.

CLXXXXV:

MAIVS igitur beneficium à D. Bruto] Maius igitur à D. Bruto beneficium, o. l. u. & aures probant.

CLXXXXV:

CVM autem est omnis seruitus misera] Cum autem omnis seruitus est misera, o. l. u.

CLXXXXV:

INTOLERABILE est] Intolerabilis est, omnes ferè l. u. unus modo sic, intolerabil est. Ego sic, intolerabil'est, more ueterum, qui uocales coniungebant.

CLXXXXV:

TANTVS autem est consensus] Tantus autē consensus est, o. l. u.

CLXXXXVI.

ISTVD etiam statuistis] Illud etiam, Lang. quod probo.

CLXXXVI.

ET ut præstantissimis ducibus] Vt & præstantissimis, Liber unus atque alter: in quibus Sc. quod probo.

CLXXXVI.

NON modo non Consul] Non Consul modo, Lang. cæteri cum impressis consentiunt, quos sequor.

CLXXXVI.

CONSERVATORES Reip. iudicantur] iudicentur, o.l.u.

CLXXXVI.

IN Cæsarem maledicta congessit] In Cæsarem ut maledicta, o.l.u.

CLXXXVI.

TRALLIANAM, aut Ephesinam] Ephesiam, Liber unus, atque alter: in queis Col. & certe Diana Ephesia, Prætor Ephesius, Princeps Ephesiorum dicitur, non Ephesinorum.

CLXXXVI:

NOTVS enim quisq; non est] Quotus enim quisq; . perspicue rectum.

CLXXXVI:

SCATINIAE leges] Lang. Santoniæ. Col. Attiniæ. nonnulli Sanctiniæ. alij Scatoniæ. sequor impressos.

CLXXXVI:

M. ACCIVS Balbus] O.l.u. Attius, & apud Dionem scriptum est Atia. Seruius tamen nobilis grāmaticus interpretatus eum uersum Virg. Alter Atis genus unde Atij duxere latini, propter inquit Atiam di

xit matrem Augusti, de qua dicit Antonius, Atia latini mater. uult enim eius etiam maternum genus esse antiquissimum. Hæc Seruius. ex quo intelligi potest, non Accius, neque Attius, sed Atius esse scribendum.

CLXXXVI:

AT auus huius nobilis] Huius, à L. Col. & alijs nonnullis u.l. abest: & mehercule superuacaneum est. quod autem sequitur, Tuditanus nempe ille: nonnulli u.l. geminant ille.

CLXXXVI:

HABERETIS nobilitatẽ generis gloriosam] Liber unus, habetis. ut sit illis simile, Habes de Vatinio, Habetis unum uenditionis genus, Habetis & honestatem hominis, & auctoritatem testimonij. quod loquendi genus tum solemus inferre, cum quid exposuerimus. quod tamen ut reijciam, membrum superius facit: quod imperfectum uidebitur, nisi quid addideris, atque illi simile reddideris, quod est in prima Phil. Vellem adesset Antonius, modo sine aduocatis: doceret me, uel potius uos P.C. Ego, si quid immutandum est, potius ita corrigendum putarem. Haberetis: ut Antonium modo designaret.

CLXXXVI:

QVI autem euenit] Sic o.l.s. ego, conuenit, sine ulla dubitatione reponendum censeo. quomodo loquitur in VII. Phil. qui enim conuenit, ut qui in rebus improbis populares fuerint. c.

CLXXXVI:

VT Iulia natus ignobilis uideatur] Sic L. Lang. ut istus Aricina ignobilis uideatur. Col. is tibi uigilia na

tus ignobilis.c.Sc.qui cum pleriq; consentiũt, Is tibi Aricina natus ignobilis.c.è recentioribus nonnulli, Is tibi Iulia natus.quorum nullum omnino probo : nam quod ad postremos attinet, Octauius non Iulia sed Atia natus est. ut autem natus (uerbi causa) Cæsare Cæsaris etiam nepotem significet, inauditum est . Lang.autem perspicue est,ut uides,mendosus : interdum tamen in eã opinionem me adducit,ut ita scriptum à M.Tullio putem,Vt ista ignobilis uideatur. ut Atiam designet. illa autem littera s,& Aricina, sit glossema subscriptum sub, Ista . ex qua primo sit factum, Istas , deinde Istus Aricina.quàm autem ista glossemata libros mendis referserint,nihil attinet dicere,tibi præsertim,qui in uet.libris studiose & multum uolutatus es. Vt autem assensum sustineam,nec in hac opinione constem,l.Col.cui ex omnibus maximam fidem habeo, facit.huius enim scripturam consideranti,rursus in mentem uenit suspicari, M.Tul.ita scriptum reliquisse,Is tibi Iuliæ filia natus.c. sed hæc fortasse diuinatio est.Tu si ad locum notam apposueris,recte meo iudicio feceris.

CLXXXVI:

QVAE porrò amentiæ sunt?] Amentia est,liber unus atq; alter, in quibus Col. perspicue rectum.

CLXXXVI:

QVOS certe scio] Certo, nonnulli u.l.quibus assentior.

CLXXXVII.

OMNIBVS horis] Omnibusq; horis,o.l.u.

CLXXXVII.

NAM in eisdem me edictis] Sic o.l.u.nam in

eiſdem edictis. ut fortaſſe corrigendum ſit. Nam me iſdem edictis.

CLXXXVII.

A` ſuis ſimilibus] Sui, Scalæ liber. quod ualde probo.

CLXXXVII.

HAEC ſunt ut opinor] Hæc ſunt, opinor, o.l.u. quod placet.

CLXXXVII.

SIQVIS non affuerit] Siqui, o.l.u.

CLXXXVII.

QVORVM cõſiliorum Cæſaris] Eodem modo o.l.s. ego Cæſari probo: ut ſit, quorum conſiliorum fui auctor Cæſari. ut illud in Acad. P. Craſſum, & P. Scæuolam aiunt Tiberio Gracco auctores legum fuiſſe.

CLXXXVII.

SED tamen, ut dicitur, currentem. c.] Sed tamen currentem, ut dicitur. nonnulli u.l. in queis Col.

CLXXXVII.

RE triſti, & ſeuera] Ac, o.l.u.

CLXXXVII.

VINO, & epulis retentus, & alea eſt] Et alea, inducẽdum auctore l. Col. cuius auctoritas ut apud me ualeat, inſequentia uerba faciunt, ſi epulæ potius. c.

CLXXXVII.

ET ante diem quartam calendarum Decembris diſtulit] Et ante diem IIII. omnes l.u. à quibus ut diſſentiam, proq; &, in reponendum putem, non ſolum facit illa cauſa, quòd adduci non poſſum, ut credam M. Tullium primum, atq; extremum uerbum con

iunctionibus è medio sublatis extulisse, medium nō dissolute dixisse: sed illud etiam, quòd consuetudo latini sermonis ita loquitur, ut dicat. Comitia distuli in IIII. Cal. non IIII. tantummodo Cal. & quemadmodum hoc, sic illud etiam. Distulit in ante diem IIII. Cal. non ante diem IIII. Cal. quòd autem in ante diem diceretur, exemplis demonstrabimus. Dixi ego idem in Senatu, cædem te optimatium cōtulisse in ante diem V. Cal. Oct. & in ij. l. Ep. ad Att. Comitia Bibulus cū Archilochio edicto in ante diem XV. Cal. Decembris distulit. Liuius l. XLV. Latinæ edictæ à Consule sunt in ante IIII. & III, & pridie Id. Nouemb. & l. XLIII. in ante diem VIII, & VII. Kal. Oct. Comitijs perduellionis dicta dies est. & quemadmodum in ante, sic ex ante dicebatur. Cic. l. III. Ep. ad Att. ex ante diem Non. Iun. usq; ad pridie Kal. Sept. Liuius l. XLV. Supplicatio pro cōcione populo indicta est ex ante diem V. Idus Oct. quin etiā in tabula è marmore uetustissima, quæ in pariete Colotianæ domus inclusa est, hæ litteræ cum multis alijs incisæ sunt. EX A. D. V. K. DEC. AD PR. K. IAN. quod quidem me ducit ad credendum, illud apud Var. de R. Rust. l. I. dies primi uerni temporis extant ad septimum Idus Februarij, pro quo l. ueteres, ex Ad VII. Id. Febr. sic esse corrigendum, ex a. d. VII. Id. Febr.

CLXXXVII:

QVOD in tēplum ipse] Hoc amplius l. u. quod in templum tum ipse. Gallos autem in Capitoliū egisse cuniculum, præter M. Tulliū nullus alius (quod sciam) scriptor memoriæ prodidit: qui pro Cecin. ut, inquit, si

Galli à maioribus nostris postularent, ut eo restituerentur, unde deiecti essent; & aliqua ui id assequi possent: non opinor eos in cuniculum, quo egressi erant, sed in Capitolium restitui oportere.

CLXXXVII:

IS enim erat dies, ea fama, is impetus eius, qui. c.] O. l. u. is qui. c. quod ualde placet: & ex se intelligitur: & ut aliud ex alio, non alienum uidetur aperire, quid sibi uelint illa uerba, Is enim erat dies: atq; huius rei dilucidandæ causa, huc Gellij locum transtulimus. Ante diem (inquit) IIII. Kal. Non. Id. tanquam inominalem diem pleriq; uitant: eius obseruationis an ulla religio sit tradita, quæri solet. nihil super ea scriptum inuenimus, nisi quod Claudius annalium V. cladem illam pugnæ Cannensis uastissimam factam dicit ante diem IIII. Non. Sext. ex his uerbis licet uidere, ante diem IIII. Kal. Decemb. quo die Senatus habitus est, diem religiosum fuisse.

CLXXXVII:

QVID est aliud de eo referre non audere, qui contra se Consulem exercitum duceret, nisi se ipsum hostem iudicare?] Hæc omnia sunt inuerso ordine in omnibus l. antiquis sic. Quid est aliud se ipsum hostem iudicare, nisi de eo referre non audere, qui contra. c. quod placet.

CLXXXVII:

SI ille à Senatu notandus non fuit] Sin, o. l. u. perspicue rectum.

CLXXXVII:

AN ulla contumelia est.] L. Col. et alij nõnulli pro

an ulla,nulla.nõnulli ſic,An cõtumelia.ego ſequor Col.

CLXXXVII:

QVID eſt ergo?] Quid ergo? o.l.u.apte uerũ.

CLXXXVII:

HEM cur magiſter] En,o.l.u.ut pro Deiot.en crimen,en cauſa,cur regem fugitiuus,dominum ſeruus accuſet. & pro Sex.en cur cæteri reges ſtabilem eſſe ſuam fortunam arbitrentur. in Merc.tamen Plautus, Hem quoi decem talenta dotis detuli? hæc ut uiderem? ut ferrem has contumelias? quod autem ſequitur,ut poſſideat: ut nullis in u.l.reperitur: & certe ſic expo nẽdũ eſt,en cur magiſter ex oratore arator factus ſit. en cur poſſideat duo millia iugerũ: ut hominẽ ſtultũ.c.

CLXXXVIII.

TYBERINVM Canutium] Liber Marcelli Ceruini Cardinalis,& Dion Tiberium probant.placet.

CLXXXVIII.

CVI ſenatuſconſulto] Cui S.C.omnes libri ueteres præter unum Gad.qui hoc modo,Cur ſic. quod tamen reijcio.

CLXXXVIII.

PRAECLARA tamen fuit Senatus in illo ipſo die ueſpertina prouinciarũ religioſa ſortitio] Lang.et cæteri ferè ſic.Præclara tamen S.C.in illo ipſo die ueſpertina prouinciarum religioſa ſortitio.recte,& præclare meo quidem iudicio: ſi tamen poſt ueſpertina notam interſpirationis apponas: duplicem enim plagam infligit Antonio, alteram, quòd non legitimo tempore S.C.fecerit: alteram,quòd nulla religione ſortitus ſit. S.C. ante ortum, aut occaſum ſolem facta

rata non fuisse: opus etiam censorium fecisse existimatos, per quos eo tempore facta essent, docet M. Varro apud Gellium. hinc intelligi potest, cur S.C. uespertina dixerit. Illud etiam praetereundum non duxi, quòd Lang. pro sortitio, sortio: neq; hoc loco solum, sed uniuersis, quibus hoc uerbo M. Tullius usus est: quodq; liber Col. non in illo ipso die, sed illo ipso: ut pro domo sua. Hunc Consulem illo ipso die contendo seruasse de cœlo. & paulo post. Hora nona illo ipso die tu es adoptatus. & in XIII. Phil. eoq; ipso die innumerabilia S.C. fecit. hunc igitur sequamur.

CLXXXXVIII.

MAXIMAS gratias uobis] Maximas uobis gratias, o.l.u. & aures probant.

CLXXXXVIII.

QVI enim carere metu, & periculo possemus] Possumus, Gad. & alij nonnulli l.u. quod placet.

CLXXXXVIII.

ILLE autem afflictus] Ille autem homo afflictus, o.l.u. id quod non abhorret à consuetudine dicendi. Tullius, At ille homo uehemens, & uiolentus. in V. Phil. Valde placet.

CLXXXXVIII:

VIR auo, patre, maioribus] Vir patre, auo, maioribus. ut pro Planc. ut pater, ut auus, ut maiores. & in Ver. Amicissimo patre, auo, maioribus. sed quid hæc ego? ita ratio postulat: aliter enim præposterus, atq; omnino perturbatus ordo esset.

CLXXXXVIII:

P. Appius] P. Opius, liber Col. Scalæ, Oppius: quo-

rum quid uerum sit, incertum est: illud quidem non dubium, quin Appius sit prænomen. quod cum ita sit, non falsum esse qui potest?

CLXXXVIII:

ET meus necessarius] Meus & necessarius, nonnulli u.l. quod tamen abiudico.

CLXXXVIII:

M.Vehilius] Pro, M.Vehilius Lang. tantummodo uel. Col. & Sc. uel cæteri ferè: quæ nota fortasse Veleium significat.

CLXXXVIII:

DE L.Cinna] Cecinna, nonnulli u.l.

CLXXXVIII:

MINVS admirabilem fecit] Facit, o.l.u. quod placet.

CLXXXVIII:

C.Cessedius] Cessedis, Lang. Col. Ceselius. de Ceselio iurisconsulto Valerius Maximus.

CLXXXVIII:

* L.Antonius] Pro L. liber Lang. Col. & alij aliqui T. nonnulli Cn. omnino hic locus deprauatus est. quid enim L. Antonius prouinciam sortiretur, qui anno superiori proximo Tribunus pl. fuerat? quæ uerba sequuntur, in his quoq; uarietas est: nam pro maluerunt, metuerunt multi, mutauerunt Col. in multis totus hic locus deest.

CLXXXVIII:

O C.Cæsar] O.l.u. Cæsarem. quod tamen reijcio. eodem modo in orat. ò M. Druse, patrem appello.

CLXXXVIII:

QVID *istud?*] *illud,l.Col.quod ualde probo.*

CLXXXIX.

IN *possessioné libertatis pedem ponimus*] *In pos=sessione magis arrideret : sic enim M. Tullium semper locutum animaduerti : quia tamen libri scripti stát ab impressis, & hic idem pro Cecinna dixit, In possessio=nem uestigium fecero, & l.u.de Fin.in aliquam histo=riam uestigium ponimus, idcirco immutare nõ ausim.*

CLXXXIX.

EX *his tot conglutinatus est*] *Ex his tot uicijs, l. Col.ex his totus, Lang. & cæteri : quos sequor.pro Clu=ent.& qui esset totus ex fraude, & mendacio factus. & pro Ros.Com.ex fraude, fallacijs, mendacijs consta re totus uidetur.*

CLXXXIX.

QVAE *necessitas ferre coegit, uisq; quædam penè fatalis*] *Sic o.l.u.quæ nos necessitas ferre coegit, quæ uis quædam.c.*

CLXXXIX.

REFERTAM *eius domum*] *Domum eius, o.l. ueteres.*

CLXXXXIX.

AD *se omnia ex his*] *Ad se ex his omnia, o.l.u.*

CLXXXXIX.

SENATVS *consultis è Rep.benefactis*] *L. Col.Senatusconsultis bene, & è Rep.factis.quod multo elegantius mihi uidetur : ut in XII. locutus est. Bru=tum procos.bene, & è Rep.& sua, suorumq; maiorum dignitate fecisse.& in XI. bene, & è Rep.iudicauisse.*

Vendiderit:

CLXXXIX.

VENDIDERIT: *immunitate, c.*] Vendidirit *immunitates, l.u.*

CLXXXIX:

ARMIS, *& præsidijs populum* Ro. *& magistratus foro excluserit*] Sic o.l.u. Armis *& præsides, & populum, & magistratus*. Sic emendandum est, Armis, *& præsidijs, & populum, & magistratus*: *nam quòd præsidijs rectum sit*, Phil.i. *declarat*. Armati in *præsidijs multis in locis collocabũtur. &* V. *sic uero erãt disposita præsidia.*

CLXXXIX:

SENATVM *stipauerit armatis*] O.l.u. *armis*. Col. *& alij nonnulli, stiparit armis: quem si probabimus, exitum uersus effugiemus.*

CLXXXIX:

RELIQVÍQVE *pecoris*] In *l.u. hæc uerba sunt absque coniunctione.*

CLXXXIX:

PVERI *ingenui arripiuntur*] Abripiuntur, o. *l.u. perspicue rectum. idem mendum in* Pis. Socios *nostros in seruitutem adduxerunt: familias arripuerunt, pro abduxerunt, abripuerunt.*

CLXXXIX:

HOS *inquam in urbẽ recipietis?*] Hos *unquam, o.l.u. quod probo.*

CLXXXIX:

ITALIA *tota ad libertatem recuperandam excitata*] Excita, L. Col. *ut illud in xij.* Iuuentutem *omnẽ*

ex tota Italia exciuimus. tamen excitata magis placet: est enim significantius, maioremq; recuperandæ libertatis cupiditatem declarat. ut illud in iiij. Galliam totam hortatur ad bellum, ipsam sua sponte, suoq; iudicio excitatam.

CXC.

MAGNVM *numen*] Liber Gad. & alij nonnulli, nomen. quod rectum esse iudico. hæc autem uox admirabilem quandam auctoritatem sonat ex famæ opinione conflatam. Cic. in ep. ad At. hoc tamen spero, magnum nomen imperatoris fore, magnum in aduentu terrorem. & pro lege Manil. quod igitur nomen unquam in orbe terrarum clarius? pro Deiot. quantum eius nomen fuerit. & in Phil. xi. qui imperium habeat, qui præterea auctoritatem, nomen, exercitum. & alibi, Tantum eius in Syria nomen, atque Phœnice est.

CXC.

VIDETIS'NE *refertum. c.*] Videtis refertũ, o. l. u. placet.

CXC.

AD *quod tempus*] Quod ad tempus, nonnulli u. l. in eis Col.

CXC.

DE *populi Ro. libertate*] De libertate populi Ro. omnes l. u.

CXC.

ID *non modo non recusem*] Tres l. u. in queis Lang. idem non modo recusem. Col. idem non modo nõ recusem. quem sequor.

CXC.

SI dormierimus hoc tempore] Lang. & alij aliqui, indormierimus hoc tempore. Col. indormierimus huic tempori. atque hoc quidem non dubito quin uerũ sit: ut in ij. Phil. huic causæ indormientem.

CXC.

EA summa miseria est] Lang. & cæteri l. u. hoc modo, ea sunt summa miseria. Liber Scalæ st̃. quod in eam opinionem me adduxit, ut scribẽdum putarem, ea'st. ut Teren. in Eun. ea'st indutus. sed quid unius loci testimonio utor? totus & is, & Plautus huiusce coniunctionis uocalium plenus est: nec id modo superior, sed etiam Ciceronis ætas obseruauit. Ipse in orat. declarat. quod quidem (inquit) latina lingua sic obseruat, nemo ut tam rusticus sit, qui uocales nolit coniungere. & Ibidem. Nobis, ne si cupiamus quidem, distrahere uoces conceditur. indicant orationes illæ ipsæ horridulæ Catonis: indicant poetæ, præter eos, qui ut uersum facerent, sæpe hiabant. ut Neuius. uos, qui accolitis Histrum fluuium, atque Algidam. & ibidem. Quàm nunquam nobis Graij, atque barbari. Hoc librarij ignorantes, apicem imposuerunt: quo addito sunt significatur.

CXC:

DII immortales incredibilem populo Ro. potestatem] Reip. o. ferè l. u. quod probo.

CXC:

SENTENTIAE QVE de summa Reip.] De summa rep. Sc. & cæteri ferè.

CXC.

OPTIME de rep. promereri] Mereri, o. ferè l.u.

CXC.

GALLIAM prouinciam] Prouinciam Galliam, o.l.u.

CXCI.

AMICISSIMORVM populo Ro.] Amicissimorumq́; o.l.u. quod placet.

CXCI.

EXERCITVM in senatus. c.] Exercitumq́; o.l.u. quod probo.

CXCI.

VT hæ prouinciæ, Galliæq́; exercitus] Sic L. Col. (nã cæteri ab impressis non discrepant) ut eæ prouinciæ, exercitusq́;. c. & recte meo quidem animo: siquidẽ M. Tullius censebat, non ut is modo, qui Galliam, sed ut uniuersi, qui prouincias obtinebant, eas, exercitusq́; in potestate populi Ro. senatusq́; retinerent.

CXCI.

SÉQVE ad senatus auctoritatem] Seséq́; o.l.u.

CXCI.

CIVE] Ciui, Lang.

CXCI.

ET ut pro tantis eorum in Remp.] Et, à Col. alteró ue libro abest. in remp. etiam à Lang.

CXCI.

VT'QVE C. Pansa] Que à L. Col. abest. cæteri tamen retinent: ut fortasse corrigendum sit, uti.

CXCI.

CVM magistratum inierint: si eis uidebitur]

Iniissent: si eis uideretur, Liber unus, & item alter, in queis Col. ut Celius. D.E.R.I.C. uti C. Paulus C. Marcellus cum magistratum iniissent. cæteros sequor.

CXCI.

AD hunc ordinem referant] referrent, iidem l. sibi constant: nam paulo ante, iniissent, dixerant. cæteros sequor.

CXCI.

ITA uti de rep.] E rep. L. Col. perspicue uerũ.

CXCI:

FREQVENTIA uestrum incredibilis, cõcioq; Quirites tanta] Sic L. Lang. & cũ eo plerique, Frequẽtia uestrum incredibilis, concioq; tanta. Col. sic, Frequentia uestrum incredibilisq; concioque tãta. quem ego correctione quadam adhibita sequor: sic enim scribendũ puto, Frequẽtia uestrũ incredibilis Q r. concioq; tãta.

CXCI:

QVANQVAM animus mihi nunquam] Quanquam animus quidem, o.l.u. præclare.

CXCI:

PRINCEPS uestræ libertatis defendendæ semper fui] Ab o.l.u. semper abest: perspicue uerum.

CXCI:

NVNC facere nõ possem] Et nũc, Lãg. et Col.

CXCI:

HODIERNO enim die Quir. non mediocrẽ] Sic Lang. hodierno enim die quodq; adhuc mediocrem. Sc. quãquam adhuc mediocrem. de eo consentiunt o.l.u. quòd adhuc probant: ut fortasse ita corrigendum sit. Hodierno enim die QR. ne adhuc. c.

CXCI:

FVNDAMENTA *sunt iacta*] *Iacta sunt*, o.l.*ueteres*.

CXCI:

EXERCITVM] *Exercitus*,o.l.u.

CXCI:

SVNT *enim facta eius immortalitatis*,*non ætatis*] Nomen ætatis,o.l.u.quod primo aspectu abiudicatu,atque reiectum postea sic approbaui, nihil ut mihi neque rectius, neque uenustius uideatur. reieceram autem ob eam causam, quòd si referretur ad Cæsarem, oratio sibi non constare: si ad puerum,nimis durum uidebatur: quod ipse M.Tullius mihi non multo post tempore molliuit: nam eodem modo loquitur in xiij.Phil. & quidem de hoc ipso Cæsare loquẽs. Puerum appellat, quem non modo uirum, sed etiam fortissimum uirum sentit,& sentiet.est istuc quidem nomẽ ætatis: sed.c. Iã uides,nomen, & facta quàm bene inter se respondeãt. hæc autem uerba habent hanc sententiam.quòd mirabilia facinora facit,est cuiusdam diuinitatis: quòd appellatur puer,est ætatis.

CXCI:

NIHIL *ex omnium sæculorum memoria*] Ex omni,liber unus atque alter,in queis Col.quod elegantius est.

CXCII.

INCOGNITVM *certe cœpit*] *Ceperit*,o.l.u.

CXCII.

SANGVINE *ciuium Romanorum*] Romanorum superuacaneum est: & ab o.l.u.abest.

CXCII.

SI C.Cæsaris fortissimorum suiq; patris militũ] Si C. Cæsaris, fortissimorumq; sui patris, L.Col. quod placet.

CXCII.

QVIS non prospicit] Perspicit, o.l.u.

CXCII.

COMPROBAVISTIS] Cõprobastis, o.l.u.

CXCII:

CAESARIS exercitum prosecuta] Persecuta, o.l.u. & ita locutus est in oratione superiori. Cæsaris au ctoritatem, & exercitum persecuta.

CXCII:

QVAE à te accersitæ sunt] Liber unus, & item alter, in eis Col. hoc modo, Quæ à te accitæ sunt, quæ essent, si te Cos. quàm hostem maluisses, tuæ. Ego cæteris assentior.

CXCIII.

NEFARIIQVE sint, sicut sunt] Sicut sunt, ab o.u.l. abest. non abhorret tamen à consuetudine loquendi. Cic. Pro Ros. Amer. quãuis ille felix sit, sicut est.

CXCIII.

POMPEII hasta saciauit] Satiauit, l.u. & recte: siquidem à satur declinatum est.

CXCIII.

ITA uero Quir. ut precamini, ueniat] Sic L. Col. Ita uero ei, ut precamini, eueniat. ut Plaut. in Pen. bene equidem tibi dico, quia, te digna ut eueniant, precor. & hic pro Sex. quibus utinã ipsis euenissent ea, quæ tum homines precabantur. placet, atque etiam magis,

quòd nonnulli u.l.habent, Ita uero Q. r. ut precamini, eueniat.

CXCIII.

QVO huius amentiæ pœna] Huiusq; amentiæ pœna, L. Col.

CXCIII.

LIBERTAS nobis] Nobis libertas, omnes ferè l.u. quod placet.

CXCIII.

SI enim tantus consensus omnium] Pro Si enim Lang. & cæteri ferè, siue. nonnulli hoc idem in superioris quoq; argumenti principio. Vtrunq; probabile: ut, si enim, hoc loco aperte falsum.

CXCIII:

VT eos tamen adhortentur] Adhortantur, nonnulli u.l. quibus assentior. quod autem sequitur adhortabor, pro eo cohortabor Lang. & cæteri ferè.

CXCIII:

QVAS paucis diebus noui Consules] Lang. & alij nonnulli, quas dem' paucis. nonnulli, de municipijs. Ego sequor impressos.

CXCIII:

NVNQVAM inter senatum, & uos] Sic o. l. u. nunquam uester consensus maior in ulla causa fuit. & præclare: quid enim bis eadem dicere mutatis uerbis attinebat? at hoc modo duæ res designantur: una, quòd uniuersus populus unum atq; idem sentiret, nec alij aliam sectam sequerentur: altera, quòd esset cum senatu copulatus.

CXCIII:

OMNIA *alia falsa*] Hoc extremum uerbum nullis in u.l. reperitur.

CXCIII:

HAC *maiores nostri*] Hac uirtute, o.l.u.

CXCIII:

IN *deditionem huius imperij redegerunt*] Sic L. Col. (nā cæteri cum impressis consentiunt) dictionem. ego, ditionem: quis enim unquam sic locutus est, ut diceret, in deditionem imperij nationes redegit? at oppida, milites, & eiusmodi cætera deditionem fecerunt, in deditionem accepti sunt: historicorū libris usitatum. in ditionem uero redigere, ita tritum est, ut exemplis eo supersedeam, ne in re tenui, ac perspicua multus esse uidear.

CXCIIII.

SI *res ita tulisset*] Si ita res tulisset, o.l.u.

CXCIIII.

EST *igitur Quirites*] Extremum uerbum à l. u. abest.

CXCIIII.

HIC *cum ipsum exercitum*] Ipsum, nullis in u. l. reperitur.

CXCIIII.

VESTRIS *in me amplissimis*] Amplissimis in me, o.l. ueteres.

CXCIIII.

VOBISQVE *amicissimo*] nobis amicissimo, L. Col. ego cæteris assentior. eodem modo in VI. Phil. Apuleius homo & multis officijs mihi, & summa fami

liaritate coniunctus, & uobis amicissimus.

CXCIIII:

IN senatum conuocabamur] In senatum nõ uocabamur, si reposueris: erit, opinor, rectius. quid dico rectius? imo uero recte: aliter mentem Ciceronis hæc uerba non exprimunt.

CXCIIII:

QVANTAM gloriam consecuti] Lang. gloriam, gratiam consecuti. multi alij gloriam, & gratiã. nonnulli, quam gloriam, quantam gratiam consecuti. Ego tantummodo, gratiam consecuti: ut illud in l. ij. accus. ut is hoc iudicio probatus cum populo Ro. & in laude, & in gratia esse possit.

CXCIIII:

CVI, dum se ciuibus. c.] Sic o. l. u. quãquã ut fortasse corrigendum sit, quoi quidem.

CXCV.

NVDIVS tertius decimus fecistis] Feceritis, o. l. u. quod placet.

CXCV.

EOS duces] Duces eos, o. l. u.

CXCV.

INIMICVM populi Ro.] Reip. o. l. u.

CXCV.

ATQVI cum Coss. nondum. c.] Lang. & cæteri ferè. Atqui Consules cum nondum. Cicero tamen hanc obscœnam litterarum concursionem fugere solet.

CXCV.

HONESTIORA esse legionum decreta] Honestiora decreta esse legionum, o. l. u. & oratio nu-

merosior.

CXCV.

SENATVS *decreuit*] Decernit, o.l.u. quod placet.

CXCV.

DIES *duodecim profecerunt*] Perfecerunt, nõnulli u.l. quod minime displicet.

CXCV.

PRAETER *Cotylam*] Pleriq; l. u. in queis Lang. præter Cotylam meam. nonnulli Menium, meum alij, alij eum. ego, um, corrigo: ut ad iam referatur. atq; ita corrigo tum, ut sine eo sententia imperfecta mihi esse uideatur.

CXCV.

QVID *hoc aliud est, quàm ad bellum ciuile.c.*] Quid est aliud, omnia ad bellum.c. probo.

CXCV:

SIT *patriæ prius*] Sic o.l.u. ego, patria, probo.

CXCV:

IN *qua etiam parentes*] Parentes etiam, o.l.u.

CXCV:

AVT *sequamini*] Aut quam sequamini, o.l.u. similiter Terentius in Phorm. Potius quàm lites secter aut quàm te audiam.

CXCV:

SVIS *latronibus cõdonandi*] Condonãdorũ pro condonandi quidam reposuerunt. ego, condonandi, cum omnium librorum, tum locupletissimorum auctorum, qui ita locuti sunt, auctoritate defendo ut Liuius. Vestri adhortandi causa. et Plaut. in Capt. nominãdi isto-

rum tibi erit magis, quàm edundi copia. est etiam apud ſcriptorem neſcio quem, diripiendi pomorum.

CXCV:

POPVLVM Ro. ſeruitute opprimendi] Libri ueteres, P.R. quod ego interpretor, Populi Ro.

CXCV:

DVBITATE quid agatis] Sic Lang. dubitate quid agatis. nonnulli, dubitatis quid agat ſcilicet. quid agatur. s. alij. dubitate, alij tantummodo. ego, dubitatis? emendo: ut ſit quemadmodum illud Plautinum. Poſt, argumentum huius eloquar tragœdiæ. quid contraxiſtis frontem? & pro Mil. Sed ita ſi P. Clodius reuixerit. quid uultu extimuiſtis? & in VI. Phil. Redeo ad amores, deliciasq́; ueſtras L. Antonium, qui uos omneis in fidem ſuam recepit. negatis? M. Tullius cum, quid ageretur, aperuiſſet, atq; de geſtu intellexiſſet, ſenatui orationem ſuam fidem non feciſſe, nec ſuſtuliſſe dubitationem, tum addidit, Dubitatis? An non cadunt hæc in Antonium? hi uero, qui omnia gloſſis referciunt, cum hunc locum interpretarentur, ſub eo cætera illa uerba ſubſcripſerunt, quæ poſtea à librarijs imperitis in libris repoſita per omnes fermè permanarunt.

CXCV:

QVI cum Cæſaris acta] O. l. u. qui cum eius. Tu uide ne corrigendum ſit, qui quoius uel cuius acta. elegantius certe eſſet.

CXCV:

DE auſpicijs non interpretaretur] Non interpretaretur, ab omnibus l. u. abeſt.

CXCV:

CVM *populo Ro. agi nõ eſſe fas qui ignorat?*] *Cum populo agi non eſſe fas, qui ignorat? ſic o.l.ſcripti, à quibus etiam ſtat ſermonis latini conſuetudo.*

CXCV:

VBI *pœnæ recenti lege Iunia, & Licinia?*] *Non feciſſem huius loci mentionem, niſi uidiſſem quoſdam in ſuis libris repoſuiſſe, Vbi penè recentes lex Iunia, & Licinia? qui præterquã quòd à ſcriptura l. omnium recedunt: præterea uel maxime in eo peccant, quòd legem Iuniam, & Liciniam duas leges fuiſſe crediderũt. quod falſum eſt: atq; ut id planum faciamus, Cic. ij. l. Ep. ad Att. qui legem Aeliam, qui Iuniam, & Liciniam, qui Cæciliam, & Didiam neglexerunt. & IIII. nunc ad ea, quæ quæris de Catone. lege Iunia & Licinia ſcis abſolutum. & contra Vat. poſtulatus'ne ſis lege Iunia, & Licinia. etſi ibi mendum librarij: eſt enim ſcriptum Iulia. fuit autem, opinor, lata hæc lex à L. Licinio Mur. & D. Iunio Silano: qui poſt Ciceronem Conſules fuerunt: et propterea recentem appellauit. confirmabat autem, ut arbitror, aliam quandam legem ante latam: & hoc amplius erat diligentiſſime ſancta, pœnaſq; maximas conſtituebat in eos, qui ei non obtemperaſſent. & quoniam de lege Iunia agitur; opem feramus Aſconio, cuius uerba infra ſcripſi. De legibus Iunijs puto uos reminiſci, has eſſe leges Iunias, quas illis Conſulibus M. Lubilius Druſus Tribunus pleb. tulerit: qui cũ Senatus par teis tuendas ſuſcepiſſet, & leges pro optimatibus tuliſſet, poſtea ea licẽtia eſt progreſſus, ut nullum in his morem ſeruaret. Itaq; Philippus Cos. qui ei inimicus erat,*

obtinuit à Senatu, ut leges eius omnes uno S.C. tollerẽtur. Hactenus Asconius. Sic autem scribendum est, de legibus Liuijs puto uos reminisci, has esse leges Liuias, quas illis Consulibus M. Liuius Drusus. c. Idem ferè mẽdum in ij. l. de leg. Igitur tu Seias & Apuleias leges nullas putas? Cic. ego uero ne Lenias quidem. & alio loco. Vt Lenias consilio Philippi consulis, & Auguris. quibus in locis quin Liuias sit emendandum, nemo dubitabit, nisi qui planè erit in rebus ueteribus tyro, atq; peregrinus, latoremq; harum legum M. Liuium Drusum appellatum esse non cognouerit.

CXCVI.

AVT si auspicia M. Antonium non mouerent, sustinere eum, aut ferre non posse] Sic o. l. u. aut si auspicia M. Antonium non mouerent, sustinere me non afferre posse. ego sic arbitror emendandum. Vt, si auspicia M. Antonium non mouerent, sustinere tamen ac ferre posse tãtam uim tempestatis, imbris, ac turbinum mirum uideretur. sed illud meum seruo: nihil ut affirmem: tantum testatum relinquam, quid sentiam. Illud quidem omni asseueratione affirmo, libros mihi uideri alteros planè mendósos, alteros Ciceronis elegantiam non olere.

CXCVI.

NVM ergo etiam armorum interpretes] Ergo, in l. u. non reperitur.

CXCVI.

POPVLVM Ro. non teneri] Romanum, ab o. l. u. abest. quod probo. sic pro domo s. Drusi legibus, quæ contra legem Cæciliam, & Didiam latæ essent, po-

pulum non teneri. & in xij. Phil. hisq; nec populum, nec plebem teneri. quid multa? in hoc, opinor, uaria consuetudo non est.

CXCVI.

DE'VE colonijs in agros deducendis] L. Lang. et alij nonnulli. De'ue colonis in agrum deducendis. Colonis probo: illud alterum reijcio. Etenim eodem modo, ut impressi, locutus est in VII. præsertim cum eosdem in agros etiam deduxerit.

CXCVI.

QVAMVIS ergo bonas leges] Leges bonas, o. l. ueteres.

CXCVI.

DONATIONIBVSQVE uertit] Auertit, nonnulli s. l. quibus assentior. sic enim in xij. quoq; Phil. HS. septies millies auertisse Ant. pecuniæ publicæ iudicauistis. & pecuniam uertere insolens, auertere usitatum.

CXCVI.

VT quomodo aditus hostium prohibetur castellis, & aggeribus; ita ab ingressione fori. c.] Sic o. l. u. ut quomodo aditus hostium prohibentur, ita castellis & operibus ab ingressione. c.

CXCVI:

HAEC se ex commentarijs Cæsaris] Extremũ uerbum à nonnullis u. l. abest.

CXCVI:

MVLIER sibi felicior, quàm uir] Sic o. l. u. mihi tamen dubium non est, quin littera sit adijcienda, atque emendandum uiro: nanque illud idem mihi

uidetur hic locus sonare, quod ille in ij. Phil. Quis autē meum consulatum præter P. Clodium qui uituperaret, inuentus est? cuius quidem te fatum, sicut C. Curionē manet: quoniam domi tuæ est, quod fuit illorū utriq; fatale. & ille alter. Ista tua minime auara uxor, quam sine contumelia describo, nimium debet diu tertiā pensionem. Fuluia cum P. Clodio fuerat; interfectus est: cum C. Curione; eundem habuit exitum. quòd igitur eo fato nata erat, ut, cui nuberet, ei ferro uita eriperetur: idcirco modo fatalem uiro, modo feliciorem sibi, quàm uiro dicit.

CXCVI:

AVCTORITATE Senatus rescindantur] Rescinduntur, o.l.u. placet.

CXCVI:

EA se ex actis Cæsaris agere diceret] Ea se ex Cæsare diceret, o.l.u.

CXCVI:

EARVM rerum falsæ tabulæ] Earumq; rerū, o.l.ueteres.

CXCVI:

IN quo uos fefellit] Nos, o.l.u.

CXCVI:

APVD consiliū illud] Apud illud consiliū, l.u.

CXCVII.

NVM ex iudicium genere, & forma] Num est ex iudicium, ol.u. nonnulli pro forma fortuna habent, ut illud. In iudice enim spectari & fortuna debet & dignitas. ego tamen cæteris assentior.

Homo

CXCVII.

HOMO Præterea festiuus] Quo nemo præte rea festiuius, Lang. quo nemo præterea magis festiuus, Sc. quo nemo præterea festiuior, Gad. ego Scal. sequor.

CXCVII.

QVEMADMODVM ad hũc reus alleget?] Quem ad hũc reus adleget, l. u. quod uehemẽter probo.

CXCVII:

HABERE hospites] Sic o. l. u. hospites habere.

CXCVII:

SED illud os, illam impuritatem] Sic L. Lang. Sc. & alij nonnulli, sed illud os, illam impunitatem ceni fecissent. nonnulli pro ceni, cerni. alij pro sed, sit. pro fecissent, fecisset. alij nihil omnino dissentiũt ab impressis: ut ita fortasse corrigẽdũ sit, et illud os illa impuritate fecisset, ut. c. ut hæc sit horum uerborum sententia: quòd excogitauit hanc tertiam decuriam, scelerum magnitudini assignandum est: ut auderet, neq; puderet, quod excogitarat, efficere, fecit immanis impudentia.

CXCVII:

COGNITVMQVE esset] Cognitumq;, ab o. l. u. abest.

CXCVII:

HANC ego, & reliquas] Lang. hanc uero. Sc. ergo. ego sequor impressos.

CXCVII:

NVNC uero abrogandas censeã] Hoc amplius pleriq; l. u. in queis Lang. Nunc uero cur abrogandas cẽseam? nonnulli pro cur, cum. ego, non, magis probo.

CXCVII:

IVDICO non rogatas] Rogitatas, o. ferè l.u. in queis Lang.

CXCVII:

QVOD unus M. Antonius in hac urbe post conditam urbem palàm secũ habuit armatos] Sic o.l.u. quod unus M. Antonius in hac urbe palàm secum habuerit armatos, si post conditam urbem. ex quo iudicaui illa uerba, post Cond. urbem scilicet, tanquam glossemata de libris esse tollẽda. habuerit, etiam magis probo.

CXCVII:

PLVS poterũt] Potuerũt, o.l.u. perspicue uerũ.

CXCVII:

NON quod ille scuta uellet occulta esse] Nõ quo ille scuta occulta esse uellet, o.l.u. & præstantior numerus.

CXCVIII.

APERTIS ualuis Concordiæ] Opertis, o.l.u. & recte. Idem in ij. Phil. Cur ualuæ concordiæ non patent? operire domum Catullus, hostium Terentius, portam Varro dixit.

CXCVIII.

VEHEMENS, & uiolentus] Nõnulli L. uinolentus. ego sequor impressos.

CXCVIII.

VT digestio potius quàm declamatio uideretur] Sunt aliquot menses, cum in hac opinione sum, mẽbrũ hoc esse subditicium: nam id uocabulum Digestio mihi barbarum quiddam olere uidebatur: & insequentia uerba, sitim quærens scilicet, totum hoc superuacaneũ,

atque adeo ſui gloſſema eſſe clamitabant: conſtantia tamen librorum, qui omnes ad unum refragabantur opinioni meæ, uehementer me mouebat. Itaq;, ne in arrogantiam offenderem, ſilentio præterire conſtituerã. ecce autem cum ego, & Vbaldinus, quem honoris cauſa nomino, quædam inter nos ex eadem oratione conferremus, atque huc incidiſſemus, & is locum (ut ita dicam) expunctum animaduertiſſet: utrum, inquit, auctoritate librorum, an opinione ductus id facis? opinione, in quam, & ob eam cauſam in emendationum numerum non retuli. Fidenter, inquit, aſcribe. ſine dubio gloſſema eſt: eaſdemq; rationes, quas ego dudum, cur ita cenſeret, attulit. Tum ego locum illum profero, Vt digerat multa cruda facilius. Illa quoq; gloſſa eſt, quæ tamen ab o.l.s. abſit. quod cum ſcirem, ad hunc, quo de agimus, locum multis annis ante notam, inquit, appoſueram. quo audito omnis mihi eſt præciſa dubitatio. Habes & meũ, & præſtantiſſimi uiri iudicium. limatulum tu quoque illud tuum adhibebis, atque ea tolles ex libris, ſi idem tibi uidebitur.

CXCVIII.

DECLAMITAVIT] Declamauit, o.l.u.

CXCVIII.

HAEC enim ei cauſa eſſe ſolet declamandi] Hæc enim ei cauſa eſſe declamandi ſolet, o.l.u.

CXCVIII.

MYRMILLO Milaſis depugnarat] Sic o.l.u. Itaque qui in L. ſuis, Trallibus, repoſuerunt, perperam fecerunt. in hoc tantum mendum eſt, quòd Mylaſis ſcribendum eſt.

CXCVIII.

SVVM *in illa gladiatoria*] *Suum illa, o.l.u.*

CXCVIII.

AVIDITATI *coniuncta*] *Auiditate, o.l.u.*

CXCVIII:

RATVM *esse, quod egissent*] *Quod elegissent, o.l.u. ego, quod ei egissent.*

CXCVIII:

AD *urbem potius*] *Ocyus.*

CXCVIII:

QVO *animo hunc censetis futurũ in nos*] *Quo animo hunc futurum fuisse censetis in nos, o.l.u. numerus, & constructio lenior.*

CXCIX.

PROFECTVS *est, & profugit paludatus*] *Sic Lang. non profectus est, & profugit paludatus. Ego sic, non profectus est, set profugit paludatus. ut illud in hac eadem oratione, Post discessum latronis, uel potius miserrimam fugam. & in xiij. ex eo non iter, sed cursus, & fuga in Galliam. nonnulli u.l. opinionem meam comprobauerunt.*

CXCIX.

QVOD *hic aut non fecerit, aut non faciat*] *Sic o.l.u. quod hic non aut fecerit, aut faciat, aut moliatur, & cogitet. ut idem locutus est in iiij. Phil. ut non aut ij sint impij, qui contra Consules exercitum comparauerunt: aut ille hostis, contra quem iure arma sumpta sunt. & ij. l. de inuen. cum autem actio translationis, aut commutationis indigere uidetur; quòd non aut is agit, quem oportet; aut cum eo, qui cum oportet;*

aut apud quos, qua lege, qua pœna, quo crimine, quo tempore oportet: translatiua constitutio appellatur. libros u. probo.

CXCIX.

HAEC ij, qui in horam uiuunt. c.] Sic l. u. hæc ij, qui in horam uiuerent, non modo de fortunis, & bonis ciuium, sed ne de utilitate quidem sua cogitauerunt. quidam pro hæc at reposuerũt. quod minime displicet: etsi omnes l. contra faciant.

CXCIX:

HVNC, quem uidimus. c.] Sic o. l. u. hunc, quẽ uidimus P. R. restinguet ardorem: municipiorum, atq; Italiæ franget animos. aperte uerum.

CXCIC:

ISTA legatio moram] Hoc amplius l. u. certe ista legatio. quod magnam & uim, & uenustatem addit orationi.

CXCIX:

QVAMVIS dicant, & quosdam audiam dicturos] Quamuis dicant, quod quosdam audio. c. o. l. u. ualde placet.

CXCIX:

P. VALERIVM Flaccum] L. Lang. qui cum plerique faciunt: falcum. nonnulli Anfalcum. nemo certe Flaccum. A' Liuio mentio fit cuiusdam M. Valerij Falconis. Falcones, inquit Sex. Pompeius, dicebantur quorum pollices in pedibus intro curuati sunt in falcis similitudinem. apud eundem tamen Liuium loco supra citato Flaccum scriptum est. genti autem Valeriæ id quoq; fuisse cognomen, nemo est quin sciat. Flaccum igi

tur tueamur.

CXCIX:

Q.FABIVM Pamphilum] Idem ſcriptor me penè induxit in errorem: idem tanquam in ueritatis uiam deduxit: nam cum in Lang. quid dico Langſimo uero in o.l.u. pro Fabium, Bebium ſcriptum animaduertiſſem, isq; me tot, taliumq; librorum conſenſus, ut par erat, mouiſſet: Liuij ſtatim, ut uerum inueſtigarem, libros in manus ſumpſi: eosq; ab impreſſis ſtare cum uidiſſem, in hanc opinionem diſceſſi, ut pro certo ducerẽ, l.u. eſſe mendoſos. poſtea cum eoſdẽ cognoſcendæ rei neſcio cuius gratia euoluerem, in DC. Bebios Pamphilos incido. nullum Fabium eodem cognomine, cum iam ſtudioſius inquirerem, uſpiam reperio. Itaque ſententiam ita mutaui, ut mihi dubium non ſit, quin ſcripti mendo uacent, impreſſi & Liuij, & Ciceronis libri corrupti ſint, atq; deprauati.

CXCIX:

AD noſtrum ciuem mittimus] Sic o.l.u. niſi paruerit Antonius. ne Imperatorem, Coloniamq; populi Ro. oppugnet, itáne uero per legatos rogandus eſt?

CXCIX:

PRO Annibale hoſtibus noſtris & ſocijs] Eodem modo ſcripti, ut impreſſi. ego ſic corrigendum puto, Pro Annibalis hoſtibus, noſtris etiam ſocijs. quidam in ſuis L. repoſuerunt, Mittebantur ad Annibalem pro hoſpitibus noſtris, & ſocijs. quibus, ut omittam quòd longiſſime ab antiquorum librorum ſcriptura diſcedunt, hoc certe probãdum eſt, populi Ro. hoſpites Saguntinos fuiſſe.

CC.

ANTE diem xiiij. cal. Ian.] Sine controuersia scribendum est, Ante diem xiij. id declarat, quòd Nudius tertius decimus supra dixit.

CC.

ID Vos auctoritate publica comprobauistis] Cõprobastis, Lang. & alij aliqui.

CC.

VOS æquo animo aspicere] Animo æquo, o.l.u.

CC.

SINE dolore summo uidebitis] Sine summo dolore, nonnulli u.l.

CC.

QVI si legatis paruerit] L.u. partim quid, partim quod.

CC.

NISI retardatione] Ex retardatione, o.l.s.

CC:

FORTVNAEQVE nostræ notæ sunt] Sic o.l.s. nota sunt. ego, notatæ, probo : ut sit, quemadmodum illud, Pecunias nostras æstimabat : possessiones notabat & urbanas, & rusticas.

CCI.

HEM ad quem legatos] En, l.s. nonnulli, Em.

CCI.

QVI ne sorti quidem fortunas nostras destituit] Destinauit, l.s. quod probo : nam destituit quidem omnino falsum est : siquidem destituere hoc significat, non stare promissis, atque etiam, qui à te speret aliquid, hunc in ipso articulo temporis deserere : quod in L. An

tonium profecto non cadit; à quo nihil tale expectaba tur. Destinare uero dicitur, cũ habeas aliquid cum animo iam statutum, ut facias. Alia quadam notione destinare ualet emere. sed hoc nihil ad rem. Qui locus or bis terræ iam non erat alicui destinatus? iam mente, & cogitatione attributus, assignatus, addictus? ne sorti quidem fortunas nostras destinauit. iam singulorum ciuiũ bona singulis latronibus descripsit: ut ne hoc quidem integrum reliquerit, ut quisque haberet, quod cuique sors obtulisset: quod erat signum, eum, qui id faceret, sitire sanguinem ciuium, atque omnium bonorum uitæ imminere: quippe qui sibi nihil reliqui ad promissa faceret, ut, quod animo intenderat, posset efficere. destinauit igitur conuenit, non destituit.

CCI.

BELLO inquam certandum est] Decertandũ, o. fere l.s.

CCI.

BREVI tempore libertatem Reip.] Libertatem populi R.o.l.u. quod probo.

CCI.

SI autem lenius agetis] Sin, o.l.s. recte.

CCI.

QVANQVAM in memoria gratorum ciuiũ] L.s. eodem modo, ut impressi. quidam Atque pro quanquam reposuerunt: quod minime displicet.

CCI:

SED ut hostem arcuit, Galliam, seq;.c.] Mihi magis arrideret, sed ut hostem arcuit Gallia, seq;.c. ut illud in iiij. hunc igitur Gallia qui prohibet.c.

CCI:

MERITO uereq; laudetur] Iure, nonnulli s.l. quod placet.

CCI:

SVASQVE uires non tradidit: sed opposuit] Hoc amplius, o.l.s. sed opposuit Antonio, quod ualde placet.

CCI:

POPVLVM Ro. liberum esse uoluit] Liberum uoluit, o.l.s. ut paulo infra, Qui populum Ro. liberum cuperet. Libri tamen impressi defendi possunt: siquidem eodem modo locutus est in xi. Qui populum Ro. liberũ esse uoluimus.

CCII.

QVOD imperij populi Ro. lumẽ fuit] Imperio, o.l.s. ego assentior impressis.

CCIII.

ILLE in aduersariorum partibus agrum Picenũ habuit munitum] Pro munitum, inimicum, o.l.s. quod summopere arridet: si tamen ex primis membri huius uerbis, in, modo sustuleris: aliter enim ad mentem Ciceronis uerba non accedunt: qui quidem ex contrarijs cõficere uoluit, Cæsaris factum præclarius fuisse, quàm Pompeij: siquidem hic ex inimicis aduersariorum, ille ex amicis hostium confecisset exercitum. Picentes autem cum Pompeio consensisse ad Marij parteis oppugnãdas, refert historia.

CCIII.

EX Antonij amicis, sed amicioribus libertati] Libertatis, o.l.s.

CCIII.

ET pro populo Ro.] Et prop r. L.s. ego, ſit pro prætore. Scribit Suet. Senatum decreuiſſe, ut Cæſar exercitui comparato pro prætore præeſſet, atque unà cum Hircio, & Panſa Coſs. D. Bruto opem ferret.

CCIII.

HVIVS adoleſcentis hortãdi honorandiq;] Quidam in locum honorandi ſubdiderunt ornandi. quid eos mouerit, neſcio. omnes certe libri ſcripti contra faciunt. Equidem, ſi liceret libere, atque audacter emendare, pro hortandi, ornandi potius reponerem: ut alterũ ad laudes referatur, alterum ad honorem: cum præſertim, quid ſibi hic uelit iſta hortatio, non diſpiciam. Libri etiam ſcripti non hortandi, ſed ortandi habent.

CCIII.

MILITES, & ueteranos] Et, meo quidem iudicio tollendum eſt. non longe abieris: hæc ipſa oratio in extremo meam tibi opinionem comprobabit.

CCIIII.

CIVEM clarum haberi] Eodẽ modo l.s. ut impreſſi. ego carum probo. comprobant carũ potius quàm clarum multi inferiores loci in eadem pagina.

CCIIII:

AMICISSIMO Reip.] Amiciſſimoq; Reip.

CCIIII:

IN quo P.C. non tantũ cõmodum] L.u. non differunt ab impreſſis. è recentioribus nonnulli pro tantum, tam: pro quantum, quàm. quod placet.

CCIIII:

CONTRA legem Iuliã poſſideretur] Poſſide=

rent, omnes l.s.

CCV.

HISQVE militibus legionis Martiæ, & legionis quartæ ita darēt, aſſignarēt] Sic o.l.s. ijsq; militibus. cætera eodem modo. ego ſic emendandum puto, Iisq; militibus legionis Martiæ, & legionis quartæ ita daretur, aſſignaretur. quem ad modum paulo ante. Vt is militibus ueteranis diuideretur. nam his militibus quidem, ſiue ijs aperte falſum eſt: quòd harum legionum cunēti milites Cæſarem ſecuti ſunt: ut ſupra recte additū eſt prænomen, ijsq; militibus, qui de legione ſecunda, & XXXV: quoniam eorum partim ad Hircium, & Pāſam Coss. uenerant, partim ſe contulerant ad Antoniū: ut ex epiſtola Galbæ licet intelligere.

CCV.

QVAE ſine mora, maturéq; decreta] Eodem modo l.s. ut impreſſi: ut fortaſſe ita corrigendum ſit, quo ſine mora, maturéq; decreto.

CCVI.

IVSTICIVM edici] Indici l.s. ut in proxima oratione, Tumultum decerni, iuſticium indici. utrunq; omnino probabile: ego tamen hoc magis probo.

CCVI.

QVO furor, quò uinolentia] Violentia, l.s.

CCVI.

DVO diſſimillima genera lenonum, & latronum ita domeſticis ſtupris, forenſibus parricidijs delectarūt, ut.c.] Sic o.l.s. duo diſſimilia genera tenuerunt lenonum, & latronū: ita domeſticis ſtupris, forenſibus parricidijs delectatur, ut.c.

CCVI:

NOVI *uiolentiam*] *Vinolentiam, nonnulli s.l.*

CCVII.

HORAM *exhibere nullam in tali ciue liberando sine scelere non possumus*] Eodem modo o.l.s. in *quibusdam impressis eximere pro exhibere. quod minime displicet: ut enim tollere diem, extrahere diem, sic eximere diem usitatum.* M. Tullius ad Att. *Metellus calumnia dicendi tempus exemit.* Capito apud Gel. Cato *rem, quam consulebatur, quoniam non è rep. uidebatur, perfici nolebat. eius rei gratia ducendæ, longa oratione utebatur, eximebatq; dicendo diem. erat enim ius senatori, ut sententiam rogatus, diceret ante quicquid uellet alius rei, & quoad uellet. ex quo liquet, locum illum ad* Q. Fratrem, Clodius rogatus, *diem dicendo eximere cœpit, non esse mendosum. sed hoc nihil ad rem.* Vt *igitur eximere tempus, diem: sic horam, recte dicitur.*

CCVII.

PLVRIS *quàm* T. Plancius] Sine controuersia *scribendum est,* T. Plancus. *hic enim est* T. Munatius Plancus Bursa *frater* L. Munatij Planci *oratoris, qui temporibus* Milonianis *uel acerrimum se* Ciceronis *oppugnatorem præbuerat, maximamq; in eum, quòd tanto studio* Milonem *defenderet, inuidiam concitauerat: quoq; instigante curiam populus incenderat. postea contra opes, ac potentiã* Pompeij *condemnatus, à* Cæsare *initio belli ciuilis in integrum restitutus est.*

CCVII:

O FIDES, *hinc enim puto.c.*] Hoc pro *hinc*

nonnulli s.l. quod placet: cum enim ò fides exclamasset, perinde ista uerba subiunxit, quasi Trebellium ipsum nominatim exclamasset.

CCVII:

VBI plausus ille in triumpho est, spe ludi?] Sic o.l.u. sæpe ludi. ego una littera modo addita, ludis corrigo: significabat enim gladiatoribus, concione, ludis populus maxime iudicium, ac uoluntatem suam. Quòd igitur Trebellius à causa creditorum constantissime steterat, ac Dolabellæ legem de tabulis nouis ferenti restiterat, iccirco eum populus summo studio bonorum Aedilem fecerat, atq; ei plausus in triumpho, ac sæpe ludis dederat. hic postea sic euasit improbus, ut quod recte fecerat, uideretur casu, non ratione fecisse.

CCVII:

QVINQVE, & triginta tribus patrono populi Romani. igitur. c.] Interpunctiones meo quidem iudicio perperam collocatæ sunt. sic enim ponendæ, quinq; & triginta tribus patrono. Populi Ro. igitur. c.

CCVII:

SICVT illam Q. Trebellij] Plinius, Tremellij: Liuius, Tremuli.

CCVII:

QVIA Milassis Myrmillonem Thracem] Corrige, Mylasis Myrmillo Thracem.

CCVII:

ALTERA Equitibus Ro.] Eodem modo l.s. ego, Altera EQ Q. R. equitū Ro. quas scilicet equites Ro. posuerant. ut literæ Cæsaris l. iij. Ep. ad Q. Fr. quas Tullius ad Cæsarem dederat. Quod antiquior dies

in tuis fuiſſet aſcripta literis, quàm in Cæſaris. nam quòd repoſuere quidam, At altera ab Equitib. R. id (credo) ſua ſponte non de librorum auctoritate fecerunt.

CCVIII.

QVI in exercitu Cæſaris duo bis fuerũt] Nonnulli s.l. qui in exercitibus Cæſaris duobus fuerunt. quod placet. certe in hoc l.s. inter ſe congruunt, quòd duobus, non duo bis, habent.

CCVIII.

* HIS quoq; diuiſit Semurium] Nonnulli s.l. Semuriam. quid, ſi, remuriam uel remoriã corrigamus? Sex. Põpeius, Remurinus, inquit, ager dictus: quia poſſeſſus eſt à Remo, & habitudo Remi Remoria: ſed & locus in ſummo Auentino Remoria dicitur, ubi Remus de urbe condenda fuerat auſpicatus. hunc locum Plutarchus in uita Romuli non Remoriam, ſed Remorium appellat, cuius uerba ſubſcripſi. ῥωμύλος μὲν οὖν τὴν καλουμένην ῥώμην κουαδράτην, ὅπερ ἐστὶ τετράγωνον ἔκτισε, καὶ ἐκεῖνον ἐβούλετο πολίζειν τὸν τόπον. ῥῶμος δὲ χωρίον τι τοῦ ἀβεντίνου καρτερόν. ὃ δι᾽ ἐκεῖνον μὲν ὠνομάσθη ῥεμώριον. νῦν δὲ, ῥιγνάριον καλεῖται. Dionyſius Aliacharnaſeus ſcribit, Remum cepiſſe conſilium condendæ urbis, in eo colle, qui poſtea ex eo inuẽto nomine Remoria appellatus eſt: qui collis, inquit, à Tyberi non longe à Roma XXX ſtadijs abeſt. Remuriam ille, qui de regionibus urbis ſcripſit, Victor in partibus Auentini numerat. illud autem, quod huic ſubiungit, Campus Martius reſtabat, non nihil ſuccinit opinioni meæ: ut quemadmodum hoc, ſic illud non ad ueritatem, ſed ad augendam inuidiam dictum ſit. ſed ad meum illud redeo,

nihil ut affirmem, tantum, quid sentiam, uel potius suspicer, testatum relinquam.

CCVIII.

L. Antonio Iano medio patrono] Iani medij, sine controuersia emendandum: declarat oratio cōsequens, Patronus (inquit) eorum qui Tribb. militum fuerūt: patronus Iani medij. De Iano medio, ubi cōsistebant fœneratores, Hor. Postquam omnis res mea Ianum ad medium fracta est. etiam M. Tullius l. ij. de off. in extremo: etsi ibi mendose scriptum est, Ad medium ianuæ.

CCVIII:

VIGINTI diebus post] XXX, libri scripti.

CCVIII:

TAM inimicus dignitati suæ] Eodem modo libri scripti. ego, dignitatis: ut casus casui respondeat. ut pro Flac. Aut beneficij huius obtrectator, aut uirtutis hostis, aut laudis inuidus extitisset.

CCVIII:

CONATVS auertere] Conatum, o. l. u. quod ualde placet.

CCVIII:

SENATVM sua sponte bene firmum] Lang. bene non habet. cæteri sic. bene sua sponte firmum. quid uerius, diuinandum est. illud scio, M. Tullium sæpe ita locutum fuisse: ut in XVI. l. Ep. ad Att. Ibi bene ualentem uidi Piliam. & V. Nos enim & nostra sponte bene firmi.

CCIX.

OMNIBVS gentibus imperare uoluerunt] Gentibus, in l. u. non est.

CCIX:

TRIBVNI *pl.referunt*] Trib.pl.refert,o.l.u.

CCIX:

LANGORIS] *Languoris, o . l. u. postulat etiam ratio.*

CCIX:

IAM *non fingunt.c.*] Sic o.l.u.Iam *nunc fingunt responsa* Antonij,*eaq; defendunt.perspicue rectũ.*

CCIX:

LEGES *imponeret*] *Hæc uerba nullis in.l.u. reperiuntur.*

CCX.

IIDEM *quasi prouidi ciues,& senatores*] *Nihil mihi emendatius hoc loco, nihil sincerius uidetur, cum in hoc modo libros intueor: cum autem ad ueteres aspectum & mentem refero, facere non possum, quin suspicer aliquid sub his mendi subesse: sed scripturam ueterum librorum proponam: ut intelligas, an aliqua tamen ratione ducar ad male suspicandum.* Lang.*sic.*Idem *quasi prouendicius esset in senatores.* Sc. *prouenditius esset in senatores.* Alij,*prouetlicius esset hij senatores.* Liber Marcelli Ceruini Cardinalis,P.R.*uindicius esset hi.c.quarum nullam omnino probo: nã hæc extrema (etenim cæteræ perspicue falsæ sunt) hæc inquam extrema, quæ præsefert aliquam tamen speciem ueritatis, nec ipsa mihi constare secum,nec cum inferiori uidetur: nam primum quis unquam sic locutus est,ut diceret,*Ille P.R.*uindicius est, cum libertatis uindicem, propugnatoremq; significare uellet? propterea quòd seruus hoc nomine cõiurationem,quæ facta erat*

contra

contra P.R. libertatem, detulerit. sed fac hunc fuisse Brutum illum Regum exactorem: quis unquam dixit, Antonius Populi Ro. Brutus est? deinde hi senatores nó M. Tullium coarguebant improbitatis, quòd contra bonum. s. ciuem, patriaq; amantem bellicum cecinisset: sed imprudentiæ, quòd irritasset hominem nequam, iracundum, impotentem, confidentem. Vtinam, inquit ille, tam facile uera inuenire possem, quàm falsa conuincere. quod ego quoq; uel hoc loco maxime possum dicere. nullo enim negotio falsa redarguo: uera nullo modo reperio. Quid si sic emendemus? Idem quasi P.R. uindices essent, hi. c. omnino melius: ut tamen omnino non acquiescam, atque assentiar. sequamur igitur impressos: præsertim cum bonam sententiam uerbis non minus bonis enuntient.

CCX.

EOS esse cauendos denunciant] Eos cauendos esse denuntiant, o. l. u. numerus Tullianus. & ut aliud ex alio: hunc locum à Demosthene transtulit, περὶ τοῦ στεφάνου. ὅτι τῶν πολιτευομένων παρὰ τοῖς ἕλλησι διαφθαρέντων ἁπάντων ἀρξαμένων ἀπὸ σοῦ. quod Demosthenes dixit ἀρξαμένων ἀπὸ σοῦ: Cicero, à se primum numerare. Varro de lingua lat. primum præterijt. Mensiũ, inquit, nomina sunt aperta ferè, si à Martio, ut antiqui instituerunt, numeres.

CCX.

DILIGENTIOR causa est?] Diligentior est cautio? perspicue rectum.

CCX.

POPVLARES habebantur] Appellabantur,

o.l.ueteres.

CCX.

DE *sua spe rerum secundarum suarum*] Hoc *extremum uerbum omnibus u.l.auctoribus inducendũ est , atq; etiam(ut mihi quidem uidetur) latini sermonis elegantia.*

CCX.

AB *ineũte ætate illius*] Ab *ineũte illius ætate*, Lãg.

CCX.

CONIVNXERIT : *eius deniq;*] Coniunxit: *eiusdemq; curam*, Lang. Sc. Nonnulli, *eiusdem curam : quorum utrumuis elegeris, erit multo rectius, quàm id quod editum est.*

CCX.

AVCTOR *pacis fui*] Pacis *auctor fui*, o.l.s. *& uerba procliuius currunt.*

CCXI.

CVM *hoc pace uelle subito coniungi*] Cum *hoc subito pace uelle coniungi*, o.l.u. *& ambitus cretico, & spondeo clauditur : qui numerus* Ciceronis *proprius est.*

CCXI.

MERITOS *quidem illi honores*] Eodem *modo* o.l.*meritos quidem illos, mihi magis arrideret. hoc certe consuetudo, atq; elegantia latini sermonis approbat : illud alterum reijcit, atq; aspernatur.*

CCXI.

SED *tamen immortales, & singulares*] Singulares, *& immortales*, o.l.u.*quod placet.*

CCXI.

BRVTVM *hominem quondam illius generis, &*

nominis natum ad remp. liberandam. sic o.l.] Ego sic, omine quodam illius generis, & nominis: ut sit illi simile de M. Bruto in x. Phil. cum sua excellentissima uirtute Reip. natus, tum fato quodam materni generis, & nominis. Natus igitur erat D. Brutus quodam omine illius nominis, ut quemadmodum L. ille Brutus Regibus exactis, ita hic interfecto Tyranno patriam in libertaté uindicaret. ab eadem ratione dixit in iij. accus. Dixit idé Dolabellam impetrasse: omen magis P. C. quàm causa placuit. & in Rul. Neq; te P. Rulle omina illa M. Bruti, atq; auspicia à simili furore deterrét. & Liuius l. VII. redieruntq; res ad Camillum, cui unico Consuli uel ob aliam dignationem haud subijciendam dictaturæ, uel ob omen faustum ad gallicum tumultum cognominis dictatorem arrogari, haud satis decorum uisum est patribus. sed enim hæc ominum mentio facta memoriam mihi attulit loci illius de Diuin. l. i. Prærogatiuam etiam maiores omnes iustorum comitiorum esse uoluerunt. et illius in ij. l. Iam illa, fauete linguis & prærogatiuam omnium comitiorum. quibus in locis pro omnes, & omnium omen reponendum est. id indicat pro Planc. An tandem una centuria prærogatiua tantum habet auctoritatis, ut nemo unquam prior eam tulerit, quin renũtiatus sit. & planius etiam pro Mur. etenim si tãta illis comitijs religio est, ut adhuc semper omen ualuerit prærogatiuæ.

CCXI.

A. HIRCIVS] Hoc amplius o.l.u. A. Hirtius consul. præterea ut scribunt uetera monumenta, non Hircius, sed Hirtius.

CCXI:

MILITES *cum gladijs sequūtur: Consuli præsidio sunt: specie Consuli.c.*] *Milites cum gladijs sequuntur Consulem: præsidio sunt specie Consuli,o.l.u. præclare.*

CCXI:

NON *est iudicatus Antonius hostis?*] *Nō est iudicatus hostis Antonius?o.l.u.& finem heroici uersus effugimus.*

CCXI:

LIBERATI *tum regio dominatu uidebamur*] *Hoc tantum l.scripti ab impressis discrepant: quòd pro tum,nonnulli tā: pro uidebamur,nonnulli nitebamur, alij uerebamur,urgebamur alij. ego sic emendandum arbitror. Sed erat tunc excusatio oppressis,misera illa quidem, sed tamen iusta: nunc nulla est liberatis iam regio dominatu: urgebamur armis domesticis: ea ipsa depulimus. sententia aperta est.*

CCXI:

QVANTA *illa erit*] *Quanta.n.erit illa,o.l.u.*

CCXII.

ET *consulē designatum*] *Et,ab o.l.u.abest.recte.*

CCXII.

SATIS *multa de turpitudine*] *Multa,à Lang. & cæteris ferè l.u.abest.*

CCXII.

DICAM *deinceps, quod proposui*] *Deinceps,ut proposui, o.l.u.*

CCXII.

ANTONIVM *uideatis*] *Videatis Antonium, Lang.*

CCXII.

CVM C.Cæsare magistratum sortitus est] Magistratus partitus est, o.l.u. præclare. Quid sibi uelit Cicero, Suetonius in uita Iul.Cæs.declarat. Comitia, inqt, cum populo partitus est: ut exceptis Consulatus competitoribus, de cætero numero candidatorum pro parte dimidia, quos populus uellet, pronuntiaretur: pro parte altera, quos ipse dedisset. ut autem hoc Cæsari liceret, L. Antonium legem tulisse; ex oratione Ciceronis licet intelligere.

CCXII.

PATRONVS fori] Eodem modo l.u. nõnulli non ita ueteres quidem, sed tamen scripti, Patronus corum. quod rectũ esse iudico. Id ex Phil.VI. apparet. hunc autem errorem genuit (opinor) similitudo literarum. nã cum ueteres illi antiqui litterarum formis in scribendo uterentur, Maiusculæ quæ nostra lingua nominantur; quam in sententiam homines doctissimi, atq; omnibus in genuis artibus instructissimi discessionẽ (ut ita dicam) fecerunt, in eis uir cum omni doctrinæ, atque uirtutis laude cumulatus, tum uero bene peritus antiquitatis, & doctus, & intelligens huiusce generis existimator Marcellus Ceruinus Cardinalis: cum igitur hunc in modum litteras deformarent, hinc fiebat incuria librariorum, ut E, & F propter similitudinem inter se locum sæpe commutarent. hinc innumerabilia menda gignebantur. hinc pro Planc. eorum pressi, pro forum pressi: ut in ep. ad Pap. Pæt. urgeo forum, dixit. hinc l.ij. de leg. quod autem eorum id est uestibulum sepulcri usucapi uetat. pro forum. Forum, inquit Sex. Pompeius, antiqui

appellabant, quod nunc uestibulum sepulcri dici solet. In Varronis quoq; l.ij.de re Rust.ex eadem causa mendum, meo quidem iudicio, conflatum est. Antequam calores, aut frigora se exegerint. quo in loco l.uetustissimi Eregerint: ego Fregerint: ut in l.i.de or. Dum se calor frangat. hinc ex Eorum, Forum primo: deinde, cum id consequens non uideretur, Fori natum.

CCXII.

O' DII quis huius.c.] L.u.ne unus quidem habet hanc exclamationem.è scriptis qui habent, in his, medij, desideratur: ex quo licet conijcere, Medij in o' dij abijsse; deinde utrunq; sensim per imprudentiam librariorum, in libros irrepsisse. Cicero tamen hoc simplici exclamationis genere utitur. ut in ep.ad Q. Fr. Hic o' dij nihil unquam honorificentius nobis accidit. & ad Att. Reliqua, o' dij qui comitatus.

CCXII.

CVM ornasset Thæciditis] Threciditis, o.l.u. ego Beroaldo assentior, qui scribendum putat Threcidicis: ut sit, Threcidicis armis, Thracum. s. gladiatorũ armatura: ut Ausonius, Threcidico princeps arma mouens gladio. Myrmillones cum Thracibus comparabantur. Declarat Cicero proxima superiori oratione. declarat Suetonius in Dom. planius etiam Ausonius, Quis Myrmilloni componitur? æquimanus Thrax. Thraces gladiatores, inquit Sex. Pompeius, à similitudine parmularum Threiciarum dicti sunt.

CCXII.

QVI familiarem iugularat] Eodem modo l.s. ego iugularit probo.

CCXII:

CONCVRSVS *fiat ciuiũ*] Sit pro fiat, o.l.u.

CCXII:

VT *nemo sit alius, nisi ij, qui una sunt: & ij, qui, c.*] Sic o.l.u. ut nemo sit alius, nisi illi, qui una sunt: et hi, qui. c. perspicue rectum.

CCXII:

CVM *bonorum præsidia cesserint*] O. ferè l.s. ueteres quidem ad unum omnes sic. Cum bonorũ præsidijs cesserint. quorum consensus hanc in sententiam me adduxit, ut putarem sic emendandum, cum boni iam præsidijs cesserint. ut illud in Cat. M. Vetatq; Pythagoras iniussu imperatoris, id est Dei, de præsidio & statione uitæ decedere.

CCXII:

EST *autem nostri consilij*] Est ueteris consilij, o.l.u. est uestri consilij, fortasse corrigendum est. uestri certe, quàm nostri, mihi magis arridet.

CCXII:

SED *in principe ciue non satis est*] Pro ciue Priscianus ciui. o.l.u. non est satis.

CCXII:

VIGILANTIAM] Vigiliam, Lang. cæteros sequor.

CCXIII.

QVIBVS *illum uicissim uos oculis intueri*] Quibus uicissim uos illum oculis intueri, o.l.u. Qui uestrum illum? quis uestrum, o.l.u. placet.

CCXIII.

QVI *in nostras fortunas imminent*] Lang. &

cæteri ferè, qui in uestras fortunas imminent, amici unquam uobis erunt, aut uos illis?

CCXIII.

AD libertatem recuperandã incitauerunt] Excitauerunt, o.l.u.

CCXIII.

CVRIAM populi Ro. nõ desideretis] Curiam P.R. non desideret, o.l.u.

CCXIII.

ESSE ullo pacto potest?] Nullo pacto esse potest, o. ferè l.u. in queis Lang.

CCXIII.

L. NASIDIO] L. uisidio, o.l.u. de L. tamen Nasidio Cæs. in ij. l. bel. ciu. qui quidem refert eum ab Cn. Pompeio cum classe XVI nauium L. Domitio, Massiliẽsibusq; subsidio missum.

CCXIII.

QVI uicinos suos non cohortatus] Pro uicinos, ciues, Sc. l.

CCXIII.

PROVINCIAE Galliæ: à qua. e.] o.l.u. pro à, ei.

CCXIII.

NOLITE igitur uelle] Nolite igitur id uelle, omnes libri ueteres.

CCXIII.

AT uero erecti, citati, parati, armati] Locus hic mihi nonnihil suspectus est: nam uerbum illud, citati .s. & animum, & aureis grauiter offendit: non quo id ipsum nunc primum accipiant: sed uim eius, atque sen

tentias, in quibus poni solet, hoc loco non agnoscunt: etenim cum modo celeritatem significet, ut citatum flumen, agmen, in eum locum citatim contendit: modo laudare & uocare; ut auctores, libri citantur testes, accusatores, rei, iudices: hic, in utramuis partem acceperis, ad sententiam non satis apte conuenerit: ut interdum ueniat in mentem suspicari, pro citati cuncti esse reponendum. quoniam tamen omnes l. contra faciunt, nobis persuaderi sinamus, citati hoc loco idem ualere, quod excitati.

CCXIII:

VITA & fortnna optimi cuiusq;] Fortunæ, o. l. u. perspicue uerum.

CCXIIII.

TAMEN & summi gubernatores] Tamen etiam summi, o. l. u. aperte uerum.

CCXIIII.

METV & periculo Remp. liberare] Remp. metu, & periculo liberare, o. l. u.

CCXIIII:

VICIT L. Cæsaris amplissimi uiri] Vicit L. Cæsar amplissimus uir, o. l. u. quod ut probem, faciunt uerba consequentia.

CCXIIII:

VT & luctu sororis moueretur] Sic o. ferè l. u. ne in nepotem moueretur: & saluti Reip. prouideret. nonnulli, qui saluti Reip. prouideret. ex quo intelligere cuiuis licet, hæc esse glossemata, & ideo ex l. esse tollenda.

CCXIIII:

QVID *est enim tumultus? nisi.c.*] *Quid enim est aliud tumultus? nisi.c.o.l.u.& recte.*

CCXV.

GRAVIVS *autem esse tumultum*] *Tumultum esse, o.l.u.*

CCXV.

Medium nihil sit] *Nihil sit medium, Lang. & alij nonnulli.*

CCXV.

QVO *quid absurdius dici aut existimari potest?*] *Quo quid absurdius dici potest, aut existimari? o.l.u.*

CCXV.

VT *milites fiant sine ui*] *Sint, pro fiant, o.l.u. quod tamen non placet.*

CCXV.

QVIS *potest bellum non esse dicere?*] *Sic o.l.u. bellum esse dicere. quod placet: ut hoc membrum æque, ut superiora, aliud dicat, aliud sentiat.*

CCXV.

NVLLAM *putauit sibi excusationem*] *Nullam sibi putauit excusationem, o.l.u. & lenius.*

CCXV.

NON *expectauit nostra decreta*] *Vestra, o.l.u.*

CCXV.

DECERNENDI *enim tempus nondum noue-rat*] *Venerat, o.l.u. perspicue uerum.*

CCXV.

NIHIL *decerni posse*] *Nihil posse decerni, Lág. & cæteri. & numerus Tullianus.*

CCXV:

ET *clarissimorum hominum*] *Et ut clarissimorum hominum, o.l.u. quod placet.*

CCXV:

CRVDELISSIMAM *Vlcisceretur necem*] *Pro ulcisceretur, Lang. puniret. cæteri puniretur. quos ut sequar, numerus facit.*

CCXV:

PENATES, *aras, focos*] *Penates, ab o.l.u. abest.*

CCXV:

LEGES, *iura*] *Iudicia, non iura, o.l.u.*

CCXVI.

DII *meliora*] *Lang. & cæteri u.l. det meliora. recentiores cum impressis faciunt: & recte. quod enim Græci* εὐφήμει, *nostri dij meliora dicunt. id apparet apud hunc ipsum in Catone maiore, bene Sophocles, cum ex eo quidam iam confecto ætate quæreret, uteretur' ne rebus uenereis, dij meliora, inquit: libenter uero istinc, tanquam à domino agresti, ac furioso, profugi. At Plato, à quo locum illum totidem penè uerbis transtulit.* πῶς ἔφη ὦ Σοφόκλης ἔχεις, πρὸς τ' ἀφροδίσια; ἔτι οἷός τ' εἶ γυναικὶ συγγένεσθαι; καὶ ὅς, εὐφήμει ἔφη ὦ ἄνθρωπε. ἀσμενέστατα μέν τοι αὐτὸ ἀπέφυγον, ὥσπερ λυττῶντά τινα καὶ ἄγριον δεσπότην ἀποφυγών. *utitur etiã Liuius, si spopondissemus urbem hanc relicturum populum R? si incensurum? si magistratus, si senatum, si leges non habiturum? si sub Regibus futurum? Dij meliora, inquis. & alibi. Bacchis initiari uelle. id ubi mulier audiuit; perturbata, Dij meliora, inquit. plene Tibullus enunciauit, Dij meliora ferant, nec sint mea so=*

mnia uera. Idẽ græcum uerbum pluribus exprimens, Dicamus bona uerba: uenit natalis ad aras. Terentius imminute, Bona uerba quæso. nec in rebus diuinis aliud erat fauere linguis, quàm εὐφημεῖν. declarat Ouidius, Euinctus uitta crines albente sacerdos, En deus est, deus est: animis, linguisq; fauete, Quisquis adest, dixit. Sis ò pulcherrime uisus Vtiliter: populosq; iuues tua sacra colentes. Quisquis adest, uisum ueneratur numen: & omnes Verba sacerdotis referũt geminata, piumq; Aeneadæ præstant & uoce, & mente fauorem. Euripides autem in Iphig. στὰς δ' ἐν μέσῳ ταλθύβιος, ᾧ τόδ' ἦν μέλον, εὐφημίαν ἀνεῖπε, καὶ σιγὴν στρατῷ.

CCXVI.

VIDERVNT enim ex mendicis] Sic o.l.u. sui enim ex me didicerunt repente fieri diuites. ut fortasse corrigendum sit, sic enim ex mendicis didicerunt repente fieri diuites.

CCXVI.

NOS libertatem nostris militibus] Nos nostris militibus libertatem, o.l.u.

CCXVI.

FACERE commode non possem] Commode facere non possem, o.l.u.

CCXVI:

IMMO alia causa iusta] Nulla, uel non, uidetur deesse.

CCXVI:

HONESTA ratio] Eodem modo l.s. ut impressi. ego tamen, ut, quod sentio, dicam; oratio, magis probo: ut illud Terẽtianum. Quæ sese uoluit in ignem

conijcere, prohibui, seruaui. honesta oratio'st. & huius ipsius de off. uulgo loquuntur, sese in beneficijs collocan dis mores hominum, non fortunam sequi. honesta oratio. & de Fin. bon. & ma. cupit enim dicere, nihil posse ad beatam uitam deesse sapienti. honesta oratio. & in VII. acc. An bello fugitiuorum Siciliam uirtute tua liberatam? magna laus, & honesta oratio.

CCXVI:

PATER tuus, quo utebar sene auctore adolescens. c.] Sic Lang. quid pater dein tuus, quo utebar sene adolescens. Alij pro dein, deniq;. olim, alij: quod probo. uidebatur deesse non, quod postea in iij. l. s. inueni. sic igitur emendandum est. Quid pater olim tuus, quo utebar sene adolescens, homo seuerus, & prudens non primus omnium. c.

CCXVI:

NVM igitur eum, si tum esses, temerarium ciuem. c.] Num igitur, si tum esses, eum temerarium ciuem. c.

CCXVI:

P. Lentulum principem Senatorem] Eodem modo l. s. ut impressi. ego, principem Senatus: ut Dion, ut cæteri rerum ueterum narratores, ut M. Tullius in diuin. appellat, Tum, cum P. Lentulus, is qui princeps Sena tus fuit. & contra Rul. quod cum à maioribus nostris P. Lentulus princeps Senatus in ea loca missus esset. quid multa? Adeo huius illustre nomen, adeo peruagatum erat, hunc principem Senatus fuisse, ut, ipsum describere cum uolunt, satis habeant, principem nominare. ut Cicero de or. Prædicaremq; P. Lentulum principem il-

lum. et in Bruto, Tum etiam P. Lentulus ille princeps. c. Id autem asseueranter affirmo non solum ob eam causam, quòd Senatus & id genus cætera per notas significabantur: sed hac etiam ratione ductus, quòd necessarium mihi uidetur, non modo uerisimile, M. Tullium, cum sententiam Fusij uellet grauissimorum uirorum auctoritate refellere; quorum exemplo id assequi uolebat, eos, quàm honorificentissime posset, appellasse: itaq; & Q. Metellum, cuius IIII. F. consulares dixit: ut ex eo colligeres, non solum quàm honoratus, uerum etiam quàm natu grandis, atq; adeo prudens esset: & P. Lentulum, non principem Senatorem; quod erat, unum propè de multis esse; sed Senatus: ut intelligeres, qua grauitate, qua sapientia, quo rerum usu præditus, qui princeps Senatus ex tot, talibusq; Consularibus unus potissimum à Censoribus, & Censoribus eorum temporum lectus esset: qui tamen contra sententiam Fusij non omneis ciues saluos esse uoluisset.

CCXVI:

QVID cõplures alios. c.] Quid, ab o. l. u. abest.

CCXVII.

GRACCHVS, & M. Fuluius consulares] Consularis sine dubio corrigendum est: etsi omnes L. contra faciant: siquidem C. Gracchus Tribunitius interfectus est, ut omnes historici narrant. M. Tullius in Cat. Interfectus est propter quasdam seditionum suspiciones C. Gracchus clarissimo patre natus, auis, maioribus: occisus est cum liberis M. Fuluius consularis. & quoniam de M. Fuluio consulari agimus: locum illum ualde deprauatum corrigamus, qui est in IIII. oratio-

ne contra Catil. cũ aui iussu Cos. interfectum, filiumq; eius impuberem ligatum à pr. missum in carcerem necandum esse dixit. ego sic, cuius aui iussu cõsularem interfectum, filiumq; eius impuberem legatum à patre missum in carcere necatum esse dixit. Cõsule Velleium, & Plutarchum: discesseris in sententiam meam : Lentulum autem principem illum Senatus, auũ fuisse Lentuli Suræ, Dion memoriæ tradit.

CCXVII.

VRI, ac secari, quod noceat, patimur] Sic Lang. & cæteri ferè, uri, secariq; patimur ut aliquid membrorum potius. c. multo elegantius.

CCXVII.

TE uidisse plus, quàm me] Te plus, quàm me uidisse, Lang. & alij nonnulli.

CCXVII.

SANCTVM, temperatum] Temperantem, omnes l. u.

CCXVII:

EGO huic uidelicet faueo?] Sic o. l. u. ego huic, uel illi uidelicet faueo : tu illi. quo modo tamen M. Tullius (quod sciam) nunquam locutus est.

CCXVII:

QVOVSQVE enim pacem dicis uelle te?] Dicis pacem uelle te? o. l. u.

CCXVII:

ERGO te, cum in Massilienses. c.] Ego te, o. l. u. recte.

CCXVII:

MASSILIAM expugnabis?] Oppugnabis,

o.l.u.recte.

CCXVII:

VT nunc sis popularis] Nunc ut sis popularis, o.l.u.summopere placet.

CCXVIII.

ANTE Consules,oculosq; legatorum] L.Lang. Consulem . nonnulli Cos. ego,Consulis : siquidem solus Hirtius Cos.aderat . quispiam fortasse Consulum : ut intelligas Hirtium iam Consulem, & D.Brutum designatum : ut in XIII. Phil.Contra IIII. Coss. gerit bellum.

CCXVIII.

ADHVC legatos] Ad hunc, o. l. u. perspicue rectum.

CCXVIII.

ARMIS, equis,uiribus] Vbi sunt qui uni libro ita se addicũt, ut nõ modo præ illo cõtemnant cæteros,sed etiã legere negligant : negligãt autẽ? imo uero, dum ipsum pugnaciter defendunt, turpeis in errores sæpe labantur.quorsum hæc? dices.ut intelligas ueteribus libris habendam fidem omnino maiorem,quàm recentibus : sed ita tamen,ut hi non funditus repudientur : siquidem ab emendatis possunt esse descripti : nec illi semper oracula fundere iudicentur . ego (ut scis) duobus abhinc annis , pro uiribus , uiris reposueram ; quibus rationibus adductus, postea dicam. uerum ego, qui is semper fui, ut etiam si mecum omnia facerent, assensionem tamen usq; cohiberem,dum mihi quis liber assentiretur : cum Marcelli Ceruini Cardinalis beneficio hic Lang.litteris conscriptus in manus peruenisset,

& alij

& alij multi ueteres libri: nihil mihi prius fuit, quàm ut hunc locum uiderem. Libros igitur aperio, inspicio, uideo nihil ab impressis discrepare. ecce autem non ita multo post tuam profectionem Paulus Ricardus, homo cum optimis studijs deditus, tum studiosorum omnium atq; in primis tui studiosissimus, librum, non illum quidem uetustum, sed tamen scriptum, ad me Neapoli usq; perferendum curat. in hoc cum multa alia præclara, tum hoc, quo de agimus, inuenio. Viris autem pro uiribus reposueram, his rationibus impulsus. Primum quòd illa uerba, Armis, equis, uiribus cum indigna Ciceronis elegantia, cum à nullo scriptore usurpata, tum nequaquam inter se cohærentia uidebantur. At, Armis, equis, uiris, & concinna, & locupletissimis auctoribus usitata, & inter se belle conuenientia. Liuius L. X X X V. omnem se Græciam armis, equis, uiris, omnem oram maritimam completurum. et L. X X I I. armis, uiris, equis, commeatibus iuuant. & L. X X X I. terrebat ex aduerso hostis, omnem ripā equis, uirisq; obtinens. & V. quacunq; ibant, equis, uirisq; longe, ac late fuso agmine immensum obtinentes loci. Sallustius, equis, uiris, pecunia amissa nunquam defessi sunt armati de imperio certare. Idem, Nullius idoneæ rei egens, armis uirisq; opulentum. & hic ipse in xiij. Phil. Armis, uiris, pecunia belli principia firmauit. quid multa? ex diuturna obseruatione didiceram, præclaros latinitatis auctores, cum equitatum, & peditatum significare uellent, ita locutos esse, ut dicerent Equos, uiros: idq; adeo tritum fuisse, ut ueniret in prouerbium, ut cum aliquid uel totis uiribus, uel omni celeritate factum ostenderent, his duobus uer

bis designarent. Cicero de off. cum his uiris, equisq;(ut dicitur) si honestatem tueri, ac retinere sententia est, decertandum est. & ij. l. ad Q. Fr. cursu corrigā tarditatem, tum equis, tum uiris; & quoniam scribis poema ab eo nostrum probari: quadrigis poeticis. & in ep. ad Var. nunc quando confecta sunt omnia: dubitandum non est, quin equis, uiris. c. supra enim dixerat, Antea te calumniatus sum. Non ignoro, quid tradat Erasmus: sed & ipse tota (ut dicitur) errauit uia: & tanquam dux non bonus multos alios in eundem rapuit errorem. nam primum omnes libri contra ipsum faciunt: deinde quid equis cum uelis? pugnam, inquit, equestrem ac naualem significat: perinde quasi aut terrestribus bellis omnia sint in equis, aut maritimis in uelis: ac non potius hæc remo, illa pedite maximam partem conficiantur. quis porro Græcorum, quis nostrorum hoc prouerbium usurpauit; ut siquis quærat, quid sit, cur libros ueteres tantopere despexerit, pro nihiloq; putauerit, id aliquo tamen auctore fecisse uideatur? sed nimis multa de re perspicua.

CCXVIII.

MVLTO melius hæc tunc. c.] Sic omnes l.u. multo melius hæc causa ageretur à tribus, quàm nunc agatur ab uno. nonnulli pro agatur, agitur.

CCXVIII.

DESERTI, deserti inquam] Extrema uerba ab o.l.u. absunt.

CCXVIII.

QVAMVIS illi de illo] Illi, à l.u. abest.

CCXVIII:

C. POMPILIVS *apud maiores*] Popilius, non nulli u.l. quod Liuius approbat: qui hanc eandem rem l. xxxiiij, referens, Moti, inquit, Patres precibus Alexandrinorum extemplo C. Popilium Lænatem, & C. Decimium, & C. Hostilium legatos ad finiendum inter Reges bellum miserunt. Popilijs autem cognomen fuisse Lænatibus, Romæ apparet in tabula marmorea miræ uetustatis, in qua multorum ex ordine Coss. nomina incisa sunt. ex qua etiam didici, non Popilius Lenas, ut est scriptum apud Liuium, sed Popillius LAEnas esse scribendum.

CCXVIII:

VERBIS *Senatus nuntiasset*] Denuntiasset, Sc. liber.

CCXVIII:

VT *ab Alexandria discederet*] Alexandria, o.l. u. ego tamen sequor impressos.

CCXVIII:

NON *antea renuntiaturum*] Ante, o.l.u. recte.

CCXVIII:

AVCTORITATEM *Reip.*] P. R. nonnulli ueteres libri.

CCXVIII:

CVI *qui non paret*] Cuius qui, o.l.u. ut fortasse corrigendum sit, cui is qui.

CCXVIII:

IPSE *est potius repudiandus*] Totus pro potius, o.l.u. recte. sic ad Att. negem? repudiari se totum magis etiam, quàm olim in xx uiratu putabit.

CCXVIII.

SI uere tum fuit Aedilis] Si uero, o.l.u.elegantius mihi uidetur.

CCXVIII.

HIS etiam præmia postulet?] Postulat? o.l.u.

CCXIX.

NVCVLA hoc credo admonuit] Hoc,ab o.l.u. abest.

CCXIX.

QVICQVID contra legem commiserunt] Ego sic,qui quid contra.c.ut illud paulo infra, Eorum qui cum Antonio sunt, qui ab armis discesserint. pro commiserunt, commiserint,l.u.

CCXIX.

GALLIAM inquit remitto] Galliam inquit totam remitto,Lang.& Sc.Germani pro totam togatam reposuerunt.quod placet.

CCXIX.

HISQVE suppletis] Iis,o.l.u.

CCXIX.

D.BRVTVS, C. Cassius Coss.] Nonnulli s.l. M.Brutus.quod probo: siquidem C.Cassij M.Brutus in consulatu futurus erat collega,non Decimus.

CCXIX.

HVIVS comitijs C.Frater est enim iam annus: ut repulsam tulit] Sic plerique l.u.in queis Lang. Huius comitijs C.Frater,eius est enim annus, iā repulsam tulit.nonnulli hoc amplius, uel proconsulis huius comitijs.c.alij,uel proconsul huius comitijs.alij sic, uel huius comitijs C.Frater: est enim annus.c.

CCXIX.

IPSE *autem ut quinquennium*] *Ipse autem*, à *l.u.abest.*

CCXIX.

* AT *istud uetat lex Cæsaris*, & *tua*] *At istud tua* & lex Cæsaris defendit, Lang. & *cum eo pleriq;. nonnulli sic*, At *istud tu* & L.Cæs.defendit. Locus meo iudicio mendosus.

CCXIX:

VOBISQVE M.*Antonius.c.*] Que, ab o.l.u. *abest.*

CCXIX:

HVIC *se etiã summis honoribus hi*] Lang. pro hi, hic. nonnulli, & se. hi se, alij. ego, usi correxeram. opinionem meam Bernardini Maffæi liber approbauit.

CCXIX:

NON *animis solum debet*, *sed oculis*] Sed etiã *oculis*, o.l.u.

CCXIX:

IN *cubiculum admittere*, & *reducere*] Etiam reducere, o.l.u.

CCXIX:

AVT *libertas parta est uictori*] Pro parta Lãg. & *alij nonnulli u.l.parata.* quod placet.

CCXX.

TOGATI *esse solent*] Togati solent esse, o.l.u.

CCXX.

ITA *gerimus nos*] Ita nos gerimus, o.l.u.

CCXX.

QVIBVS *geram morem*] Quibus morem ge

ram, o.l.ueteres.

CCXX.

ANTE Idus martias] Hoc amplius o.l.u. ante idus martias primas. & præclare: sic enim loquebátur antiqui, ut dicerent, Ante idus, ante Cal. primas, id est quæ futuræ erant ab eo tempore primæ: secundas, quæ post eas anno proximo. Cato de re Rust. locus uinis dabitur ante Cal. Ianuar. primas. & paulo infra, uinũ accipito ante Cal. Ian. primas. & Liu. l. xxiij. Vt fruméta omnes ex agris ante Cal. Iul. primas in urbes munitas conueherent. & l. xlij. qui ex castellis deditis in libertaté restitutus ante Cal. Sextileis primas non esset. In tabula quoq; ænea uetustissima cum reliquis uerbis hæc quoq; incisa sunt, Vectigal anni primi K. Ianuaris secundis Veturis Langenses in poblicum Genuam dare debento. quod añ K. Ianuar. primas Lãgẽses fructi sunt, erũtq; uectigal inuitei dare nei debento. & paulo infra, Ante eidus Sextileis primas.

CCXX:

SI quis post hæc] Siquis post hoc S.C. omnes libri ueteres.

CCXXI.

SER. Sulpitio] Sulpicio, Lang. & ita scribi oportere, ueterum monimentorum inscriptiones indicant.

CCXXI.

RENVNCIARE legationem] Legationem renuntiare, o.l.u. & oratio procliuius currit.

CCXXI.

ET nobis gratus fuerit] Vobis, L. Lang. & Sc.

CCXXI.

NON quod L. Philippo] Non quo, o. l. u. quod placet. ut in iij. l. de or. non quo (ut nescio quos dicere aiebant) acui ingenia adolescentium nollem, sed contra. c. & in ep. ad Ap. Pulchrum. non quo quisquam aliter putasset, sed. c. & sexcenta alia, quæ breuitatis causa relinquo.

CCXXI.

SVBITO ereptus] Subito ereptus è causa, o. l. u. quod placet: erat enim profectus, ut causam Senatus ageret.

CCXXI.

SIBI ipsi diffideret] Sibi ipse, o. l. u. recte.

CCXXI.

OPEM Reip. afferre] Ferre, o. l. u. ualde placet.

CCXXI.

AD ornandum Ser. Sulpitium] Ad honorandũ Ser. Sulpitium, o. l. u.

CCXXI:

CVI legatio ipsa mortis causa fuisset. c.] Sic iiij. libri ueteres, in queis Lang. cui legatio ipsa morti fuisset. quod uehemẽter probo: ut enim hoc fraudi, pœnæ, crimini; sic, morti est, recte dicitur. M. Tullius pro Flacco. quibus odio sunt nostræ secures, nomen acerbitati, scriptura decumæ, portorium morti.

CCXXI:

A QVO ipsa exempla nata sunt] Quo, non à quo, o. l. ueteres.

CCXXI:

LARTES Tolumnius] Sic Lang. Lar ftolũnius

Rex Veientium. Alij, Lars Tolumnius. si Priscianus aliquid apud nos ponderis habet, Lar scribendum est: cuius uerba subscripsi. Lar si significat κατοικίδιον θεὸν, Laris facit: sin autem imperatorem Veientiũ, quẽ mactauit Cossus, Lartis. hoc idem Carisius tradit.

CCXXI:

VT nepotem Antiochi regis] Hoc amplius o.l.u. Antiochi regis, eius qui. & recte: hoc enim pronomine uel maxime quisq; optimus latinitatis auctor utitur, ad id, quod declarari uolunt, aperte demonstrandum: ut hic ipse in Diuin. Tum cum P. Lentulus, is qui princeps Senatus fuit. & Caes. l. III. bel. ciuil. in eo numero Valerius Flaccus L. filius, eius qui Praetor Asiã obtinuerat.

CCXXI:

NEMO enim tum nouitati inuidebat] Enim, à l.u. abest.

CCXXI:

LAODICEAE] Laodiciae, o.l.u. Graeci certe λαοδικεῖαν.

CCXXI:

TVLLO Cliuio] Sic Lang. Tullio Cluuio, & L. Roscio, & Sp. Actio, & C. Fulcinio. Liuius sic, Claeliũ Tullum, Sp. Antium, & C. Fulcinium, L. Roscium. Plinius, Tullium Celium, L. Roscium, Sp. Matiũ Fulcinium.

CCXXII:

QVI profusus est in morte] Qui est profusus in morte, o.l.u.

CCXXII:

MORS ob Remp. habita] Lang. pro Rep. habita. ego sequor impressos. hoc amplius, quòd obita scriben

dum arbitror: ut pro Sex.quos à maioribus nostris morte obita positos in illo loco, atq; in rostris collocatos uidetis. & paulo ante. statua huic ob Remp. interfecto in foro statueretur.

CCXXII.

LVCTV publico esse honorandam] Esse ornandam, pleriq; l.u. nonnulli, pro esse ornandam, exornandam.

CCXXII.

FIDELISSIMAE QVE coniugis] Que tollendum auctoritate omnium u.l. atq; etiam, ut mihi quidem uidetur, elegantiæ.

CCXXII.

DISSIMILEM se futurum sui: si paruisset, munus, etc.] Sic o.l.u. dissimilem se futurum suis & munus.c. ut fortasse corrigendum sit, Dissimilem se futurum sui, set munus.c.

CCXXII.

QVA iter faciebat] Iter qua faciebat, Lang. & alij nonnulli u.l.

CCXXII.

ILLE properans, festinansq;] Que, à Lang. & alijs nonnullis u.l. abest.

CCXXII.

AD posteritatis etiam] Etiam ad posteritatis, o.l. ueteres.

CCXXII.

QVIN honorem mortuo, cui iniuriam uiuo fecimus, faciamus] Sic o.l.u. quin honorem mortuo, quam uiuo iniuriam fecimus, sarcimus. & præclare mea quidem sententia, si unum modo tanquã apicem,

qui m. litteram notat, litura ſuſtuleris in hunc modum, quin honore mortuo. cætera eodem modo: ut ſit, honore ſarciamus mortuo hanc iniuriam, quam uiuo fecimus. Ita locutus eſt Cæſar l. iij. bel. Ciu. dandam omnibus operam, ut acceptum detrimentum uirtute ſarciretur. & paulo infra. Tantus inceſſit ex incommodo dolor, tantumq; ſtudium infamiæ ſarciendæ. Portius Lat. Aequum enim eſt, inſtituta maiorum, atq; edicta grauiſſimi, ſanctiſſimiq; ordinis quia perſtringere ueſania tua non es ueritus, ea reſtituas, ac ſarcias ſupplicij tui memorabili animaduerſione.

CCXXII:

TVM filium, meq; ſeduxit] Sic o. l. u. tum Pilium equitem ſeduxit: ut fortaſſe ita corrigendum ſit, Tum F. meq; item ſeduxit.

CCXXII:

VT auctoritatem ueſtram uitæ ſe diceret antefer re] Hoc amplius, o. l. u. uitæ ſuæ ſe. c. & eleganter, & ex præſcripto: dixerat enim auctoritatem ueſtram.

CCXXII:

ADVERSARI eius uoluntati] Eius aduerſari uoluntati, l. unus, & alter: in queis Lang. & numerus plenior.

CCXXII:

PERTVRBATIONI eius] Eius perturbationi, o. l. u. aures conſule: probabunt.

CCXXII:

NVLLA eius legationis poſteritatem] Sic o. l. u. nulla eius legationem poſteritatis inobſcurabit obliuio. perſpicue rectum.

CCXXIII.

AEQVITATE explicandis] Explicanda, o. l.u. placet. ſic enim locutus eſt in Bruto. ſic in interpretando, in definiendo, in explicanda æquitate nihil erat Craſſo copioſius.

CCXXIII.

OMNES qui ex omni ætate] Omnes ex omni ætate, qui, o.l.u. quod multo concinnius eſt. quod autem ſequitur, intelligentiam iuris: iuris in u.l. nõ reperitur.

CCXXIII.

MONVMENTVM gratiæ Senatus] L.u. partim gratiæ, nonnulli gratia, gloria alij. ego, grati. ex ſe intelligitur, nec ulla indiget approbatione.

CCXXIII.

VT ille ſi adeſſet] Vt ſi ille adeſſet, o.l.u.

CCXXIII.

EST enim ita affectus] Eſt autem, o.l.u. probe. nonnulli, ut Lang. pro affectus afflictus.

CCXXIII.

ATTINERE] pertinere, l.u.

CCXXIII.

DEBITVM patri] Patri debitum, o.l.u.

CCXXIII.

RELINQVERE potuerit] Potuit, o. l. u. quod placet.

CCXXIII.

HOC honore ueſtro] Hoc, delendum, o.l. auctoribus.

CCXXIII.

IN familiaritate noſtra] O.l.u. in noſtra fami-

liaritate. & oratio numerosior.

CCXXIII.

QVALIS L. Syllæ prima statua est] Qualis est, l.u.

CCXXIII.

MAGNIFICE enim] Mirifice, liber unus nõ mediocris uetustatis.

CCXXIII.

HVIVS seculi insolentiam] Huius insolentiam seculi, Lang.

CCXXIII.

CVI nullus honor tribuĩ non debitus potest] Sic l.u. cui nullus honos non debitus tribui potest.

CCXXIII.

CVI nullam aliam gratiam] Cui nullam iam aliam gratiam referre possumus, o.l.u.

CCXXIIII.

SER. Sulpicius & priuatus, & in magistratibus fuerit: cum talis uir ob Remp.] Hæc uerba desunt in omnibus l.u.

CCXXIIII.

QVOD hic ob Remp.] Is, o.l.u.

CCXXIIII.

QVAESTORIBVS urbis imperet] Q. urbi, o.l. ueteres. ego Q. urb. hoc est, Quæstoribus urbanis. Idem mendum in V. libro accus. Quas ad quæstores urbis misit. & III. Quem prætorem urbis. & apud Liu. multis in locis. hæc enim per notam scribebantur urb. quæ in eiusmodi rebus non urbis, sed urbanum significat.

CCXXIIII.

TANTAM pecuniam redemptori soluẽdam] O.l.u. redemptores soluendam. ut fortasse sic emendandum sit, redemptori exsoluendam: ut illud Terentianum. Quare suspectus suo patri, & Philippo fuit exsolui. & ita scripsisse antiquos, ex ueteribus monimentis apparet. Statuam patrono præstantissimo testimonium gratulationis exsoluimus.

CCXXIIII.

SER. Sulpitij Q. F. Lemoniæ Rufi.] Sic o.l. ego, Lem. Lemonia scilicet sexto casu. Lemonia tribus, inquit Sex. Põpeius, à pago Lemonio appellatur, qui est à porta Capena, uia latina. Asconius locum illum interpretans, Romilia Verrem. Romilia, inquit, nomen est tribus ablatiui casus: ut sit, ex Romilia. Tribus enim urbanæ, rusticæq; omnes XXXV, numerantur: ex quibus aliquam necesse est, cuiusq; ordinis fuerit, ciuis Romanus obtineat. Moris autem fuit, cum aliquis ciuis Romanus ostendendus esset, significaretur aut prænomine suo, aut nomine, aut cognomine, aut cognatione, aut tribu, in qua cẽseretur. sic alibi ait, L. Claudius Palatina. Librarij, moris huius ignari, simulq; (ut opinor) cognomen arbitrantes, ut hoc superioribus uerbis accommodaretur, Lemoniæ patrio casu extulerunt.

CCXXIIII.

PEDES triginta quaq; uersus designet] O.l.u. quoquo uersus assignet. recte: hoc enim uerbum uel maxime ponitur in monumentis, ac militibus. unde illud in marmoribus antiquis, locus assignatus monumento. Cicero L. III. ad Att. mihiq; ex agro

tuo tantum assignes, quantum meo corpore occupari potest. Quod ad, quoquo uersus, attinet, ita uerum mihi uidetur, ut in illo quoque altero loco haud sciam an reponendum sit: siquidem Cato, Cæsar, cæteriq; primæ, ut ita dicam, classis auctores modo quoquo uersus, modo quoquo uersum, nunquam quaque uersus usurparunt.

CCXXIIII:

NON habiturum arbitraremur] Habiturum non arbitraremur.

CCXXIIII:

CVM factum gratum] Cum factum tuũ gratum, o.l.u.

CCXXIIII:

QVOD ego semper sensi] Semper, ab o.l.ueteribus abest.

CCXXIIII:

QVAS enim partes ipse mihi sumpseram] Sic o.l.u. quas enim sententias mihi ipse sumpseram. quod ualde placet.

CCXXIIII:

QVAE est enim ista tua oratio Calene] Eodem modo libri scripti, ut impressi: mihi tamen dubium non est, quin ratio, non oratio, rectum sit: ut sit, quemadmodum illud in VIII. Phil. Excogitare, quæ tua ratio sit, Calene non possum. Idem paulo infra cõmutatis uerbis dicit, Quis est iste tuus sensus? quæ cogitatio?

CCXXIIII:

QVI te sententiam prius rogat] Non prius, sed primum, o.l.u. optime: ut in V. sic me perturbasset

eius ſententia, qui primus rogatus eſt. & in Pis. quem in ſenatu ſententiam rogabas tertium? Idem commutatis uerbis dixit poſt red. ad Sen. quem Cal. Ian. tertio loco ſententiam rogaras. quid multa? illo modo barbare locutus eſſet.

CCXXIIII:

QVOD mihi maximam admirationem mouet] Quod me maxima admiratione mouet, o.l.u.

CCXXV.

QVOD enim tibi cum Brutis bellum?] Sic o.l.u. quod eſt tibi.c.

CCXXV.

QVOS omnes uenerari] Quos omnes penè uenerari, o.l.u. quod ualde placet.

CCXXV.

OMNES oderunt] Cæteri oderunt, o.l.u.

CCXXV.

BRVTI ſimilem malis], Bruti'ne ſimilem, o.l.u. aperte rectum.

CCXXV.

D.BRVTVS melior eſt, inquies] Sic impreſſi, nec ſcripti differunt. ego tamen, nunquam ita ſcriptũ à M.Tullio, uel iurare non dubitarem. nam cum omnis hæc oratio & de M.Bruto, & pro M. Bruto habeatur; & M.Tullius de Fuſio quærat, Brutíne ſimilem filium, an Antonij malit: ut ita reſponderit, adduci ad credendum nullo modo poſſum. Quare aut M. pro D. reponendum, aut utrunq;, quod etiam magis placet, de libris tollendum.

CCXXV.

QVOD *quid est aliud, quàm*] *Quid est aliud librarium* Bruti *laudare, absq; Quod, & quam. s. nonnulli u. l. quod placet.*

CCXXV.

AVT *quo* S. C. *huius generis*] *Aut quod, o. l. u. & recte: ut sit, Quando ita decerni uidisti? aut quod* S. C. *eiusmodi uidisti? decretum. s. à* Senatu, *literas bene scriptas.*

CCXXV.

PLERISQVE *in rebus bonos obtrectandi*] *Bonis probo: etsi omnes l. contra faciant, nec me præteréat,* Liuium *eodem modo extulisse.* Cuius *crimé, nullum probrum dicere poterat, eius obtrectare laudes uoluit. est tamen exemplum solitarium. potest liber esse mé dosus: sed ut illud usitatum, hic sine mendo sit; ut uno eodemq; ambitu, primo per accusandi, deinde perdandi casum enuntiarit, adduci ad suspicandum nullo modo possum.*

CCXXV.

CVR *igitur his non faues? eos laudas. c.*] Cur *non eos laudas. quidam in suis* L. *reposuerunt: quod iudicauerint (credo) hæc uerba deesse: nam in l. quidem scriptis non reperiuntur.* Ego, *si testificari licet, non affirmare sententiam suam: pro eos quos reponendum arbitror, hoc modo.* Cur *igitur his non faues, quos laudas, quorum similem filium tuum esse uis? ut hoc illi respondeat,* Brutus *melior est.* Illud *nonnihil concinit opinioni meæ, quòd incredibile est, quàm hæ litteræ,* C. & Q. *scilicet, altera alterius locum occupet: idq;*

non ſolum ueteribus in libris,ſed etiam monumentis ap parcat: ut liquiſſe pro licuiſſe: loci pro loqui: cuādo pro quando: corum pro quorum: coad pro quoad: ut primo quos in cos: deinde cos in eos mutari facile potuerit. Libros tamen tueri poſſumus,non ſuggerendo Cur non: ſed duobus membris,ut ſæpe fit, accommodando: ſed quod teſtatus ſum,multo magis arridet.

CCXXV:

PRO amicitia tua iure dolere ſoleo] Pro amicitia tuam uicem dolere ſoleo,o.l.u.perſpicue rectum.

CCXXV:

NEMPE illas] Eas, o.l.u.ut in proxima oratione. quos ego orno? nempe eos. & in IIII. acc. At quorum iudicio condemnatum? nempe eorum.

CCXXV:

AB Rep.relegatum] A R.p.omnes l.u.

CCXXV:

QVEM tandē ciuem habebitis,quem ornetis?] Sic o.l.u.quem tandem ciuem unquam ornabitis?

CCXXV:

QVI diadema poſuerunt] Sic o.l.u.qui diadema impoſuerint, conſeruandos: eos,qui Regis nomen ſuſtulerint.apud Non.Marcellum non Regis, ſed regni ſcriptum eſt.

CCXXV:

AVCTORITATE publica teſtata eſt] Publica auctoritate, o.l.u.

CCXXV:

TANTAM in iniuria tranquillitatem] In ira re,o.l.u.quod tamen abiudico.

CCXXV:

SCELERATORVM hominum audaciæ] Sceleratiſſimorum, o.l.u.

CCXXVI.

CAEDENTEM Italia] Cedentem, o.l.u.

CCXXVI.

CASSIVS lapſis paucis poſt diebus] Caſsij claſſis, o.l.u. quàm præclare, dicere nõ poſſum. de Caſsij claſſe ad Att. nã Caſsij claſſem, quæ plane bella eſt, non numero ultra fretum. nam quòd ipſe quoq; Brutus in Græciã cum claſſe tranſmiſerat: iccirco ſubiunxit, Caſsij claſſis paucis poſt diebus inſequebatur. libri impreſſi meram barbariem redolent.

CCXXVI.

AGGER oppugnandæ Italiæ Græcia] Nonnulli u.l. expugnandæ, ſed mea quidem ſententia mendoſe: his enim uerbis, ac ſuperioribus mihi uidetur exprimere uoluiſſe illa Xenophontis, quæ ſunt in l. V. παιδείας. ὅπως φρούριον ἑαυτοῖς μὲν πρόβολος εἴη πολέμου τοῖς δ' ἀσσυρίοις ἐπιτετειχισμένον. πρόβολον Græci dixerunt locum & munitione, & natura munitum, quò incurſantibus in fineis hoſtibus ſe recipere, atq; inde propugnare poſſent: ex quo autem ipſi procurrerent, ut hoſtes oppugnarent, atq; in eorum fines inſultarent, id ἐπιτείχισμα nominauerunt. Demoſthenes I. Philip. ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἐστιν ἀθηναίοις ἔχουσι τοιαῦτα ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας. quo loco interpres. ἐπιτείχισμα τόπος ὑψηλὸς ὃν προκαταλαβόντες πολέμιοι τειχίσιαν διὰ τὸ ἐντεῦθεν αὐτοὺς ὁρμωμένους ἐπιτίθεσθαι τοῖς ἐχθροῖς. hoc uno uerbo cum Tullius reddere

non posset, duobus exposuit: illud alterum receptaculum appellauit. ut Cæs. l. II. bel. ciu. magno sibi esse præsidio posse, si pro castello, & receptaculo turrim ex latere sub muro fecissent: quam primo ad repentinos incursus humilem paruamq; fecerunt. huc se referebát: hinc, siqua maior oppresserat uis, propugnabant. magis tamen proprie propugnaculum nuncupari posset. ut pro Fonteio. Narbo Martius propugnaculum istis ipsis nationibus oppositum, & obiectum. sed ad hunc locum non satis apte conueniret. oppugnandæ igitur conuenit, non expugnandæ.

CCXXVI.

CIRCVNSEDET] Circunsedeat, o. l. u.

CCXXVI.

A' prima ora Græciæ] A' primori Græcia, o. l. u. quod ita reijcio, ut tamen, quid tot libri sentirent, testatum relinquere uoluerim: reijcio autem cum M. Tullij auctoritate permotus, qui in ep. ad Cassium de eadem re non alio modo, sed ijsdem pene uerbis. A' prima enim inquit, ora Græciæ usq; ad Aegyptũ optimorum ciuium imperijs muniti erimus & copijs. tum uero quòd extra unum Catonem, qui primorem partem dixit, reliqui auctores (de locupletibus loquor) hoc non ut singulare uocabulum, sed ut multitudinis extulerunt.

CCXXVI:

NISI incredibilis uis, ac diuina uirtus Cæsaris, furentis hominis conatũ. c.] Sic o. l. u. nisi incredibilis, ac diuina uirtus, furentis. c. & præclare: siquidé his uerbis Brutum describit, non Cæsarem: cui non cum C.

Antonio, sed cum M. negotium erat.

CCXXVI:

VI solemus extrudere] Vix, o.l.u.

CCXXVI:

AT ne Bruto quidem] Ac ne cum Bruti quidem, o.l.u. ego sequor impressos: nō enim sententia Ciceronis est, uel potius eorum, qui Ciceroni resistebant, nihil fuisse C. Antonio cum Bruti exercitu: sed Bruto nihil fuisse cum Vatinij legionibus, atq; prouincia: qui tamen in Illyricum profectus sit alienam prouinciam: eamq;, atq; eius exercitum occuparit.

CCXXVI:

ALTER uero] Vero, à l.u. abest.

CCXXVII.

SVMMO Hortēsij studio] Q. Hortēsij, o.l.u.

CCXXVII.

DIGNVMQVE & ipso, & maioribus] Eius pro suis, o.l.u.

CCXXVII.

QVI decimo anno iure laudatus] Qui & antea iure laudatus, o.l.u. perspicue rectum.

CCXXVII.

NOSTRI equitatus] Noster, Lang. & cæteri ferè.

CCXXVII:

TAMEN eiusdem moderationem] Idem, pro eiusdem, o.l.u. & mirantur, non mirentur.

CCXXVII:

SVSPECTVM est nomen] Suspectum nomen est, omnes l.u.

CCXXVII:

AEQVIVS D.tamen Bruto irati sunt omnes] Sic Lang.etsi enim Brutorum commune factum, & laudis societas,hæ tamen Bruto irationes hi.Liber uero Ioannis Scalæ uiri doctissimi hoc modo,Laudis societas æquant Brutorum actiones ij qui.c.ego(ut te non præterit) sic emendaram. etsi est enim Brutorum cõmune factum,& laudis societas æqua : D.tamen Bruto iratiores hi,qui. Id autem fecimus ijs rationibus adducti: primũ quòd Cicero,cum probare uellet,nomen M.Bruti non magis suspectum fuisse ueteranis, quàm D.id non hoc argumẽto mihi uidebatur confirmare uoluisse,quòd æquius D.erant irati : quod leue, & nugatorium est : siquidem non siquis alteri succenset æquius,is illi continuo uehementius succenset : sed eo quòd omnino erant iratiores D.quàm Bruto : qui tamen cũ Reip. causa ad eum liberandum sint profecti,eadem de causa eo minus exercitum M.suspicere debeant : quo magis illi,quàm huic succenseant.Deinde quòd articulus ille,laudis societas,quodammodo claudicare uidebatur. quam sententiam nũc eo magis affirmamus,quòd unũ atq; alterum librum hinc sentientem inuenimus.

CCXXVII:

OBSIDIONE Brutus liberetur] Obsidione D.Brutus,o.l.u.

CCXXVII:

AMICIOR causæ potest inueniri] Amicior causæ quisquam inueniri potest,quàm filius,o.l.u.

CCXXVII:

ID in eorũ libertatẽ cõtulit] O.l.u.id in eorum

libertatem defendendam.c.

CCXXVIII.

SED prospicere Reip.] Se prospicere Reip.nõ-nulli u.l.quod probo.

CCXXVIII.

AMPLECTERER uirtutes] Virtutem,o.l.u.quod placet.

CCXXVIII.

NEMO est præter ueteranos milites uir] Hoc extremum uerbum à l.u.abest.

CCXXVIII.

QVOS quidem libertatis adiutores] Quos quidem nos libertatis.c.

CCXXVIII.

MENTES huius ordinis gubernantur] Huius mentes ordinis gubernabuntur: omniáq; ad eorum uoluntatem nostra dicta, factáq; referentur,o.l.u.

CCXXVIII.

OMNIS est misera seruitus] Omnis est enim.c.omnes l.u.

CCXXVIII.

VITAE periculo decernendum est] Decertandum est,omnes l.u.

CCXXVIII.

OMNES enim nationes] Enim meo quidem iudicio superuacaneum est,& à plerisq; l.u.abest.

CCXXVIII.

ATQVE dignitatem referamus] Atq;,libri u.non probant, sed & : quibus assentior.

CCXXVIII:

QVOD *ſi immortalitas conſequeretur præſentis periculi fuga*] Fugam, magis arridet : ut illud in I. Phil. libertatem pax conſequebatur. & l. I. de nat. deo. aut nō omne, quod ortum ſit, mortalitas conſequatur. & de ſenectute, nō eſſe lugendam mortem cenſet, quā immortalitas conſequatur. Iam in l. u. præſentis non reperitur.

CCXXVIII:

TAMEN *eo magis ea fugiēda eſſe uideretur*] Sic o. l. u. non tamen eo magis ea fugienda uideretur, quòd diuturnior. quod probo : ut ſit argumentum ex maiore ductum: ſi mors fugienda non eſſet, etiam ſi nos huius periculi fuga immortalitas eſſet exceptura, propterea quòd diuturnior ſeruitus eſſet : quanto magis, ne ſeruiamus, id nunc facere debemus : qui etſi euaſerimus ex hoc periculo, tamen non habeamus exploratum, nos ad ueſperum eſſe uicturos : præſertim cum & Romana uirtute digna facturi ſimus, & uitā cum amoris in patriam gloria commutaturi.

CCXXVIII:

VETERANIQVE *primi*] Veterani qui primi, nonnulli u. l.

CCXXIX.

VNVS *eſt omnium hoſtis*] Vnus omnium eſt hoſtis, o. l. u.

CCXXIX.

CHARISSIMVM *Reip. ciuem*] P. R. ciuē, o. l. u. ut illud in VI. ſed redeo ad amores, deliciasq; ueſtras L. Antonium.

CCXXIX.

QVI ob eam causam] Quid si, o.l.u. quorum consensus fecit, ut emendandum putarem, qui quasi. ut hoc esset illi simile, quod est in II. accus. Qui quasi de industria in odium, offensionemq; populi Ro. irruere uideantur.

CCXXIX.

SAXAS, & Caphones] Saxa captans, Lang. & cæteri ferè. Sc. Saxa, Capho, quem sequor.

CCXXIX.

CVM uideant mimos] Cum uideant se mimos, omnes l.u.

CCXXIX.

IN illius uiri consilijs, atq; factis nec nimium, nec parum unquam fuit] Sic o.l.u. In illius uiri consilijs, atq; factis nihil nec nimium, nec parum fuit unquam. quod ualde placet.

CCXXIX.

AD XIII. Cal.] Ad XIII. Kal. Ian. omnes libri ueteres. perspicue rectum.

CCXXIX.

ADIVNGENDVSQVE est Q. Hortensius] Que, ab o.l.u. abest.

CCXXIX.

NAM de Apuleio] De M. Apuleio, o.l.u.

CCXXIX.

QVOD Pansa Cos.] Quod C. Pãsa Cos. omnes l.u. quod placet.

CCXXIX.

A Q. Cæpione Bruto Procos.] Hũc locum non

attigissem, nisi in quorundam libris pro Q. M. repositum uidissem. quod ab ijs factum his de causis existimo. primum quòd hũc scriptores ferè M. non Q. nominent. deinde Appiani uerbis adducti, ijs quæ infra scripsi. μάρκος τε βροῦτος καπίων ἐπίκλην. sed Appianus (pace eius dixerim) & ipse propter ignoratione͂ Romanorum moris à ueritate aberrauit: & illos, qui eum ducem secuti sunt, in eundem duxit errorem. Non enim Bruti hoc proprie cognomen, sed co͂mune gentis Seruiliæ fuit: qua familia Bruti mater orta est. ex quo licet conijcere, hunc M. Brutum à Q. Seruilio Cæpione Seruiliæ matris fratre germano adoptatum fuisse: adoptione͂ autem, ut pecuniæ, sic nominis hæreditatem secutam. Moris autem Romanorum fuit, ut ij, qui adoptabantur, in omnia patris adoptiui nomina uenirent, genus autem patris naturalis ostenderent aut nomine gentis, aut cognomine: si nomine, ut illud producere͂t, ut ab Aemilio Aemilianus: si cognomine, nihil immutarent. exempli gratia, M. Iunius Brutus à Q. Seruilio Cæpione adoptatur. Iunius nomen est, Brutus cognomen. ut igitur hunc iudicio patrem significaret: prænomen, nome͂, cognomen assumebat hoc modo, Q. Seruilius Cæpio. finge illum Numidicum appellatum esse: id quoq; assumebat. natura uero patrem si nomine, sic Q. Seruilius Cæpio Numidicus Iunianus: si cognomine, sic Q. Seruilius Cæpio Numidicus Brutus: si is qui in adoptionem mancipatus erat, aliquod sibi cognomen inuenerat, id quoq; non deponebatur. Id apparet apud Varronem. Atticus inquit, qui nunc T. Pomponius, nũc Q. Cæcilius cognomine eodem. quod ad co=

gnomen gentis attinet, uidemus apud Cæliũ in ep. scribendo affuerunt L. Domitius Cn. F. Aenobarbus, Q. Cæcilius Q. F. Metellus Pius Scipio. Hic autem P. Cornelius Scipio à Q. Cæcilio Metello Pio, ut Dion tradit, adoptatus est. De nomine L. Florus indicat, P. Cornelius Africanus Scipio Aemilianus, L. Aemilij Pauli filius, Africani nepos adoptiuus. ut autem hoc omni asseueratione affirmem, facit argenteum numisma uetustissimum, quod in manus uenit beneficio Bernardini Maffei, adolescentis cum cæteris optimis studijs, atq; artibus perpoliti, tum in hoc genere multum exercitati, atq; uersati: in quo ex una parte hoc erat inscriptum, L. SEST. PRO Q. ex altera Q. CAEPIO BRVTVS PROCOS. ut in dubium uenire nõ possit, quin hi libri sine mendo sint, ut illi ad Att. mendosi, C. Cæpio Brutus.

CCXXIX.

INCOLVMEMQVE seruet] Conseruet, omnes l.u.

CCXXIX:

PECVNIASQVE] Sic l.u. in quibus Lang. exigatq; à quibus uideatur: ut fortasse pro mutuas reponendum sit mutuam: nam uidetur absurdũ, cum supra dixerit pecuniam, postea inculcare pecunias.

CCXXIX:

PROXIME Italiam sit] Proxime in Italia, o. l.u. quod tamen reijcio.

CCXXIX:

CVMQVE literis Q. Cæpionis] Cumq; ex litteris, Lang. & cæteri ferè.

CCXXX.

MACEDONIAM prouinciam] Prouinciam Macedoniam, o.l.u.

CCXXX.

QVOAD ex S.C.] Quoad ei ex S.C.o.l.u.

CCXXX:

ARMA cœperunt] Sumpserunt, Lang. cæteri, ceperunt: quos sequor.

CCXXX:

ECCE tergeminum in scelere par] Ecce tibi geminum, o.l.u.atq; hoc loco geminum ualet simile: pro quo non à Budæo repositum fuisse germanum; ut in partitionibus, librorum ueterum auctoritatem nihil ueritus, ut in Pisonem fecerat: magna admiratione sum affectus. ut id autem auderet, fecit ea ratio, quòd hæc uox ἀδελφοῦ sonat & fratrem germanum, & simile: quasi uero aut ita omnino necesse latinis esset, ut quoniam duas res illi uerbo Græci subijciunt, hi germani quoq; nomen in istis duabus sententijs ponerent: aut geminum non simile significet. imo uero nostri melius, quàm Græci; qui cum neminem propè fratrem alterum alteri similem uiderent, geminos autem ferè simillimos: omnia similia eodem uerbo notauerunt. quod si doceo, uir ille doctissimus nihil causæ profecto dicet, quin M. Tullium deprauarit: atq; ut ei Ciceronis exempla condonem, qui hoc uocabulum in hanc sententiam crebro usurpat; Var. I. l. de Anal. Theona, & Diona, quos dicūt esse penè ipsi geminos, inueniuntur esse dissimiles. & ibidem. si à similibus nominibus similia esse debent, dicemus, quoniam gemina sunt Parma,

Alba, Roma. & in II. Itaq; gemina facie, negamus esse similia: si sapore sunt alio. & in III. qui plura habent eadem, dicuntur similiores: qui proxime accedunt ad id, ut omnia habeant eadem, uocantur gemini simillimi. Pacuuius, Par fortitudo, gemina confidentia. sic Horatius, hac in re scilicet una multum dissimiles, ad cætera penè gemelli. & alibi. Par nobile fratrum Nequitia, & nugis, prauorum & amore gemellum. hoc amplius adijcio, sub uoce germani eam notionem non subesse, quam ipse tradat: sed germanum esse propriũ quodãmodo, merum, uerum. sic Plautus dicit, cuidam inditum fuisse nomen Thesaurochrysonicochrydes, qui Theodoromedes fuerit germano nomine sic germanã illuuiem, gerras germanas, germanam Græciam appellat. eodem modo M. Tullius germanam ironiam, patriam, iustitiam, germanum negociatorem, Metellum, Atticum, Campanos, magistros huius artis germanos usurpat. ex quo in Acad. ubi etiam in impressis, grauissimus stoicus, scriptum est: non germanissimus stoicis Antiochus, sed germanissimus stoicus, L. antiquis auctoribus, non solum consuetudine Latini sermonis ita præscribente. & in Orat. cum mutila quædã, & hiantia locuti sunt; germanos se putãt esse Thucydidas, ut scriptum est in L. antiquis, non Thucydidis, ut in impressis. sed ad rem. non me præterit, tri & ter præposita uerbis, eorum uim augere: scripturam tamen ueterem ueram, & germanam arbitror.

CCXXX:

QVAE iã Romæ suscepta. c.] Sic o. l. quæ Romæ iam suscepta arbitrabatur à socio furoris sui optime.

CCXXX:

OMNES *qui libere.c.*] *Omnes, à L. o. antiquis abest.*

CCXXXI.

STATVIT *ille quidem.c.*] *Sic liber unus, atq; alter: in queis Lang. Statuit ille tamen non inimicos, sed hostes: maiora tamen in nos.c.cæteros sequor.*

CCXXXI.

QVÀM *in hostem supplicia meditatur*] *Minitatur, Lang. ego cæteris assentior.*

CCXXXI.

TORMENTVM, *atq; cruciatum*] *Tormenta, atq; cruciatum. placet.*

CCXXXI.

IN *beneficij partem numeretur*] *In beneficij parte, o. l. ueteres: pro quibus etiam consuetudo sermonis latini, & numeri ratio facit.*

CCXXXI.

EO *maiore studio*] *Eo maiore omine, studioq;. Sc. liber. Lang. & alij nõnulli, maiore animo, studioq;. quod probo.*

CCXXXI.

ET *diripere*] *Ac diripere, o. l. u.*

CCXXXI.

ALTER *in Asiam irrupit cursim: ut in Syriã patebat.c.*] *Sic Lang. cursim uti Syriã petebat. Scal. Cursim ut in Syriam petebat. nõnulli, cursum ut in Syriam patebat: qui aliud mihi, ac Cicero sentit, loqui uidentur: qui hoc, meo quidem animo, uoluit dicere, Nihil fuisse, cur Dolabella irrumperet in Asiam: cum*

uia pateret in Syriam : ut interdum ueniat in mentem suspicari, sic M. Tullium scriptum reliquisse. Alter in Asiam irrupit. cur sic? cui in Syriam patebat uia certa, neq; longa. Quid opus fuit cum legione? ut hæc sit sententia, duo fecisse Dolabellam, quæ nihil attinuerit facere, alterum quòd irruptionem fecerit in Asiã, cum uia pateret in Syriam : alterum quòd cum exercitu irruperit, cum iter per prouinciã Procos. amici, & necessarij facturus esset. ex quo uult intelligi, eum meditatum, & præceptis Antonij instructum id facinus consciuisse.

CCXXXI.

PRAEMISSO Marso nescio quo Octauio] Sic omnes l. u. præmisso Mario Q. Octauio. recentiores cum impressis faciunt : quos ut sequar, l. IIII. Appianus facit, cuius uerba subscripsi. τόντε νυκτοφύλακα αὐτοῦ μάρσον οὐ δυνηθεὶς διαφθεῖραι, διέφθειρε τοὺς ἡμεροφυλακοῦντας αὐτῷ λοχαγούς. καὶ ἀναπαυομένου τοῦ μάρσου μεθ᾽ ἡμέραν, ἐσῆλθε ὑπανοιχθεισῶν αὐτῷ πυλίδων κατὰ μέρη πολλῶν. ἁλούσης δὲ τῆς πόλεως. ὁ μὲν δολαβέλλας προὔτεινε τὴν κεφαλὴν τῷ σωματοφύλακι αὐτοῦ. καὶ τεμόντα. προσέταξε φέρειν κασσίῳ σῶστρον ἴδιον. ὁ δὲ τεμὼν ἐπικατέσφαξεν ἑαυτόν. διεχρήσατο δὲ καὶ μάρσος ἑαυτόν. Quem autem Marsum Appianus, eum Dion Octauium nominat. nihil igitur immutandum est.

CCXXXI.

IN nulla suspicione] In, à l. u. abest.

C'CXXXI.

COMPLEXVSQVE summæ beneuolen=

tiæ] In his uerbis M. Tullium non agnoſco: nam primū me illud mouet, quòd cætera diſſolute elata ſunt, hoc unum membrum coniunctione copulatum eſt, deinde conſequenti non ſatis apte, atq; ſcite connexum. deinde uerbum illud, ſummæ, inaniter inculcatum uidetur. quid, ſi ſic emēdemus? Complexus qui ſunt uæ, id eſt ueræ beneuolentiæ. cætera eodem modo: ſic enim nihil eſſet inane: contraria contrarijs referrentur: omnia membra diſſolutione relaxarentur: hoc, & proximum inter ſe cum quodam lepore cohærerēt. cum tamen o.l. contra faciant, pronunciemus amplius.

CCXXXI.

QVI nocturnus introitus in Smyrnam?] Sic o.l.u. nocturnus introitus Smyrnam, abſq; in, & qui. quod placet. hoc amplius Lang. quòd Zmyrnam, non Smyrnā: quod tamen refellit Priſcianus. Græci quoq; σμύρνα ſcribunt.

CCXXXI.

NE nimis credo in uictorijs liberalis] In uictoria, o.l.u.

CCXXXI:

POST autem ceruicibus caput abſcidit] Poſt à ceruicibus, o.l.u. ut illud, tunicam à pectore abſcidit.

CCXXXI:

CVM hoſte hoc bellandum] Cum hoc hoſte bellandum eſt, o.l.u.

CCXXXI:

CVIVS teterrima crudelitate] A cuius c. o.l.u. non placet.

CCXXXI:

IVGVM *impiorum nefarium*] *Iugum impium, nefarium. omnes fere l. u. ut sint duo,* ἐπίθετα *quæ uocantur: uel impiũ pro impiorum. nonnulli iugum nefarium tantummodo: ut ualde suspicer, ne impium sit glossema. recentiores tamen, impiorum, habẽt. Illud notatione non indignũ est, hic iugũ dixisse: quod in principio orationis, par appellauit, more Græcorum, qui* ζυγὸν *in iugo, & pari ponunt. quod Latini quoq; usurpant, ut Plinius, qui dixit Aquilarum iugum.*

CCXXXI:

MISERAM *quidem illam*] *Miseram illam quidem, o. l. u.*

CCXXXII.

FERENDVM *modice, si aduenerit*] *Ferendum modice esse, si euenerit, o. l. u. quod placet.*

CCXXXII.

AT *Dolabella*] *Ac Dolabella, o. l. u. quod meo quidem iudicio rectum est.*

CCXXXII.

CRVDELITATEM *exercuerit*] *Exacuerit, o. l. u. ego tamen sequor impressos. Ita locutus est in Ver. quæ erat libido crudelitatis exercendæ. In superatos uictoriam exercendam, in ep. ad Brutum dixit.*

CCXXXII.

AT *in eius corpore lacerando*] *Eodem modo scripti, ut impressi L. ego sic arbitror emẽdandum, Ac in eius corpore lacerando, atq; uexando cum animum satiare non posset, oculos pauerit suos. hoc enim membrum ex superiori mihi uidetur aptum.*

Solemus

CCXXXII.

SOLEMVS dicere] Dicere solemus, o.l.u.

CCXXXII.

NEC grauiora uere sunt] Nec uero grauiora sunt, Lang. quem probo.

CCXXXII.

QVID in ciue de Dolabella iudicandum est?] Quid in ciue Dolabella iudicandum est? o.l.u. ego, iudicandus est. ex se intelligitur.

CCXXXII:

SIT semper lætatus] Semper ipse lætatus, o.l.u.

CCXXXII:

AT uidetis quot, & quàm multos] Quos, l.u. recte.

CCXXXII:

PETERE cum consulatum] Eum petere consulatum, multo concinnius, & o.l.u.

CCXXXII:

ILLE homo summo ingenio] Ille, ab o.l.u. abest.

CCXXXII:

EX ædilitate consulatum petit] Sic o.l.u. ex ædilitate ad consulatum: soluatur legibus, c. quod ualde placet: est enim præcisio: sic autem perfectum esset, ex ædilitate ascendere conatur ad Consulatum, uel quid eiusmodi. in quo gradus honorum non seruabat: nã cum primus honoris gradus esset Quæstura, secundus Tribunatus pl. deinde Aedilitas, post Prætura, extremo loco Consulatus: hic omissa prætura, Consul fieri uolebat. quod erat ita extraordinarium, ut, C. Cæsar æqualis ille Sulpicij idem cum tentasset, causa belli

ciuilis fuerit. Declarat Asconius, cuius uerba subscripsi. C. Cæsar Aedilitius quidem occisus est, sed tantum in ciuitate potuit, ut causa belli ciuilis contentio eius cũ Sulpicio Trib. pl. fuerit: nam & sperabat, & id agebat Cæsar, ut omissa Prætura Consul fieret: cui cũ primis temporibus iure Sulpicius resisteret, postea nimia contentione ad ferrum, & ad arma processit. de hac re Cicero in Bruto. In tribunatu primum contra C. Iulij illam Consulatus petitionem extraordinariam, uerã causam agens est probatus: & eo magis, quòd eandẽ causam cum ageret eius collega, ille ipse Sulpicius. et de Resp. Ar. Sulpicium ab optima causa profectum, C.q́; Iulio consulatum contra leges petenti resistentem longius, quàm uoluit, popularis aura prouexit. Est in libro mẽdum: nam pro C. Iulio C. Thuscio scriptum est. hinc intelligi potest, hoc contra leges, maximeq́; extraordinarium fuisse.

CCXXXIII.

A' QVA cum sit alienissimus] Sic nonnulli s. l. à qua cum sit alienus, suo capiti nobis dominetur. qui mea quidem sententia tum erunt planè emendati, si ex dominetur primam litteram detraxeris: quod enim dixerat, Castrorum antea metator, nunc, ut sperat, urbis; iccirco ut hoc omen auerteret, optaretq́; ut in ipsum Saxam recideret, huic subiunxit, suo capiti nobis saluis ominetur. ut Cel. Te ad ix. Cal. Iun. subrostrarij, quod illorũ capiti sit, dissiparant perijsse. & Plaut. in Pœn. ei Mars iratus est. Ly. uestro capiti istuc quidem. & M. Tullius ad Att. multa inquam mala cum dixisset, suo capiti, ut aiunt. c. & in Bruto. Sic Hortensij uox extincta

fato suo est, nostra publico. Melius quæso ominare, inquit Brutus.

CCXXXIII.

ALIQVORVM nutriculas prædiorum] Reliquorum, o.l.u. perspicue rectum.

CCXXXIII.

CONTENTI essent] Contenti esse possent, omnes l.u.

CCXXXIII.

COLLEGAS Antoniorũ] Antonij, o.l.u.

CCXXXIII:

PRO alieno se ære deuouit. emptor tamen in ea auctione inuentus est nemo. ò hominem ridiculũ] Sic o.l.u. Pro alieno se ære deuouit emptori, hominem ridiculum. quod summopere placet. facete autem dixit, Decius pro alieno se ære deuouit emptori, in carmen intuens, quo Decij usi erant in deuotione sui: in quo hoc erat in extremo, Sicut uerbis nuncupaui, ita pro rep. Quiritium exercitu, legionibus, auxilijs populi R. Quiritium, legiones auxiliaq; hostium mecum dijs manibus, telluriq; deuoueo.

CCXXXIII:

PVTARE posse] Putet posse, cum uẽdat, o.l.u.

CCXXXIII:

QVAM multæ uidẽtur furiæ debitorum] Assentior Vbaldino, qui hunc locum ita correxit, Quem ultæ uidentur furiæ debitorum.

CCXXXIII:

VINDICES enim tabularum nouarum] Eodem modo scripti. ego tamẽ non dubito, quin, uindicis,

ſit emendandum: ſiquidem non ſeipſum M. Tullius his uerbis deſcribit, ſed Trebellium: idemq́; hoc loco, quod in VI. ſignificat: nam Trebellium ualde iam diligit: oderat tum, cum ille tabulis nouis aduerſabatur. iam fert in oculis, poſtquam ipſum Trebellium uidit ſine tabulis nouis ſaluum eſſe non poſſe. Nam Dolabellæ legem ferenti de nouis tabulis, Trebellius acerrime reſtiterat, creditoresq́; defenderat: poſtea ſe ære alieno ſic obruerat, ut tabula, ut mos erat, prolata, ſitbonáq; eius auctione uenierint. Ludit igitur in tabulis nouis, & auctionarijs. ex hoc etiam liquet, cur dixerit, Trebellium ultæ uidentur furiæ debitorum.

CCXXXIII:

QVI præſtantiſſimos ciues Aquila, Pollentia expulit] Sic L. Lang. qui potentiſſimos ciues cum Aq̄uilæ potentia expulit. pleriq; ſic, ciues ciuis Aquilæ potentia expulit. Ego ſic emendādum arbitror, Quem præſtantiſſimus ciuis Aquila Potentia expulit. & ne temere, non modo audacter feciſſe uideamur: ſcribit Diō Pontium Aquilam unum ex tyrannicidis prælio decertaſſe cum T. Munatio Planco, eumq́; ſuperaſſe: ſed ipſius uerba ſubijciamus. ὡς οὖν ταῦτα ἐγένετο καὶ πόντιος ἀκύλα ἕκτε τῶν σφαγῶν καὶ τῷ δεκίμῳ ὑποςρατηγῶν τίτον μουνάτιον πλάγκον ἀντιπολεμοῦντα αὐτῷ μάχαις ἐνίκησεν. hanc autem rem, eundemq́; hominem nunc à Cicerone deſignari, ex XIII. Phil. apparet. Illud tamen uerum, quod in hoc Planco prouerbij loco dici ſolet, perire eum non poſſe, niſi ei crura fracta eſſent. fracta ſunt, & uiuit, hoc tamen, ut alia multa, Aquilæ fertur acceptum. quod ad Pollentia attinet: omnes

l.u. Potentia. quid uerum ſit, diuinãdum. Potentia certe oppidum non longe abeſt à Polentia. indicat Plinius, ab altero inquit latere ad Padum amnem Italiæ ditiſſimum, omnia nobilibus oppidis nitent, Libarna, Dertona, Colonia, Trira, Barderatæ, Induſtria, Polentia, Carrea, quod Potentia cognominatur.

CCXXXIII:

LYSIDICVM ipſum in græco uerbo c.] In præpoſitio à nonnullis u.l. abeſt. quod placet. ut de legibus l.I. à cuius amore græco uerbo philoſophia nomen inueuit.

CCXXXIII:

QVI omnia iura diſſoluit] Pro qui, quoniã, o.l.u.

CCXXXIII:

BONA eius.c.] Eius, ab o.l.u. abeſt.

CCXXXIIII.

SCIPIONI P.fratri] Sic o.l.u. cum L. Scipioni P.F. Aſia obueniſſet. Publij filio.s. non fratri. res perſpicua.

CCXXXIIII.

GESTA, & conſumata ſunt: aut quàm Pyrrhi] Sic o.l.u. geſta ſunt, quàm Pyrrhi. & recte: ſi quidem nunquam id uerbum, Conſumare ſcilicet, neq; ſuperior, quod ſciã, neq; Ciceronis ætas uſurpauit: quod inferior poſtea triuit. nam in procemio de off. Quæ de officijs tradita ab illis, & præcepta ſunt, & conſumata: hæc extrema à l.u. abſunt: ut in dubium uenire non poſſit, quin de libris tollendum ſit.

CCXXXIIII.

IPSE ſibi delegit] Sibi ipſe delegit, o.l.u.

CCXXXIIII.

MVLCTAM *populus* Romanus] *Romanus, à l.u. abest. recte.*

CCXXXIIII.

ANNO *antea*] *Ante, o. l.u. aperte uerum.*

CCXXXIIII:

ITAQVE *populus*] *Ita, o. l.u.*

CCXXXIIII:

NEGAVERO. *suffragio meo, tanquam comitijs, homini honorem amicissimo denegauero*] Sic o. *l.u. uidebor suffragio meo tanquam comitijs honorem homini amicissimo denegauisse. recentiores tamen ferè ab impressis faciunt.*

CCXXXIIII:

TABVLA *modo noua detur*] *Modo tabella detur, tres l.u. in queis* Lang. *quod placet.*

CCXXXIIII:

CAESARI *adolescentulo*] C. *Cæsari adolescenti, o. l.u. quod placet.*

CCXXXIIII:

QVI *illius auctoritatē, imperium*] *Qui illius imperium, auctoritatem,* L. Lang. *& alij nonnulli.*

CCXXXV.

IMPERIVM *Cæsari belli necessitas. c.*] Sic o. *l.u. Cæsari bellum necessitas, fasces* Senatus *dedit. & præclare, & aperte.*

CCXXXV.

A' REP. *pestiferi ciues*] A` P.R. *omnes l.u.*

CCXXXV.

EGO *uero mentionem prouinciarum*] *Ego uero*

mentionē omnino prouinciarū, o.l.u. quod ualde placet.

CCXXXV:

QVOS omnes ad Mutinam intenderes c.] Quo omnes, Lang. cæteris aſſentior.

CCXXXV:

ISTVD tuum præſtantiſſimum] Tuum iſtuc præſtantiſſimum, o.l.u.

CCXXXV:

VEHEMENTIVS eo tibi] Eo uehementius tibi, o.l.u.

CCXXXV:

INTERESSE putaſſes tua] Tua putaſſes, omnes l.u.

CCXXXVI.

QVOD cœlo delapſum] De cœlo delapſum, Lang. & alij nonnulli u.l. ut illud de fin. bo. & ma. ſeruata illa, quæ quaſi delapſa de cœlo eſt ad cognitionem omnium, regula. quod autem ſequitur, Cuſtodijs continetur, Lang. tenetur. ut Liuius, ſignoq; quod imperij pignus cuſtodia eius templi tenetur. alterum tamen non abhorret à conſuetudine loquendi. Cum illæ tabulæ priuata cuſtodia continerentur. pro Syl.

CCXXXVI.

HVNC uel in cœlum, ſi fieri poterit, noſtris humeris tollemus] Hunc in cœlum ſi uos fieri poterit humeris noſtris tollemus, Lang. ſic ego, Tunc in cœlū uos, ſi fieri poterit, humeris noſtris tollemus.

CCXXXVI.

* AVT M. Brutus, aut C. Caſſius, aut uterq;] Hoc tantū nonnulli u.l. in queis Lang. diſcrepant ab impreſ=

ſis, quòd ordinem nõ nihil cõmutant hoc modo, Aut C. Caſſius, Aut M. Brutus. cætera eodem modo. Locus ſine dubio mendoſus: neq; enim ſuperior ſcriptura cum inferiori cohæret, & longe aliud loqui mihi uidetur, ac ſentiat Cicero, cuius hæc mea quidem ſententia mẽs eſt, hoc conſilium, ut ad Caſſium hoc bellum deferat, Brutum autem uerbo excludat à negocio, re uera iudicium eius liberum, atq; integrum relinquat: ut ita fortaſſe corrigendum ſit, Aut C. Caſſium, aut M. Brutum, aut utrunq; decernerem planè: ſicut multi conſulem alterum, amboſ'ue: ni. c. nam cum dixiſſet, expedito nobis homine, & parato P. C. opus eſt, & quæ ſequuntur, deinde ſubiunxiſſet, Quis igitur is eſt? ſi id quod diximus, ſententia ſua complecti, atq; efficere uolebat, id quod profecto uolebat: non ei reſpondendum fuit, C. Caſſius, & M. Brutus, ſed aut C. Caſſium, aut M. Brutum, aut utrunq; decernerem planè, ſicut multi conſulẽ. c. ſic enim & uni Caſſio decernebat imperium, & aſſequebatur, ut Bruti iudiciũ eſſet, quid ex dignitate ſua, exq; rep. uideretur eſſe. ſed nihil affirmo: tantum opinionẽ meam teſtatam relinquere uolo. illud omni aſſeueratione affirmo, libros eſſe deprauatos, nec eorum uerbis ſenſa Ciceronis exprimi.

CCXXXVI.

COLLIGASSEMVS in Græciã] In Græcia, o. l. u. quod ualde placet. dixit autem, colligaſſemus in Græcia propter S. C. quo ſenatus ei prouinciã Macedoniam, Illyricum, cunctamq; Græciam decreuerat, mãdaueratq; ut cum ſuis copijs quàm proxime Italiã eſſet.

CCXXXVI.

NON ut ex ea acie auxiliũ haberemus] Non ut ex ea acie respectum haberemus, o.l.u.hinc existimari potest, quàm sint omnia deprauata, atq; peruersa : nec tamen miratus sum, qui uiderim in u.l.de leg.ex denicales, delphica lex esse factũ.nec uero tã delphica lex quæ à nece appellatæ sunt. Denicales feriæ, inquit Sex.Põp. colebantur, cũ hominis mortui causa familia purgabatur. græci enim νεκρὸν mortuũ dicũt. In ep.uero ad Q. Fratrem, Diribitis in diruptis. is diruptis tabellis de circulo se subduxit. In Pis. Diribeantur in diripiantur. Dũ de te quinq; et septuaginta tabellæ diripiãtur. Pro Plãc. diribitio in direptio. Nihil est iam quòd populo supplicetur, nihil quòd direptio.c. Apud Var.l.III.de re Rust. Diribentur in dirimuntur. Dum dirimuntur, inquit, suffragia. & alibi, diriberent in decumberet esse mutatum. Narrat, ad tabulam cum decumberet. Diribere autem ualet distribuere. unde Diribitorium, locus ubi recẽsebatur exercitus, stipẽdiumq; militibus numerabatur: & Diribitores non diuisores qui appellabantur : ut tradit Hermolaus, sed, meo quidem iudicio, qui suffragia lata diribebant, numerumq; inibant tabellarum, quæ, si de reo iudicabatur, censebant absoluendum, aut ampliãdum, aut condemnandum : si lex ferebatur, quæ antiquabant, aut iubebant : si magistratus creabantur, quæ mandabant honorem, aut denegabant. quo facto facile erat uidere, candidatus honorem obtinuisset, an repulsam tulisset : lex antiquata, an accepta : reus esset absolutus, an condemnatus, an causa prolata. Sed quid hæc ego ? quæ tamẽ habent inter se aliquam similitudinem :

& eiusmodi sexcenta, si id ageretur, proferre possem. Illud non'ne portenti simile est, quòd in Catil. or. III. miserum abijt in timidum? & erunt qui illum, si hoc fecerit, non improbum, sed timidum. cum miserum reponẽdum sit, nisi Prisciano, & Pediano fidem penitus abrogamus. et illud alterum apud Var. l. I. de re rust. in pingui rectius quæ succi sunt maioris. pro succi, libri ueteres Ibi. ego, cibi, reposueram, cõiectura ductus, quod postea mihi comprobauit Plinius, qui hunc locum totidem uerbis, ut dicitur, in XVIII. l. transtulit. sed ad rem. omnino libri V. mendo non uacant, sed tamen propius, ut opinor, accedunt ad ueritatẽ. quid si sic emendemus? Non ut eò ex acie respectum haberemus. nã quod græce ἀποβλέπειν πρός τινα, id latine mea quidem sentẽtia, uel conijcere, uel referre oculos in aliquem, uel ad aliquem respectum habere dicitur. Id autem significat, in quopiam omnem spem reponere suarum rerum. Xen. l. IIII. ἀπομνημονευμάτων. πότερον θεμιστοκλῆς διὰ συνουσίαν τινὸς τῶν σοφῶν, ἢ φύσει τοσοῦτον διήνεγκε τῶν πολιτῶν, ὥστε πρὸς ἐκεῖνον ἀποβλέπειν τὴν πόλιν ὁπότε σπουδαίου ἀνδρὸς δεηθείη; Lucianus. περὶ τοῦ ἐνυπνίου. ἂν δ' ἔτι σπουδῆς ἄξιον ᾖ, καὶ τοὺς φίλους, ἢ καὶ τὴν πόλιν ὅλην καταλαμβάνῃ, εἰς σὲ πάντες ἀποβλέψονται. Cicero de Am. nec enim melior uir fuit Africano quisquam, nec clarior. Sed existimare debes omniũ oculos in te esse coniectos. & Virg. l. XII. In te ora Latini, in te oculos referunt. M. Tul. Phil. V. Itaq; cum respectum ad senatũ, & ad bonos non haberet. & L. XLII. cum cæterorum id interesse, tum præcipue Rhodiorum, qui plus inter alias ciuitates dignitate, atque opibus ex=

cellant. quæ serua, atq; obnoxia fore, si nullus aliò sit, quàm ad Romanos respectus. Fit autem ferè, ut ij, qui nituntur alicuius auxilio, nimisq; confidunt, fiant languidiores, atq; remissiores, atq; ijs quiddã cõtingat, quod sæpe uiatoribus euenit: ut cũ iter cõtẽtius faciant, si forte respexerint, obiecta oculis aliqua specie, si non insistãt, at certe tardius ingrediãtur. Ex quo illud ad Brut. Meus animus in acie est, nec respectum ullũ quærit, nisi me utilitas ciuitatis forte cõuerterit. & contra illud de prou. cons. Qui si ex illa iactatione, cursúq; populari bene gesta rep. referunt aspectum in curiam. Hac igitur uerba hanc habebunt sententiam, Brutum Græciæ præfecimus, decretoq; nostro mandauimus, ut quàm proxime Italiam esset: non ut, eò respectum habentes, atq; in eo ponentes omnia, studia hic nostra remitteremus, nollemusq; eos, qui ad Mutinam sunt, quì in acie stant, non eniti, non omnia facere, ut Antonium à Mutina reijcerent: sed ut nos, & illi ipsi multo alacrius, maioreq; animo, armis, equis, uiris D. Bruto subuenirent, cum subsidium etiam transmarinũ sibi paratum uiderent.

CCXXXVI.

TENET opinor Hellidem] Lang. Hillidem. Gad. Bellidem. SC. & cũ eo pleriq;, Billidem. ego Plutarcho, & Stephano auctoribus, Byllidem: quorum alter, βύλλις, πόλις ἰλλυρίδος παραθαλασσία, τῶν μετὰ τοῦ νεοπτολέμου μυρμιδόνων κτίσμα. Alter in uita Bruti, & quidem hanc rem referens. γάϊος δ' ἀντώνιος ἀπολλωνίᾳ προσβαλών, ἐκεῖ τοὺς ἐγγὺς ὄντας ἐκάλει στρατιώτας. ἐπεὶ δ' οὗτοι τε πρὸς βροῦτον ᾤχοντο, καὶ τοὺς ἀπολλωνιάτας ᾔσθετο τὰ βρούτου φρονοῦντας. ἐκλιπὼν

τὴν πόλιν, εἰς βουθρωτὸν ἐβάδιζεν. καὶ πρῶτον μὲν ἀπόλλυσι τρεῖς σπείρας καθ᾽ ὁδὸν ὑπὸ βρούτου κατακοπείσας. ἔπειτα τοὺς περὶ τὴν βυλλίδα τόπους προκαταληφθέντας ἐπιχειρῶν ἐκβιάζεσθαι, καὶ μάχην συνάψας κικέρωνι νικᾶται. At Ptolemæus Ελιμιωτῶν inquit βούλλις, ορέστιδος αμαντία. Sed hic mendum continere Stephanus non potest, qui ciuitates ex ordine litterarum digessit. Idem propè mendum apud Cæsarem est l. III. bel.ciu.pag. CLXIII. Hos sequuntur Bellidenses, atq; Amatini. ubi l.u. Billidenses. ego, Byllidenses, atque Amãtini. & alio loco pagina CLXXI: Qui commeatus Biblide, atque Mantinea importari in oppidum prohiberet. ego, Byllide atq; Amantia.

CCXXXVI.

VRGET Oricum] Illyricum, liber unus, atq; alter: in queis Gad. quod probo: nam & proxima superiori oratione ostendit, Illyricum à C. Antonio esse tentatum: & hæc dispositio ex ordine est, illa altera perturbata: siquidem cum oppidis prouinciam confundit.

CCXXXVI:

SOLET enim accipere ipse manicas] Ipse accipere, o.l.u.

CCXXXVI:

CVM confestim succurrẽdum est] Quibus procum, o.l.u. perspicue rectum est.

CCXXXVI:

NECESSE est enim in tanta concursatione perturbationum, rerum, c.] Sic L. Lang. necesse est enim in tanta conuersione & perturbationum rerum. ego sic, Necesse est enim in tanta conuersione, & perturba

tione omnium rerum . ut illud pro Flacco , uidetis in quo motu temporum , quanta in conuersione rerum, ac perturbatione uersemur . & pro do.s.cui nihil oberat præter conuersionem status , & inclinationem cōmunium temporum . sentētiam meam Bernardini Maphæi liber approbauit . interductus igitur aliter apponendus est.

CCXXXVII.

VT ex uestra quoq; auctoritate firmetur] Vt ea uestra quoque.c.mihi magis placet.

CCXXXVII.

VT qui eam optimo iure] Sic o.l.u.ut quiq; optimo iure eam.ego,uti qui.c.

CCXXXVII.

EVMQVE à Q. Martio Crispo proconsule, L. Scauro Proconsule,A. prolectio] Sic Lang. eum atq; M. Crispo Procō L. statū murco Procōs ab alieno.ego sic,eumq; à Q. Martio Crispo Procos.L.Statio Murco Procos.A.Alieno.c.de ijs Dion L.XLVII.App.IIII. Cas.in ep.ad M.Tul. Paterculus l.II. de Statio Murco etiam Cæs.l.III.belli ciuilis.

CCXXXVII.

NAVES, nautas, pecunias] Pecuniam,o.l.u.

CCXXXVII.

CAETERAQVE quæ ad bellum gerendū] Ad id bellum.c.o.l.u.

CCXXXVII.

PROVINCIAM obtinebit cum.c.] Sic l.u. prouinciam tum obtinebit.sic igitur distinguendum,ac scribēdum est,qui eam prouinciam tum obtinebit,cum

C. Cassius Procos. in eam prouinciã uenerit. Regem. c.

CCXXXVII.

ITEM si cæteri reges] Itemq;, Lang. Sc. Nõnulli, idemq;. Lang. sequor.

CCXXXVII:

ANIMVS ipse quem uidetis] Animus is est quem uidetis, o. l. u. mihi uero, ut dicam quod sentio, ui distis probatur, non uidetis: ut ad Idus Mart. referatur, quibus pulcherrimum illud facinus consciuit, ostenditq; ciuibus suis, quàm illam rẽ uirili animo, atq; præsenti egisset: & tempori tempus respondeat.

CCXXXVII:

FORTES & constantes uiri] Fortis & constãtis uiri, & fuisset pro fuissent, pleriq; l. u. quos probo: ut de C. Cassio loquatur, non de Alieno, & Cæcilio Basso: eáq; uerba ex superioribus apta sint.

CCXXXVII:

SVMMAQVE uirtus] Que, à plerisq; l. u. abest. quod placet.

CCXXXVII:

QVID dicam de patre?] De patre dicam? o. l. u. & procliuius currit oratio.

CCXXXVII:

SED etiam dux] Verum etiam, o. l. u.

CCXXXVII:

QVÀM honorate, quàm honorifice] Ornate, non honorate, o. l. u. quod placet.

CCXXXVII:

FVIMVS nuper ego. c.] Fuimus impp. o. l. u. imperatores. s. recte.

CCXXXVII:

IVDICAVERIT] Iudicarit, Lang. & cæteri ferè.

CCXXXVIII.

TANTI eius in Syria nomen, atq; Phœnicia] Phœnice, o. l. u. & recte: siquidem & Græci φοινίκην, & Latini Phœnicen appellauerunt. Varro de re Rust. l. II. cum exportauit per mare è Phœnice amans Europam. & de ling. lat. Europa ab Europa Agenoris filia, quam ex Phœnice Manlius scribit taurum exportasse. Cæsar l. III. bel. ciu. Magnam ex Asia Cycladibusq; insulis Corcyra, Athenis, Ponto, Bithynia, Syria, Cilicia, Phœnice, & Aegypto classem coegerat. Quod ad primum uerbum attinet, in eo congruunt omnes libri: ego tamen tantum pro tanti reponendum censeo, ut sit illi simile pro Deiotaro, Quãtum nomen eius fuerit, quantæ opes. c.

CCXXXVIII.

CVM Parthorum nobilissimos duces, magnas copias fudit] Lang. maximasq; copias. c. quod ita magis placet, ut tamen non omnem quasi suspicionis scrupulum mihi euellat ex animo: idem enim uerbũ, Parthorum. s. in consequenti membro sine causa repetitum facit, ut non possim nõ suspicari M. Tullium ita scriptum reliquisse, cum Pacorum nobilissimum ducem, maximasq; copias fudit: uel, quoniam cæteri l. non discrepant ab impressis, Cũ Pacori nobilissimi ducis magnas copias fudit. Parthos autem duce Pacoro regis Orodis filio Euphratem transisse, fusosq; à Cassio, cæsosq; fuisse, etiam ex epistolis ad Att. apparet.

CCXXXVIII.

POPVLI *Ro.nominis probra.c.*] *Romani nominis, nõnulli u.l.quod placet.*

CCXXXVIII:

AVGERE *commodis debeo*] *Commodis augere debeo, o.l.u.*

CCXXXVIII:

VII, & VIII *legio*] *Nõnulli uet.libri,* VI *pro* VII.*quod probo: nam* VII *quidem non quieuisse, ex oratione* XIIII. *licet intelligere.*

CCXXXVIII:

CONSVLEM *designatum obsederũt*] *Obsident, o.l.u.perspicue rectum.*

CCXXXVIII:

HVIC *urbi ferro, igniq; minitantur*] *Eodem modo l.s.ut impressi. plus tamen apud me ratio ualet, quæ mutari nullo modo potest, quàm scriptura quæ deprauari & corrumpi solet. præscribit igitur ratio, & consuetudo latina, ut ita loquamur, huic urbi ferrum, ignemq; minitatur: cruces, ac tormenta, secures uirgasq; minitatur: ut malum, mortem, supplicium minitari loquimur: nisi forte de eo loqueremur, qui gladium, ignem, quid'ue eiusmodi tenens, id alicui intentaret: tum enim recte per sextum casum efferremus. ut illud Salustij, egredienti ex senatu Cæsari gladio minitarentur. & illud alterũ, & minari interdum ferro, nisi obnoxia foret. hoc autem ab illo maxime diuersum est. quare ita corrigendum censeo, Huic urbi ferrum, ignemq; minitantur. & in* XIII *eodem modo, ut suo loco admonebimus.*

Eorum

CCXXXVIII:

EORVM *nequi Brutum*] Hoc amplius l. ueteres, D. Brutum.

CCXXXVIII:

QVOVSQVE *dicemus sententias*] Sententias dicemus, o. l. u.

CCXXXVIII:

VT *ad arbitrium eorum imperatorem*] Sic l. u. ut ad arbitriũ illorum imp. nõnulli, impr. ego impp. imperatores scilicet, magis probo.

CCXXXVIII:

AB *omnibus gentibus probatur*] Comprobatur, o. l. u. & ambitus in dichoreũ cadit, quem maxime sequitur Cicero.

CCXXXVIII:

ITAQVE *his præmia promissa sunt*] Promissa sunt præmia, o. l. u.

CCXXXVIII:

FRVANTVR *illis, uel persoluantur his, quæ spopondimus*] L. Lang. & cæteri ferè, fruantur his, uel persoluantur: ut fortasse ita corrigendũ sit, fruantur his illi, persoluantur. c.

CCXXXIX:

AT *quis Consul*] At qui, o. l. u. quod placet.

CCXXXIX:

SPE *allata deditionis, quam amici pacem appellarent: C. Halieni. c.*] Sic Lang. quam spe allata deditionis quã amici pacem appellarem alieni. Sc. & cum eo pleriq;, Quam spe allata deditione quam amici. cætera eodem modo, ut Lang. ego sic, Quam spe allata, de=

ditionem quam amici, pacem appellarent alieni. ut sit, Allata spe eius rei, quã amici deditionem, alieni pacem nominarẽt: nam & unum, pluráue uerba interdum præterire elegãs, atq; usitatum est. ut pro Syl. Quod in quos testimonium dixisti, inquit, damnati sunt. & illud Ter. Eunuchum quem dedisti nobis, quas turbas dedit? & in sermonis Latini consuetudine est, ut uocabulum præcedat prouocabulum quod Varro, relatiuũ uocant Grammatici. Cic. in Bruto: πειθὼ quam uocant Græci, hanc suadam appellauit Ennius. & in Partitionib. et ea uel anguste disserere, ut Dialectici qui appellantur. & pro Quint. Cum uenissent ad uada Volaterana quæ nominantur. Liu. Auem Sangualem quam uocãt, sacrum lapidem rostro cecidisse. Scala uero noster à suo libro dissentit, atq; hunc locum ita corrigendum putat, Allata spe deditionis, quam amici pacem appellare mallent.

CCXXXIX:

NEGAT Piso se scire] Negat Piso scire se, Lãg. & compositio suauior.

CCXL.

PERSTRINXERAT aciem animi Bruti salus] Sic Sc. liber, præstrinxerat aciem aĩ Drusi Bruti salus. D. Bruti, corrigendum puto. quod ad præstrinxerat attinet, ita rectum iudico, ut l. V. de Fin. bo. & mal. pro Rab. Post. in Vat. & omnino omnibus in locis, quibus aciem, oculos perstringere scriptum est, præstringere scribendum censeam: siquidem hoc uerbum à præstigiatoribus ductum est, ut docet Asconius.

CCXL.

NE si in Senatus potestate futurum se dixerit]

Ne ſi in Senatus quidem, o.l.u. perſpicue uerum.

CCXL.

VALDE uobis hercule] Valde hercule uobis, omnes l.u.

CCXL.

SI iacens id nobiſcum] Si iacens uobiſcum aliquid ageret, o.l.u.

CCXL.

INSTANTI reſiſtendum] Gad. ſtatim pro inſtanti. ego ſtanti, quòd iacens dixerat, emendaram: ut contrariũ contrario referretur: ut illud pro Sextio, Non modo ſtantem defenderunt, ſed ne iacentem quidem protexerunt. opinionem meam, nõnulli u.l. poſtea comprobarunt.

CCXL.

CVIVSVIS eſt hominis errare.c.] Sic l.u. cuiuſuis hominis eſt errare, nullius niſi inſipientis in errore perſeuerare. & numeroſior oratio.

CCXL:

AD eum ire te legatum] Ad eum te ire legatum, o.l.u.

CCXL:

QVID ſi etiam nocuit?] Sic liber unus, atq; alter, in queis Lang. quid ſi iam nocuit, atq; obfuit? ut fortaſſe rectum ſit, quid ſi iam obfuit? ut unum & idem uerbum continenter ponatur.

CCXL:

VESTRVM cõſilium hoc Capua probabit?] Veſtrum hoc conſilium, c.o.l.u. aures meæ probant.

CCXL:

INFLAMMATO animo ſit futurus] Futurus ſit, omnes l.u.

CCXL:

NOMEN Martium amittet] Martium nomē amittet, o.l.u. & ſtructura concinnior, & numerus Tullianus.

CCXLI.

SENATVM enim ſecuta, c.] Sic pleriq; l.u. non arbitrabitur ſe grauiori odio in Antoniū eſſe debere, quàm Senatum.

CCXLI.

VRITVR omnis: æquo animo belli patitur iniuriam] Nōnulli u.l. uritur: omnis æquo animo belli patitur iniurias. quod minime diſplicet.

CCXLI:

ATQVI cum ea petebat] Atqui tum ea poſtulabat, Lang. & alij nonnulli u.l.

CCXLI:

IVDICIIS, ignominijsq; conciſus] Cōſciſſus, Lang. ego cæteris aſſentior: ſic ſupra, Veſtris decretis eum concidiſtis.

CCXLI:

QVANDO eius obliuiſcetur ulla poſteritas?] Quando enim obliuiſcetur, c.o.l.u.

CCXLII.

NVM elui prædicatio crudelitatis poterit?] Num eius prædicatio crudelitatis poteſt? o.l.u.

CCXLII.

QVID eſt aliud quàm non pacem facere]

Quàm,meo quidem iudicio delendum eſt.

CCXLII.

NEC ſolum prorogare bellum] Propagare,o.l.u.quorum utrum minus placeat,neſcio.

CCXLII.

ILLI non depoſuerint?] Poſuerint, nonnulli u.l.quod probo.

CCXLII.

NON'NE uos ueſtris conſilijs] Non'ne nos noſtris,o.l.u.

CCXLII.

ET Muſtellas,Saxas'ue cõtemnere] L.u.pro Saxas'ue,partim ſcios'ue,ut Lang.partim Seios'ue: nemo quidem certe Saxas'ue. Iam illa copula,&,à nonnullis u.l.abeſt: ut fortaſſe ita rectum ſit,Nolite ne Tyrones quidem Numiſios,Muſtellas,Scios'ue contemnere.Libri certe ueteres illo loco Philip. II. ut Muſtellæ Tamiſio, Tam̃ ſcio: ut fortaſſe Muſtella Scius,aut,quod magis placet,Seius appellaretur.

CCXLII.

QVOD dij omen auerterent] Auertant,o.l.u. quod reijcio.

CCXLII.

SI tot tam impij ciues] Ciues,à l.u.abeſt.

CCXLII:

VT cædamus,abeamus: uitã inopem,& uagam proſequamur] Sic o.l.u.cedamus, abeamus; uitam inopem uagamq; perſequamur.quod placet.

CCXLII:

IVVENTVTEM omnem ex tota Italia exci-

uimus] Sic omnes ad unum l.ſcripti, Non.Mar.excuſſimus.ego libris aſſentior.

CCXLII:

MEO ſemper periculo peccet Antonius] Semper, ab o.l.u.abeſt.quod placet.

CCXLII:

QVONIAM ſub nomine pacis bellum lateret: repudiandam] Sic o.s.l.qm̄ ſub nomine pacis bellum lateret R.P repudiandam.Lang.pro qm̄, quod.

CCXLIII.

MENTIO facta à te pacis] Mentio à te facta pacis, Lang.nonnulli, mentio à te ante facta. alij, mentio ante facta.quæuis impreſſa & numero, & collocatione probabilior.ego Lang.ſequor.

CCXLIII.

PROFICISCANTVR legati optimis omnibus: ſed hi proficiſcantur] Sed ij, o.l.u.proficiſcantur à l.Lang.abeſt: & mehercule ſuperuacaneum eſt.

CCXLIII.

VT declarant de me eius c.] Eius de me, pleriq; l.u.quod aures meæ probant.

CCXLIII.

MEA bona donare ſe dixit Petiſſio Vrbinati] Sic Lang.& cum eo pleriq;, de meis bonis donare ſe dixit P.Vrinati.nonnulli urinati.Val.quidem Max.cuiuſdam T.Marij Vrinatis mentionem facit.

CCXLIII.

NEC aquilam quidem ipſam] Ne aquilam quidem ipſam, o.l.u.quod placet.

CCXLIII:

NEC id fit fastidio meo] Nec id fastidio meo, Lang.& alij nonnulli.

CCXLIII:

HABENDAM mihi aliquam rationem esse] Aliquam esse rationem, o.l.u.& numerosior oratio.

CCXLIII:

IS enim sum: nisi forte me fallo c.] Sic o.ferè l.s.is enim est: nisi forte me fallo: qui uigilijs, curis, sententijs, periculis etiã perfecerit: quæ plurima propter acerbissimum omnium in me odium impiorum pertulerim: ut non.c. recentiores cum impressis faciunt: quos sequor.

CCXLIII:

HIC cum in urbe essem, ac domi] Hic cum essem in urbe, ac domi, o.l.u.

CCXLIII:

CVM omnes actiones horum mensiũ, omnes.c.] Cum omnes actiones honorum, omnes, Lang. cæteri libri, actiones bonorum, omnes.c. quod placet.

CCXLIII:

QVIBVS nunc in locis sit] Quibus in locis nunc sit, o.l.u.

CCXLIIII.

HISCE ego me uijs committam?] Hisce ego uijs me committam? o.l.u.

CCXLIIII.

ITAQVE in urbe, si sic licebit, manebo] In urbe maneo: si licebit, manebo: Lang. alij sic, in urbe maneo: si sic licebit, manebo.

CCXLIIII.

ODERINT] Eodē modo l.s.ut impreſſi.fortaſſe ſcribendum eſt, Adierint.

CCXLIIII.

NEMO minus timidus] Nemo me minus timidus, o.l.u.

CCXLIIII.

POPVLO Ro.pœnas dederunt] R.P. pœnas. Sc.liber: quod placet.

CCXLIIII.

SVRGERE poſſem] Exurgere poſſem, Sc.& alij nonnulli u.l.quos ſequor.

CCXLIIII:

IN Appenini tramitibus potero facere] Facere potero.

CCXLIIII:

GRAVISSIME diſſentientibus] Acerbiſſime, Lang.& alij nonnulli u.l.

CCXLIIII:

CVM P.Vectio Scatone] Hunc Catonem Apianus, & Velleius Paterculus nominant.

CCXLV.

SYLLA cum Scipione inter Cales] Qui Cæpione pro Scipione repoſuerunt, ſe in hiſtoria parum uerſatos oſtenderunt.

CCXLV.

LEGIS inter ſe conditiones contulerunt] Eodem modo l.s.ut impreſſi.ego ſic, leges inter ſe, conditionesq; tulerunt.ut leges hic idem ualeāt, quod in Vereo loco, Huius cōtumelijs ſcitote Q. Lollium ad Apro=

nij leges, conditionesq; uenisse. & apud Liu. l. XXXVIII. Amicitia regi Antiocho cum populo Ro. his legibus, & cõditionibus esto. eadem inquam notione, qua dicitur, leges dicere, leges imponere. nam, ferre cõditiones, & referre, tritum. sed nihil affirmo.

CCXLV.

IN Antonij latrocinio æque esse, ut his] Esse tuti, corrigendum putat Vbaldinus. quod placet.

CCXLV.

ACCIPIANT, & remittantur] Accipiantur, & remittantur. res perspicua.

CCXLV:

SEMPER sententia, auctoritate] Semper ego sententia. c. o. l. u.

CCXLV:

SED propter memoriam rerum, quas gesserunt, pro populi libertate, & dignitate : Reip. nimis feroces] Sic Lang. sed pp memoriam rerum, quas gesserunt, proq; libertate, & salute R. P. nimis feroces. pleriq;, in quibus Sc. sic. Propter memoriã rerum, quas gesserunt pro P. R. libertate, & salute Reip. nimis feroces. quos sequor : hoc enim mihi sentire Cicero uidetur, Veteranos illos quidem esse fortes, sed propter memoriam rerum gestarum ferociores esse, quàm & P. R. libertas, & Reip. salus postulet : ut, pro, hic idem ostẽdat, quod eo loco apud hunc ipsum pro Cluentio, Quibus de rebus pro Cluentij uoluntate nimium, pro Reip. dignitate parum, pro uestra prudentia satis dixisse uideor. Sic igitur interpunctiones apponẽdæ, sed propter memoriam rerum, quas gesserunt, pro populi Ro. li-

bertate, & salute Reip. nimis feroces.

CCXLV:

HORVM ego cogitationes] Cogitationem, o. l.u. quod placet.

CCXLV:

HAEC quoq; pericula tanta si effugero] Hæc quoq; tanta pericula. c. o. l. u.

CCXLV:

PROFICISCAR omnino P.C.] Sic interpungendum est, proficiscar. omnino P. Conscripti totum. c.

CCXLVI.

IN principio huius belli P.C.] In, ab o. ferè l.u. abest. quod probo.

CCXLVI.

NEC publicas leges, nec libertatis iura cara habere potest] Sic o.l.u. nec publicas leges uidetur, nec libertatis iura cara habere: quem. c.

CCXLVI.

CVM auctorem ipsum iure cæsum] Hoc loco l.u. inter se dissident. Lang. sic, cum auctoritatem iure cæsum fateamur. Sc. cũ ipsum iure cæsum fateamur. nonnulli, cum auctorem iure cæsum fateamur. ego sequor Sc.

CCXLVI.

NON erat desperandum, si conuenissent] Conuenisset, o.l.u. quod probo. idem mendum apud Cæs. l. I. bel. Gal. Si in eo manerent, quod conuenissent. cõuenisset enim corrigendum est.

CCXLVI:

HOC uero quod est?] Quid est, omnes l.u. quod placet.

CCXLVI:

NVCVLA, Numatio] Munatio, nõnulli u.l. recte: T. enim Munatium Plancum significat.

CCXLVI:

BARBAS, Cassios] Interualli nota fortasse delenda est: nam Barbam Cassium fuisse ex familiaribus Cæsaris, apparet ex XIII. l. ep. ad Att. in extremo, Ac mihi Barba Cassius subuenit: custodes dedit.

CCXLVI:

PETISSIVM, comitatum relinquo] Pro Petissium, o.l.s. Peditum. quod etsi reijcio, librorum tamen consensum silentio præterire non placuit.

CCXLVI:

HOC si Antonius uiolare] Hoc si M. Antonius. recte.

CCXLVI:

QVAM uim anhelitus?] Quem uini anhelitum, nonnulli u.l. in queis Gad. ita locutus est post red. ad S. non te illius unguentorum odor, non uini anhelitus. Iam M. Antonio uinolentiam sæpe obijcit: & paulo ante spiritũ dixit: ut nihil opus fuerit, hîc uim anhelitus inculcare: ut mihi dubium non sit, quin hoc probandum, illud alterum reijciendum sit. hoc enim meo quidem iudicio significat, Antonios nullum genus contumeliæ præterituros esse, ut ne ab eo quidem temperaturi sint, quin in omnium ora irructent.

CCXLVI:

ID *ipsum uix talibus factis posset aliquo modo*] Sic o.l.u.id ipsum uix stabilibus factis posset. Tres l.nō illi u.quidem, sed tamen scripti, id ipsum uix stabiliri fœdus posset aliquo modo. ego sequor impressos.

CCXLVI:

ODISSET] *Odisses,l.u.*

CCXLVII.

NAE *ego istam sapientiam*] Sic o.l.u.ne ego sapientiam istam, quamuis sit erudita, audiam. qui, quod ad collationem attinet, placent: quod ad nō, deesse non abesse mihi uidetur. Cic.l.III. Tusc.ne ista gloriosa sapientia non magno æstimanda est. & l.III. de Fin.ne ego istam gloriosam, memorabilemq; uirtutem nō magno æstimandam putem.

CCXLVII.

ATQVE *his uti uelis*] Itaq; his.c.o.l.u. quod placet: ut sint duæ (ut Donati more loquar) partes orationis: quemadmodum illud, imo ita uolo: itaq; postulo, ut fiat.

CCXLVII.

PACEQVE *potiamur*] Pacemq;,o.l.u.ut illud Terentianum, patria potitur commoda.

CCXLVII.

SIN *liber uiuis his, incolumibusq; esse nullus potest*] Sic o.l.u.sin ius incolumibus ijs nullū esse potest.

CCXLVII.

AVT *enim illis interfectis*] Aut enim uictis his, Lang. & cum eo pleriq;. nonnulli tamen cum impressis consentiunt.

CCXLVII.

AVT *oppressa*] *Oppressi, o.l.u. quod placet.*

CCXLVII.

AT *enim nos* M.Lepidus *imperator,* Pontifex Ma*ximus*] Sic *omnes l.u. imp. iterum.* Pontifex Max. L. Lucullus, *ut* Eusebius *literis tradidit, primus imperator appellatus est,* Armenia, Mesopotamia, *&* Nisibi *cum fratre regis capta: ac principio quidem nemo hoc honore dignabatur, nisi qui res amplissimas, præclarissimasq; gessisset. postea is ita peruagatus, atq; peruulgatus est, ut uel minimis rebus gestis nomen hoc multis tribueretur, neq; semel modo, sed iterum, ac sæpius, ut ueterum monumenta declarãt, &* Dion *memoriæ tradit. hac autem appellatione decorabantur duces aut exercitus conclamatione, aut, quod erat (opinor) honorificentius, decreto senatus.* Atq; *hanc quidem arbitror* Eusebium *notare uoluisse, nam illa altera uetustissima est. id quod uel ex uno loco* Liuij *intelligi potest:* Tũ Scipio, *inquit, silentio per præconem facto, sibi maximum nomen* Imperatoris *esse dixit, quo se milites sui appellassent. hunc autem imperatorem iterum appellatum fuisse, etiam ex epistolis ipsius ad* M.Tullium *scriptis apparet, in quibus ascribit,* M.Lepidus *imp. iterũ.* Res *gestæ ita obscuræ fuerunt, ut earum memoria penitus euanuerit. hoc extat, à* Cæsare Hispaniæ *citeriori præpositum fuisse, & post interitum eiusdem hanc eandem obtinuisse. hoc ostendit* Velleius. Antonius, *inquit, fuga transgressus alpes, primo per colloquia repulsus à* M.Lepido, *qui* Põtifex Max. *in* C.Cæsaris *locum furto creatus decreta sibi* Hispania, *adhuc in* Gallia *mora-*

batur. ut autem Dion tradit, Narbonensi etiam Galliæ præerat. illud alterum apud belli Alexandrini scriptorem apparet.

CCXLVII:

AC mea quædam officia in illum] Ac mea quædam in illum. c.o.l.u. quod probo.

CCXLVII:

ADDVXIT ad pacem] Ad urbem, o.l.s. quod etsi aspernatus sum, nolui tamen prætermittere.

CCXLVII:

QVOS potui amplissimos] Quàm potui, magis placet.

CCXLVII:

IN quibus uos mihi estis assensi] In quibus mihi uos c.o.l.u.

CCXLVII:

MAGNIS & multis pignoribus] Pigneribus, tres l.u. in quibus Lang. Grammatici quidem & pignoribus, & pigneribus scriptores extulisse tradideruut.

CCXLVII:

SVMMA nobilitas est hominis, honores] Lág. sic, sũma nobilitas est, omnis honor ei est. nonnulli sic, omnes honores. quod probo.

CCXLVIII.

PRIMVM ut licuit] L. Lang. Sc. cæteri ferè l.u. primum licuit. nonnulli, quàm primum ut licuit. ut fortasse corrigendum sit, Cum primum licuit. hoc certe probat latina consuetudo, illud alterum reijcit.

CCXLVIII.

PRAETEREO illius ex grege latrocinij nemi

nem] Lang. sic, prætereo ām̄o ex grege latrocinij neminem. nonnulli, aīo. ego oīo corrigendum puto.

CCXLVIII.

HANC mihi dissipationem] Dispensationem, o.l.u. perspicue rectum.

CCXLVIII.

ARGENTVM, uestem, supellectilem uniuersam] Pro uniuersam, Lang. unum. Sc. una. Gad. & alij nonnulli, uinum: atq; hoc quidem probo. sic in Phil. II. maximus uini numerus fuit, permagnum optimi pondus argenti, pretiosa uestis, multa & lauta suppellex.

CCXLVIII.

ALBANVM, Firmanum] V.l. Formianū: pleriq; Firmianum, in queis Lang.

CCXLVIII.

DE Falerno Anseres depellantur] Depellentur, probo.

CCXLVIII:

ITA describite] Describetur, o.l.u.

CCXLVIII:

PROSEQVETVR] Persequetur, u.l. recte. ut illud de prou. Cons. si idem extrema persequitur, qui inchoauit.

CCXLVIII:

AVGVRATVS locū: in quo ego eum. c.] In quem, nōnulli u.l. à quibus consuetudo latina facit: quæ ita loquitur, ut dicat, Cooptarentur patricij in loca uacua, in senatum, in collegium: non in locis, in senatu, in collegio.

CCXLVIII:

AVGVREM Iouis optimi, maximi] Augurem iouis maximi, Lang. & alij nõnulli. ut in XIIII. Phil. hostesq; nefarios huic Ioui maximi. Sc. tamen liber, I. O. M. sequamur igitur impressos.

CCXLVIII:

SILENTIO P. C. prætermittendum]; Prætereundum, o.l.u. quod probo.

CCXLVIII:

QVÀM mores eius ferunt] Quàm eius mores c. o.l.u.

CCXLVIII:

ETIAM si turpia.c.] Etiam'ne si, o.l.u. ut illud in V. Tusc. etiam'ne si sensibus carebit oculorum?

CCXLIX.

HAEC si cogitas M. Lepide, M. Lepidi Pontificis Maximi fueris pronepos] Sic L. Lang. Hæc si cogitasses M. Lepide P.M. pontificis Maximi pronepos. plerique, in queis SC. sic, Hæc si cogitasses M. Lepidus P.M. M. Lepidi pontificis maximi pronepos. Ego sic, Hæc si cogitas: es M. Lepidus pontifex Max. M. Lepidi pontificis max. pronepos. quam sententiam eo asseuerantius affirmo, quòd, fueris, ab o.l.u. abest.

CCXLIX.

QVÀM antiquis & domesticis malle] Quàm & antiquis, o.l.u. quod placet.

CCXLIX,

DE D. Bruti salute certatur] In D. Bruti. c.o.l.u. recentiores sequor.

Nisi

CCXLIX:

NISI *nobis saluis*] *Nisi bonis saluis,Lang.quod placet.*

CCXLIX:

VIDIT *quàm cõfectus*] *Sic o.l.u. uidit, quàm abiectus, quàm confectus esset.*

CCXLIX:

ET *sceleribus abstinere*] *Sceleribus se abstinere,o.l.u.ut in* II.*Phil.quòd te abstinueris nefario scelere.*

CCL.

DII *ipsi immortales præsidium*] *Dij immortales ipsi,o.l.u.*

CCL.

QVEM *tamen ille demens*] *Tum,o.l.u.*

CCL.

QVAECVNQVE *falsò diceret*] *Lang. Sic, ĩdiceret: alij, indiceret: ut fortasse corrigẽdum sit, is diceret.*

CCL.

EODEMQVE *die ipso*] *Eoq; ipso die, o.l.u. placet.*

CCL.

CITIVS *lecta, quàm scripta sunt*] *L.u. partim perlata, pro lecta: partim deleta.Lang.delata: quod uerum esse indico. siquidem S.C.deferri dicebantur, cum facta, ac scripta ad ærarium deferebãtur. sic in superiori oratione, S.C.falsa delata ab eo indicauimus. & in ep.ad Cornif.omnia tum falsa S.C.deferebantur. quòd autem ad ærarium deferrentur, apparet in* V.*Phil.S.C.tanquam facta ad ærarium defe=*

rebantur. hoc etiam Cor. Tacitus l. III. declarat. Factũ inquit S.C. ne decreta patrum ante diem decimum ad ærarium deferrentur. & Liuius L. XXXXIX. qui per infrequentiam furtim S.C. factum ad ærarium detulerit. Idem tamen l. III. scribit, institutum fuisse à L. Valerio, M. Horatio Coss. ut S.C. in ædem Cereris ad ædiles pl. deferrentur: quæ ante arbitrio Coss. supprimebantur, nuntiabanturq;. ut hoc antiquis illis tẽporibus, illud recentioribus factum esse uideatur. quanquam Põponius iurisconsultus memoriæ prodat, non S.C. sed plebiscita ad illos Aediles deferri solita fuisse. Sic autem loqui solet Cicero, cum quid præpostere factũ uult ostendere. ut in V. quid, non'ne ante lata quàm scripta est? quod de lege loquitur: si de S.C. delata dixisset. quod quidem uerbum me admonuit, ut ex eo loco pro do. sua, mendum tollerem, quæ & illud natiuum, & hoc delectum malum sanare posset. ego delatum corrigo: ut contrariũ contrario respõdeat. ut illud in VII. l. acc. quæ non iã recepta, sed innata: neq; delata ad me, sed in anima sensúq; meo penitus affixa, atq; insita est.

CCL.

AVT egredi, aut progredi] Regredi, aut progredi, o. l. u. perspicue uerum.

CCL:

DE singulis sententijs breuiter disputo] Sic o. l. s. de singulis sententijs breuiter disputo: uelim P.C. c. placet.

CCL:

SATIS quidem hæc scite] Satis hoc quidem scite, o. l. u. placet.

CCL:

QVID *se doluisse dicat*] *Se, ab o. l. u. abest, et cer te superuacaneum.*

CCL:

SOLVTO *supplicio parricidæ*] *Parricidiæ, nonnulli u. l. ut fortasse corrigendum sit, parricidij. par ricidæ, certe nōn conuenit.*

CCLI.

CARIOREM *populo Ro.*] *R. P. omnes l. u. ego cæteris assentior.*

CCLI.

QVI *ex eadem sustulerit liberos*] *Sic Lang. sic omnes ferè l. s. qui ex ea die. qui quidem tot librorum consensus, ac penè conspiratio hanc in opinionem me adduxit, ut putarem pro ea die Fadia reponendum: ut Antonio ignobilitatem uxoris obijciat: ut in III. eū dicere aliquid de uxorum ignobilitate, cuius pater Numitoriam Fregellanam proditoris filiam habuerit uxorem, ipse ex libertini filia susceperit liberos. & II. cum te omnes recordarentur libertini generum, & liberos tuos nepotes Q. Fadij libertini hominis fuisse. Mulieribus autem non fuisse prænomina, docet Plutarchus. appellabantur autem uel gentis nomine, ut Licinia, Cornelia: uel cognomine, ut Metella, Lepida. hoc autem icicirco dixi, ut cum de nomine patris inter omnes constaret; ex eo nata cur appellata sit Fadia, nemo requireret. Iam supra de E & F similitudine, earumq́; litterarum crebra inter se loci cōmutatione, quæ multos crearit errores, satis superq́; diximus: ut in dubium uenire non debeat, quin ita corrigendum sit: nam ex eadem*

quidem aperte falsum est. quis enim dixit unquam, susceperit liberos ex eadem humilitate. Deinde Cicero uidetur quadam præuaricatione concedere, quod aduersarius intendit: uel, ut uerius dicam, non sibi ipsi constare: quem enim dudum splendidi equitis Ro. filium fuisse confirmarat, hunc paulo post ex homine libertino natum esse confiteretur.

CCLI.

ORNATVM esse beneficijs Cæsaris] L. u. ẽe beneficijs C. Cæsaris. pro ẽe ego eis, uel et: ut sit, acerbissimum est, te ornatum eis beneficijs: uel, te & ornatum beneficijs, & talem ab eo relictum id agere. c. aut certe aliquid deest.

CCLI.

SED illa ornamenta] Illa oĩa ornamenta, Lang. & SC.

CCLI:

MENTEM, mentumq;] Mentum, mentemq;, nonnulli u. l. in quibus SC. quod summopere placet. aliter enim nihil habet salis.

CCLI:

FORTISSIMVM uirum sentit, & sentiet] Virum fortissimum sensit, & sentiet, o. l. u.

CCLI:

EST istud quidem nomen] Est istuc quidẽ, o. l. u.

CCLI:

QVI suam amentiã huic præbet] Suam amẽtia puero huic præbet, o. l. u. & pulchre meo quidẽ iudicio.

CCLI:

PATRIAE pater est] pro pater est, parens,

nonnulli u.l.in queis Lāg.quod placet: ut Antonij uerbum ponatur.

CCLI:

E TVIS facinorissimis] Facinorosissimis.

CCLI:

ET ut ueneficus hac liberetur obsidione] Et ut uenefica hæc,o.l.u. & paulo post,duobus locis semper ueneficam,non ueneficum,per contemptionem scilicet: ut illud ad Att.duce filiola Curionis. & illud de or.quid tu Egilia mea,quādo uenis ad me cū tua colu,& lana?

CCLI:

NEQVE istinc,si cupias] Neq; te istinc,o.l.u.

CCLI:

CVR autē nolim] Nolint,emendo.res perspicua.

CCLI:

QVAE TANDEM] Hæc uerba Ciceronis meo quidem iudicio, non Antonij sunt. itaque litteris, ut ita dicam,minusculis scribenda, sic,Quæ tandem? & ut quod sentio dicam: magis etiam placeret,qui tādem? ut qui quomodo ualeret: et ad illud referretur, quod dicit,nimirum eodem modo.

CCLII.

POTIVS Senatum appellaremus] Senatum potius, o.l.u.

CCLII.

INNOCENS Caius] Innocens Gallius, o.l. scripti.M.quidem Gallium sectam Antonij secutum, l. III.docet Appianus. Suetonius quoque scribit,Tiberiū à M.Gallio senatore adoptatum adita hæreditate, nomine tamen abstinuisse, quòd Gallius aduersarum Au

gusto partium fuerat.

CCLII.

* CORICVS laterum, & uocis meæ Bestia] Extra Lág. qui pro Coricus eoricus habet, cæteri l.s. ab impreſcis non diſcrepant. qui teſtis repoſuerunt, id credo pro ſuo iure fecerunt, non de auctoritate librorum.

CCLII.

QVOS Antonius deliciarum cauſa loris in conuiuio cædi iubebat á ſuis publice] Eodé modo l.s. ut im preſſi. ego ſic, Quem Antonius deliciarum cauſa loris in conuiuio cædi iubebat à ſeruis publicis: ut Cotylam tantummodo notet: atque idem hic obijciat, quod in VIII. Phil. Cum ad nos Cotylam mitteret ornamentum, atque arcem amicorum ſuorum, hominem Aedilitium: ſi uero tum fuit ædilitius, cum iuſſu Antonij in conuiuio ſerui publici loris ceciderunt.

CCLII.

TRIBVNITII primum duo deſignati] Tribuni, ſine controuerſia emendandum. quod autem ſequitur, T. Hoſtilius: Tullius Hoſtilius, o.l.u. nonnulli de recentioribus, Tullus. quod placet. Iam pro inſcripſit, aſcripſit Lang. pro potuiſſet, poſſet, o.l.u.

CCLII.

VISEIVS neſcio quis] Qui, Lang. utrunq; uſitatum. Cic. in Acad. & iſte neſcio qui, qui in ſcholis nominari ſolet.

CCLII.

VISEIVS] Inſieius, l.u. recentiores nonnulli, Ipſeus. pro Iſauri, L.u. Viſauri. ut fortaſſe corrigendũ ſit, Piſauri. nam Iſaurum quidem nuſquã gentiũ eſt.

CCLII.

C.PLANCVS] T.omnes l.u.recte.

CCLII.

A' QVA excesserat legibus] Ex qua, nonnulli u.l. Scalæ liber, unde legibus excesserat.

CCLII.

EST etiam ibi Decius ab illis, ut opinor, maioribus Decijs] O.l.u.Muribus, non maioribus: & præclare: siquidem Decijs hoc erat cognomen: quod ex Liuio intelligi potest, qui L.VIII. Creauere, inquit, Coss.T.Manlium Torquatum III. & P.Decium Murem. & L.X.Coss.noui Q. Fabius Maximus III, P. Decius Mus. hoc etiam in ueterum monumentis è mar more apparet. Librarij hoc ignorantes Maioribus pro Muribus reposuerunt. Idem prope euenit in locum Frontini de aquæ ductibus. Appia M. Valerio Max.P. Decio Murena Coss.anno XX post initium Samnitij belli inducta est Appio Claudio. est enim scribendum, P.Decio Mure, non Murena.

CCLII.

* ITAQVE Cæsaris munere Deciorũ quidem] Sic Lang.Itaq; Cæs. munerore sit Deciorũ qdē. SC. Cæs.es numerose, sed Deciorum qdē. Gad. Cæsaris numerose sit.c.nonnulli, Itaq; ut Cæsarũ mõ sic Deciorũ. c.alij, Itaq; Cæsorum numero sit.c.alij Cæs.numero se scit Deciorum quod. quorum nullum omnino probo. Locus deprauatus.

CCLII:

ALTER Soseranus] Lang.Saserana.nonnulli, Saxerna: ut fortasse corrigendum sit, Saserna. de quo

dam Saserna hic idem in ep. ad Att. de duobus fratribus Sasernis, quorum alteri prænomen C. alteri P. fuerit, belli Africi scriptor: ut fortasse ob eam causam alter Saserna, seq; in eorũ prænominibus errare dixerit.

CCLII:

OMNES tamen tantam habent] Sed omnes tamen, o. l. u. quod placet.

CCLII:

EIVSQVE collegam A. Marcellũ] Eiusq; collegam ante Marcellum, Lang. nonnulli, M. Marcellũ. alij utrunque, ante M. Marcellum: quos sequor: ut ante ad modo, M. ad Ser. referatur.

CCLIII.

RELIQVOS præclarissimos uiros] Clarissimos, o. l. u. quod probo.

CCLIIII.

VT M. Arullum, ut Cæsarem etiam] Sic Lang. & cæteri ferè. ut M. Arillum, & Cæs. etiam. ego sic, ut Marullum, ut Cæsetium, c. quid mihi, uel potius Cicero sibi uelit, Suetonius indicabit. Cum sacrificio, inquit, Latinarum Cæsare reuertente inter immodicas, ac nouas populi acclamationes quidã è turba statuæ eius coronam lauream candida fascia præligatam imposuisset; & Tribb. pl. Aepidius Marullus, Cæsetiusq; Flauius coronæ fasciam detrahi, hominemq; duci in uincula iussissent: dolens seu parum prospere motam regni mentionem, siue, ut ferebat, ereptam sibi gloriam recusandi, Tribb. grauiter increpatos potestate priuauit. Hoc idem Dion, Plutarchus, Appianus.

CCLIII:

VECTIGALIA Iuliana Lupercis ademiſtis] Scribit Dion, Senatum maximos, atque ampliſſimos honores Cæſari decreuiſſe, in eis tertiam quandam Lupercorum ſodalitatem: quam Iuliam, inquit, nominarũt. ex quo interdum uenit in mentem ſuſpicari, Iulianis eſſe pro Iuliana reponendum. quod tamen tot libris refragantibus affirmare non auſim.

CCLIIII:

COLONIAS deductas lege, ſenatus conſulto] Colonias deductas lege, & S.C. omnes l.u. quod placet.

CCLIII.

AN contra legem comitijs Centuriatis latam ſanximus?] L. ſcripti ab impreſſis non diſſentiunt. ego ſic, lege Comitijs Centuriatis lata. ut ſit, non ſuſtulimus Colonias, ſed ſanximus lege comitijs Centuriatis lata,

CCLIII.

Ex quo iam ipſi ſentiunt ſe unquam exituros] Sic o. l. u. ex quo ipſi iam ſentiunt, ſe nũquam exituros.

CCLII.

IVRA belli adempta] Iure, non iura, l. u. perſpicue uerum.

CCLIII:

ILLVD tamen aduertite] Animaduertite, l. u. quos ſequor.

CCLIII:

NEMINEM Pompeianum, qui uiuat] Videtur aliquid deeſſe. quidam quaſi pro ſuo iure ſuggeſſerunt, an neſcitis: nam libri quidem ſcripti ab impreſ=

sis non dissentiunt.

CCLIIII:

QVI *quasi iam legis*] L.*scripti ad unum cũ impressis consentiunt. quidam pro qui quasi, quisquam reposuerunt. ego, qui quæso: nam & ad sententiam conuenit, & liber ille* Lang.*omnibus ferè in locis, ubi quæso impressi, is quasi habet. quod hanc in opinionem me ducit, ut putem illud etiam in* V.l.de Fin. *nunc idẽ dico inquies, sed ad uirtutes, & ad uitia nihil interesse: quis istud quasi nesciebat? simili ex mendo laborare. certe, quæso, conuenit: quasi, perspicue falsum est.*

CCLIIII:

OMNINO *quidem mea sententia*] Omnino *mea quidem sententia, o.l.u.probo.*

CCLIIII:

PETVM *& Menedemum*] *Petrum, o.l.u.*

CCLIIII.

RESPONDEBO] L.*u.respondeo.*

CCXLIIII.

PRAESENS *tibi ipse*] *Præsens tibi & ipse, o.l.u.quod ualde placet.*

CCLIIII.

NESCIEBANT *ueterani*] *Ignorabant*, SC. *l.quod placet.*

CCLIIII.

NON *illi* Senatus *auctoritatem, an libertatem populi* Ro.*sequantur?*] *Aut libertatem populi* Ro. *sequebantur, nonnulli u.l.quod placet.*

CCLIIII.

CAESARIS *ulcisci mortem uolebant*] *Cæsaris*

mortem ulcisci uolebant, o.l.u. quod probo.

CCLIIII.

HOMO turpis, siquidem imitaturi sumus] Sic Lang. & cæteri ferè. honos turpes siquidem Cn. Pōpeium imitaturi sumus. Ego sic emendaram, O nos turpes: siquidem Cn. Pompeium, c. opinionem meā SC. liber approbauit.

CCLIIII:

TANTO studio, consensuq; defenderint] Offenderint, o.l.u. optime.

CCLIIII:

DEPRAVATI, aut corrupti sunt] Deprauati, an corrupti sunt, o.l.u. quod tamen non probo.

CCLIIII:

QVIBVS persuasum sit] Est, Lang. & cæteri ferè l.u.

CCLIIII:

SI tamen patiuntur perire] Si tantummodo patiuntur c.o.l.u. quod probo.

CCLV.

QVA'M benigne deniq;] Eodem modo l.s. ut impressi. ego sic emendandum arbitror, quàm benigne. Itaque usi.c. aut certe sic interpungendum, quàm benigne deniq;. usi.c. illud tamen, quod testatus sum, magis placet.

CCLV.

Qui iudicauerint Dolabellam hostem] Hostem Dolabellam, o.l.u.

CCLV.

EADEMQVE inhiberet supplicia] Qui in

L. suis reposuerunt adhiberet pro inhiberet, nimis arroganter mea quidem sententia fecerunt: nam primũ o.l. contra faciunt: deinde Inhibere uerbum est & usitatum, & optimum; & idem ferè ualet, quod Adhibere. Plaut. in Bacch. hoccine hic pacto potest inhibere imperiũ magister, si ipsus primus uapulet. Liu. l. III. animis ad imperium inhibendum imminutis. & IIII. pronũciaueruntq; ex collegij sententia, C. Valerio Cos. se damnum, aliamq; coercionẽ aduersus intercessionem collegæ delectus causa detrectantibus militiam inhibenti auxilio futuros esse. ut igitur Imperium, Damnum, Coercionem inhibere: sic Supplicium rectè dicitur.

CCLV.

PERFVGIVM scelerum essent] Esset, o.l.u.

CCLV:

SI esset iugulata, nunquam exurgeret] Resurgeret, Lang. quod etsi non probo, iccirco tamen nolui prætermittere, quòd & Poeta Resurgere Troiæ regna, Resurgere amorem, & Ouidius Scintillam resurgere dixit.

CCLV:

ATQVE hoc bello de elegantia] Atqui, omnes l.u. optime.

CCLV:

POTIVS quàm populi Ro. defensionem uocas?] A' populo Ro. defectionem uocas? Lang. & cæteri ferè l.u. præclare, & perspicue. nonnulli, à R.P.

CCLV:

POTIVS'NE Trebonij mortem, quàm Cæsaris, persequamur?] Potius Trebonij mortem, quàm

Cæſ. perſequimur, o. l. u. ego autem, ut quod ſentio libere dicam: non enim tibi, quid in libris reponas, præſcribo: ſed, quid mihi uideatur, expono: ſic arbitror Ciceronem ſcriptum reliquiſſe, Trebonij mortem, an Cæſaris perſequi. ut ad ſingulos Antonij epiſtolæ articulos accedat, eademq; uerba repetat: ut proximis locis facit.

CCLV:

SI qui non moleſte tulerunt] Si, à Lang. & multis alijs l. u. abeſt. quod placet.

CCLV:

EISDEM ornamentis] Iſdem, o. l. u. de hoc Cicero in Or.

CCLVI.

EGO laniſta? equidem non inſipiens.] Pro equidem nonnulli ſcripti libri etenim, pleriq; tamen equidem. ego, & quidem, probo: nam & uenuſtatem, & uim maiorem habet: & ut nihil cœlē, etiam magis arrideret iugulari, quàm iugulare: ſiquidem laniſtæ non ipſi depugnabant, ſed erant gladiatorum magiſtri.

CCLVI.

NAM Cæſari plurima, & maiora] Nonnulli u. l. plura. quod probo: ſequitur enim, maiora.

CCLVI.

FLAMINA cur reliquiſti?] Flaminiam L. Lang. & alij multi. ut fortaſſe rectum ſit Flaminium, non Flaminia: ſiquidem uocabulum hoc ſingulare, non multitudinis eſt. Liuius, C. Claudius Flamē Dialis, quòd exta perperam dederat, Flaminio abijt. Fabius Pictor

apud Gellium, uxorem si amisit, Flaminio decedit. Val. Max. Flaminio abire iussi sunt. Trogus apud Priscianum, Propter mortem Flamineæ, Flaminio abijt.

CCLVI.

NEC meam quidem cõtumeliam] Quidem, à Lang. & cæteris ferè l. u. abest: & mehercule superuacaneum est.

CCLVI.

HOMO pius non potest] L. Lang. & alij nõnulli, bonus homo non potest.

CCLVI.

QVAM fidem? an optimi cuiusq; sedes, urbis & Italiæ partitiones, sententias dandarum. c.] Hoc l. scripti differunt ab impressis, quòd pro sedes cædes, pro sententias partim suas, partim suis. ego scriptura omni diligenter considerata, sic arbitror emendandum, Quam fidem? an optimi cuiusq; cædis, urbis & Italiæ partitionis, suis dandarum diripiendarumq; prouinciarum? nam primum hoc, sententias dandarum diripiendarumq; prouinciarum, præterquam quod librorum V. auctoritate non nititur: præterea uerba sunt inania: nec ijs est ulla subiecta sententia, quæ quidem ad mentem Ciceronis accedat. At quod ego auctoribus L. antiquis repono, dicit quod ad rem pertineat: bonam sententiam habet: bene sensa Ciceronis exprimit. deinde illud, Quam fidem? an optimi cuiusq; cædes, inusitatum, atq; inauditum est. quis enim sic unquam locutus est, ut diceret, do fidem cædem alicuius? at do fidem cædis illius, uitæ, & aliorum id genus in consuetudine latina est. Liuius, uitæ tantum, libertatisq; fidem accipe-

rent. & alibi, Gens fallax, promissi fidem præstitit. & alio loco, quæ & ipsa fidem induciarum ruperat.

CCLVI.

FOEDERE, ac fide sanciretur?] Et, pro ac, omnes l.u.

CCLVI:

QVANQVAM affirmare de aliquo difficile est] De altero, o.l.u. ut ad Brutum. non soleo mi Brute, quod tibi notum esse arbitror, temere affirmare de altero. in hoc consuetudo uaria non est.

CCLVI:

NISI forte subsidio tibi uenire arbitraris cũ fortissimis legionibus, magno equitatu, peditatuq; Gallorum] Sic o.l.u. nisi forte eum subsidio tibi uenire arbitraris cum fortissimis legionibus, maximo equitatu, peditatu Gallorum.

CCLVI:

ANTE aduentum eius] Ante eius aduentum, omnes l.u.

CCLVI:

VTILIORA Reip. sint] Sunt, o.l.u. placet.

CCLVI:

NAM si uicti Pompeiani] Sic o.l.u. nanq; si uicti Pompeiani tam insolentes sunt.

CCLVII.

AVT ulcisci parati sunt] Sint, o.l.u. perspicue uerum.

CCLVII.

POTERIT NE se tenere?] Poterit se tenere? o.l.u.

CCLVII.

QVO *maior adolescens Cæsar maiore deorũ.c.*] Sic o.l.u.quo maior adolescens Cæsar, maioreq; deorum.quod probo.

CCLVII.

VNQVAM *abductus est*] Abductus unquã est, Lang.& alij nonnulli.

CCLVII.

QVÀM *Cæsar adolescens*] Quàm primum Cæsar adolescens, o.l.u.& paulo post, deinde.

CCLVII:

BELLVM *quo ueniat*] Sic Lang.Bellum q̃d. cæteri, quod.ut fortasse corrigẽdum sit, Bellum quidem ueniat.ut oratio Ciceronis sit, non Antonij: idemq; dicat, quod in V.Phil.eo loco, Ad hunc utrum legatos, an legiones ire oportebat? Insequens membrum considera: si emendationem meam tibi non probabit, at illud certe aperiet, hic non Antonium, sed Ciceronem loqui.

CCLVII:

CVI *igni, ferroq; minĩtatur*] Cui ignis, ferrumq; c.Sc.l.ego ignem, ferrumq;, ut illud, Atq; huic urbi ferrum, flammamq; minitantem.hac de re alias.

CCLVII:

QVAE *postulant, cognoscam*] Postulent, omnes l. u. placet.

CCLVII:

CVM *locum tibi relictum nõ modo ad pacem*] Pro relictum quidam reliquum in suis l.reposuerunt. quod ualde placet: etsi o.l.s.contra faciant.

Vir

CCLVII:

VIR ornatissimus omnibus & fortunæ, & uirtutis bonis] O.l.u. omnibus & uirtutis & fortunæ bonis. multo concinnius.

CCLVII:

MOVERI sedibus huic urbi.c.] Moueri sedibus suis huic.c. nonnulli u.l. quod placet.

CCLVII:

PRIVS undas flammamq;] Sic o.l.u. Prius undas flammam ut ait. è recentioribus nonnulli, Prius undis flamma. quod fortasse rectum est.

CCLVIII:

SCELERATORVM hostium] Sceleratissimorū, o.l.u. apud Non. Marcellum hoc membrum ita scriptum est, sceleratissimorum hostium exercitum fusum, cæsumq; cognoui.

CCLVIII:

ET ex ea uictoria] Et, nullis in libris u. reperitur: ut ita fortasse corrigendum sit, & eam uictoriā, quæ parta est, consecutum.

CCLVIII:

SI cognouissem] Si, delendum est.

CCLVIII:

ANTE uero quàm ea res, quam auidissime ciuitas expectat, allata sit] Ante uero quàm sit ea res, quam auidissime ciuitas expectat, allata, o.l.u.

CCLVIII:

LAETITIAE risus satis est] Nonnulli s.l. usus. quod probo.

CCLVIII:

AB eorundem aris] Ab eorum aris, o.l.u.

CCLVIII:

CVM uideant illum gloriosissimum] Gloriosissimum illum, o.l.u.

CCLVIII:

HVNC tantum ei fructum] Tantum, à l. u. abest.

CCLVIII:

AD saga iuisse] Isse, o.l.u.

CCLIX.

CONSVLES sortiti] Sic Lang. Cōns. sortitu. Sc. & cum eo pleriq;, Cos. sortitu. in hoc omnes, loquor de ueteribus, consentiunt, quòd sortitu, non sortiti probant. ego tamen recẽtiores, qui omnes ferè cum impressis faciunt, sequor: etsi me non præterit, sortitu sortitione ualere, atq; eo uerbo M. Tullium semel usum esse, ac posse hunc locum sic explicari, A. Hircius consul ad bellum profectus est sortitu.

CCLIX.

CAESAR cum exercitu comparato à primis pestibus] Cum exercitu per se comparato eum primis, Lang. cæteri hoc discrepant, quòd pro eum, cum habẽt: quorum neutrum probo, sed arbitror emendandum, tum: ut ad postea referatur. ut illud in. l. VI. ad Att. Sed & tum præsens, & postea creberrime nõ destiti rogare. c. Sic igitur scribendum est. cum exercitu per se comparato, tum primis.

CCLIX.

NISI ut D. Brutum liberaret] D. Brutus libe-

raretur, omnes l.u.

CCLIX.

AVT inibi esse: aut iam esse cōfectum: & spei c.] V.l.o. partim mihi, partim ubi, pleriq; inibi, ut impressi: quos probamus. Inibi autē esse dicebatur id, quod nondū quidem perfectum, sed ita parū aberat à perfectione, ut iam iamq; perficiendum esset: & ut loquitur M. Tullius, quod nō confectum, sed affectum erat. Affranius, Postquā se uidit inibi esse, gnatam paruulam sororibus commendat. Pacuuius, profecto inibi est: iam iam potiuntur frugum. Cæcilius, liber'ne es? non sum: uerum inibi est. hæc à Non. Marcello mutuati sumus. multus autem iccirco fui, quòd in libris quidam pro inibi incæptum reposuerunt: in quo non solum à ueterum l. scriptura discedunt, sed ne mentem quidem Ciceronis assequūtur. sic igitur totum ex antiquorum librorum auctoritate corrigendum est, Aut inibi esse, aut iam confectum: set spei.c.

CCLIX.

QVID de hac re sentiatis] Quid hac de re sentiatis, o.l.u. quod multo concinnius est.

CCLIX.

QVAE sunt à Consule] À Coss. id est, Consulibus, sine dubio emendandum. Locus ille declarat, ex literis C. Pansæ, A. Hirtij Coss. Cæsaris Propr. de honore dijs immortalibus habendo sententias diximus.

CCLIX.

DVORVM Coss. tertio Cæsaris præsidio] Cæsaris prælio, o.l.u. ego hoc amplius, quod pro duorum, duobus repono: quod ita perspicue meo quidem iudi-

cio rectum est, ut approbatione non indigeat.

CCLIX:

: TREMERE uultis, & dubitare utrum.c.] Sic o.l.u.tremere uultis dubitatis.nonnulli de recentioribus, dubitantes: & hoc quidem uerum est.

CCLIX:

NON iniusta euelli, internecti nota] Sic Lang. & cæteri ferè, non iniusta euelli inter nec uno te. ego nihil, aut parum de meo addens, de libris unam modo literam demens, disiuncta autem, & quasi discerpta coniungens, & suo quæq; loco componens, mihi uideor in pristinam quasi formam hunc locum restituisse: sic enim corrigo, Non inustæ belli internecini notæ. bellum autem internecinum ualet pestiferum, capitale, exitiosum: cum.s.non de imperio, ac dignitate, sed de fortunis & capite dimicatur: neq; uter imperet, sed uter sit decernitur. Liuius l.IX. deletáq; Ausonum gēs uix certo defectionis crimine, perinde ac si internecino bello certasset. & l.XXII. non internecinum sibi esse cum Romanis bellum: de dignitate, atq; imperio certare. Plinius, habet deinde internecinū bellum cum Ichneumone. internecinum, inquit Sex. Pompeius, testamētum est, propter quod dominus eius necatus est.

CCLIX:

QVOD nulla barbaries posset ignoscere] Sic o.l.u.quod nulla barbaria posset agnoscere. quod mihi ita mirabiliter arridet, ut in eo M. Tulliū uidear agnoscere. Idem autem Agnoscere hoc loco significat, quod loco illo pro Milone, Cum tota Italia facti illius gloriā libenter agnosceret. Pro Plancio, sequestrem'ne Plan=

cium respuerent aures, agnosceret nemo. & pro Celio, Iacis adulteria, quæ nemo non modo nomine, sed ne suspicione quidem possit agnoscere. Dicit idem mutatis uerbis pro Cluétio, Quod unquam Habitus in se admisit, ut hoc tantum ab eo facinus non abhorrere uideatur. Barbari igitur Dolabellæ facinus, ut abhorrens à natura sua, non agnoscerent: ex quo intelligi potest, quàm ferum, quamq; immane fuerit, quod homines etiam ad crudelitatem nati respuerent.

CCLIX:

ID deorum consilio factum] Id suo consilio, o.l.u. quod probo: quod M. Antonius in sua epistola dixerat, eosdem nobis parcere idem sentientibus: id M. Tullius ita interpretatus fuerat, Ita Antonio conuenisse cũ Dolabella, ut ille Treboniũ, &, si posset, etiam Brutum, Cassium discruciatos necaret. propterea nunc dicit, suo consilio factum esse testatur.

CCLIX:

NISI eum hinc ipse Iupiter ab his mœnibus repulisset] Nisi eum hinc ipse Iupiter ad hoc templo, atq; mœnibus repulisset, o.l.u. ego hoc amplius, quòd pro hinc hic repono: ut paulo infra, hostesq; nefarios huic Ioui Maximo. habebatur enim senatus, ut opinor, in Capitolio.

CCLIX:

CRVDELISSIME interfecit] Crudelissimis exemplis interemit, o.l.u. hoc autem uerbo scriptores grauia, atq; acerba supplicia dixisse, notissimum est: cur ita, docet Gellius.

CCLIX:

PRAELVDIVM *illud, & portentum*] O.l.u. *proludium. ut scilicet quod in pugnis gladiatorijs ad uerum certamen prolusio est: in crudelitate, ac sceleribus hoc Lucius ad* M. *Antoniū esset. est tamen uerbum īnsolitum, nec ab ullo scriptore, quod sciam, usurpatum: nec bene cum insequenti cohæret. Quid, si propudiū corrigamus? aptius omnino conueniret, & usitatum est.* Propudium, *inquit* Sex. Pompeius, *dicebant, cum maledicto nudare turpitudinem uolebant: quasi porrò pudendum. quidam propudium putant dici, à quo pudor et pudicitia procul sint.* Plautus *in* Cur. *quid ais propudium? tun' etiam cum nocturnis oculis odiū me uocas? & in* Bacch. *recede hinc directe, en ut pultat propudium. & in* Pœn. Tun' *audes etiam seruos spernere propudium?*

CCLIX:

VEL, *si etiam dij oderint, quos oportet: omnium deorum*] In Lang. Sc. *cæteris ferè l.u. hæc extrema uerba non reperiuntur. nōnulli sic, uel deorum, si etiam dij oderint, quos oportet: quod minime displicet. recentiores cum impressis consentiunt.*

CCLIX:

EA QVE *formidat dicere*] *Eaq; dicere formidat, o.l.u.*

CCLIX:

QVAS *enim turpitudines* Antonij *libenter cum dedecore subierunt*] *Cum dedecore, ab o.l.u. abest. et mehercule superuacaneum est: quis enim turpitudines sine dedecore subit? sic in* IIII. *acc. qui nulla con*

ditione istam turpitudinem subissent.

CCLX.

QVORVM scelere crudelitatem constat Carthaginensium uictam esse] Sic o.l.u.quorum scelere crudelitatem Carthaginensium uictam esse fateatur. oratio multo numerosior.

CCLX.

NON est hostis putandus] Hostis Antonius putandus, l.u.

CCLX.

AD Expiandas egestates] Ad explendas, quidam reposuerunt: ut illud de prouinc. Cons. ad explendas suas cupiditates.

CCLX.

A' DOMESTICIS hostibus, id est qui intra mœnia hostes sunt] Dij malefaciãt isti imperitorum generi, qui sub omnibus rebus glossemata subscribũt: quæ causa libros mendis refersit: sed quædam tamẽ ita perspicua, ut fugere neminem possint, nisi eum qui planè cæcus ignorantia sit, aut certe omnibus in rebus conniueat. ut illud in Catil. oratione IIII. ut sui oblitus, alij memoretur. & illud pro Rosc. Amer. insutus in culeum: supplicium parricidarum. & apud Var. L. VI. non solum quod dicitur, malum consilium consultori esse pessimum: sed etiam bonum consilium, qui consulit, & qui consulitur, bonum habẽdum. Quædam uero ita figuram ueri fallaciter imitantur, ut difficile sit internoscere: cuiusmodi illud pro Mil. quid, quod caput audaciæ est? nam audaciæ meo quidem iudicio subditicium est: oculis tamen non intentis, neque

acriter intuenti uerũ esse uidebitur. quorsum hæc oratio? inquies. ego uerba hæc, id est intra mœnia hostes sunt, etsi omnes L. contra faciunt, non dubito tamen quin glossema sit, atque ex eo genere quidem, quod nemini nisi planè hebeti obijcere possit errorem: etenim quid erat, quod se ipsum perinde M. Tullius interpretaretur, quasi quicquam nouum, aut insolitum extulisset? non ne domesticas insidias, domesticum bellum, hostes etiã domesticos pro intestinis semel, & sæpius usurpauit? quo circa ex libris hæc potes meo periculo tollere.

CCLX.

IAM aut fœdissimam] Iam, ab o.l.u. abest.

CCLX.

CVM non uni, sed tribus ducibus] Sic Lang. et cæteri ferè, cum uni è tribus. solus Gad. cum cõmuniter tribus. quod placet.

CCLX.

QVORVM uirtute, & cõsilij felicitate] Quorum uirtute, consilio, felicitate, o.l.u. sic paulo infra. Ita III. Impp. uirtute, consilio, felicitate uno die locis pluribus resp. est conseruata.

CCLX:

NOVI & singularis debentur] Noui singularesq;, Lãg. et cæteri ferè. numerus plenior, et Tullianus.

CCLX:

TANTA multitudine hostium interfecta, dico inquam hostium] Sic Lang. tanta multitudine interfecta hostium dico ita inquam hostium. quem sequor. est autem sic interpungendum, Tanta multitudine interfecta, hostium dico: ita inquam hostium. ex se iam intel-

ligitur: nam impressi L. sunt planè barbari.

CCLX:

SVPPLICATIONIS honorem tribuemus? imperatorum.c.] Sic o.l.u. supplicationem bonorum. ego, supplicationum honorem: ut non modo casus casibus, sed etiam numeri numeris responderent. quod tamen in nonnullis s.l. postea repperi.

CCLX:

IS demum est] Is enim demum, o.l.u.

CCLX:

SIVE gratias agebát] Siue uni gratias, l.u. quod tamen abiudico: aut enim tãtum uni membro, aut tribus addẽdũ fuit: ut uenustatis aliquid afferret orationi.

CCLX:

TV igitur de te, dixerit quispiam], Tu igitur ipse de te, o.l.u. & praclare, & uenuste.

CCLX:

SED iniuriæ dolore aio me.c.] Sed iniuriæ dolor facit me. perspicue rectum.

CCLX:

ETIAM NE eos, qui omnes.c.] Etiam in eos? o.l.u. probe.

CCLX:

* PER Idus Quintiles] Hæc prælia, quibus de agitur hac oratione, facta sunt ad XVII. Kal. Maias: ut ex epistola Galbæ licet intelligere: uel XVIII: ut in IIII. libro Fastorum apparet apud Ouidium. Nuntius huius uictoriæ Romam uenit ad XII Kal. Maias: quod epistola quadam ad Brutum hic ipse declarat. Triduo, inquit, aut quatriduo ante hanc rem pulcherrimam ti=

more quodam perculsa ciuitas tota ad te se cum coniugibus, & liberis effundebat: eadem recreata ad XII. Kal. Maias te huc uenire, quàm se ad te ire malebat. Hæc autem oratio postridie eius diei habita est. Illa uerba declarãt, Cum hesterno die propter eorũ res gestas me ouantem, & propè triumphantem populus Ro. in Capitolium domo tulerit, domum inde reduxerit. quorsum hæc? ut clarissime perspicias hunc locum omnino esse deprauatum. ad restituendum autem, & corrigendũ l. ueteres mihi nihil sanè lucis ostendunt, quò meas cogitationes dirigens ad ueritatem perueniam: nihil enim differunt ab impressis. hoc teneo, hunc diem inter Palilia, & Vinalia medium fuisse: ex quo coniectura ducor ad suspicandum, uel Postridie Palilia, uel, quod etiam magis placet, à scriptura enim propius abest, Pridie uinalia esse reponendum.

CCLX:

ALIQVEM ne imperatorem habituri erimus? Crimen inuidia quæretur?] Sic Lang. & cæteri ferè s. l. aliquem ne ĩpeius crimen inuidia quæretur. unus modo sic, aliquem ne Imp. habituri erimus inuidia quæreretur. & alter, aliquem ne ĩp. crimen inuidia quæretur. ego sic, aliquem ne imperatorem? eis crimen inuidia quæretur. ut eorum, qui fasces ad Ciceronem delaturi fuerunt, sit oratio consultantium, quonam modo facile ipsum de medio tollerent. Fasces, inter se dicebant, ad eum deferemus: deinde & uociferando, Aliquem ne imperatorem? & fasces ostentando, & crimen in eum quæremus, & inuidiam parabimus: quo in motu, & concitatione populari & operas conductas in eũ

immittere, & nullo negocio interficere poterimus. quos autem fugiebat, eam notam imp. scilicet imperatorem significare: ex eis fecerunt eius, & cum illo copularūt. quòd si cui magis arriserit, Aliquem ne imp? crimen inuidia quæretur: illud sequatur, licebit: non pugnabo: habebit.n. eandem sententiam, & in libri ueteris auctoritate delitescet.

CCLX:

IN rep. fieri possit] Posset, o.l.u. quod probo.

CCLX:

EXTITERIM repente Catilina?] Existerem, quidam reposuerunt. quod probo.

CCLXI.

QVANQVAM opinor nec fuisse tam sceleratum, qui hoc fingeret: nec tam furiosum, qui crederet] Sic L. Lang. quanquam nec fuisse tam sceleratū, qui hoc fingeret: tam furiosum, qui crederet. Sc. quanquam ne fuisse tam. cætera eodem modo. ut Lang. ego una modo littera detracta, Quenquā ne fuisse. & quæ sequuntur, similiter. quo modo de meliori nota scriptores locuti sunt. Ter. in Adelphis, Vah quenquam ne hominem in animo instituere, aut parare quod sit carius, quàm ipse sibi? & in Phormione, Tanta ne affectum hominem quenquam esse audacia? & Plaut. in Trin. nostram ne nutricem here, quæ nos educat, abalienare à nobis? & M. Tul. pro Ros. Com. Proh dij immortales, esse ne quenquam tanta audacia præditum?

CCLXI.

VIRIBVS potius suis, quàm reip. infelicem] L. s. non discrepant ab impressis. quidam pro uiribus, ui-

tijs reposuerunt. quorum ita neutrum probo, ut illud tamen, quàm hoc, multis partibus malim defendere. etenim si quis à me horum uerborum sententiam requirat, & causam, cur ita dictum sit à Cicerone, quærat: nihil ei omnino mihi uidear posse respondere: at in illud alterum fortasse aliquid, si non uerum at saltē quod animos aliqua probabilitate percutiat, afferre possim. dicā enim id M. Tullium significare uoluisse quod in II. lib. de nat. de. declarat. Quid uero, inquit, Cæsarem putamus, si diuinasset fore, ut in eo senatu quem maiore ex parte ipse cooptasset, in curia Pompeiana ante ipsius Pompeij simulacrum tot centurionibus suis inspectantibus à nobilissimis ciuibus, partim etiam à se omnibus rebus ornatis trucidatus ita iaceret, ut ad eius corpus non modo amicorum sed ne seruorum quidem quisquam accederet: quo cruciatu animi, uitam acturum fuisse? Illam igitur curiam Pompeianam interpretarer, quam, quòd in ea Cæsar interfectus esset, infelicem appellatam esse contenderem. nam uiribus suis, Cæsari exponerem, cuius etiam mortui nomen ualeret apud plurimos, maximasq; uires illi causæ daret. sed ut dixi, non summopere placet: nam ut quod ego supra explicaui, id sentiat Cicero, illud tamen Viribus. s. suis & nimis durum, & ualde productum mihi uidetur. quoniam tamen hæc scriptura uetustatis quasi radicibus innititur, ex libris euellenda nō est, sed tantisper ei standum censeo, dum uerum ex tenebris eruamus.

CCLXI.

QVI hostia, qui urbis portas] Ostia, sc. l. urbis partes, alius non minoris uetustatis. ut in Cat. descripsi=

ſti urbis partes ad incendia. Salluſtius loca appellat, eādem rem memoriæ tradens: XII ſimul opportuna loca urbis incenderent: quo tumultu facilior aditus ad Cos. cæterosq; , quibus inſidiæ parabantur, fieret. Ego tamen, ſi oſtia mendoſum non eſt, portas magis probo.

CCLXI.

QVOD ut inuidia mea fieret] Vt cum inuidia, c.o.l.u. ut pro Quint. omnia iudicia difficillima cū ſumma ſua inuidia, maximoq; periculo P. Quintij fieri mall t.

CCLXI.

TVM impetus conductorum hominum] Tū in me impetus, o.l.u.

CCLXI.

VESTRVM omniū conſecuta] Omnium ueſtrum, o.l.u.

CCLXI.

QVAE res patefecit] Liber unus, atq; alter: in queis Lang. pateſcit. quod probo. eſt omnino poeticum uerbum: ſed tamen habet, inquit M. Tullius, in oratione poeticum aliquod uerbum dignitatē. Virg. Danaumq; pateſcunt Inſidiæ. Vtitur tamen Liuius. nam patefecit quidem perſpicue falſum.

CCLXI.

QVOD ſuo tempore totiusq; huius ſceleris] Sed ſuo tēpore totius huius ſceleris, c.o.l.u. recte.

CCLXI.

TESTIS, conſcius, & adiutor] Teſtis, cōſcius, adiutor, o.l.u. quod placet.

CCLXI.

NON *tam ut pro me dixerim*] Dicerem, rectius est mea quidem sententia.

CCLXI:

ID *quod ego semper fecissem*] Id quod semper ipse fecissem, o. l. u.

CCLXI:

DICERE *solebat Crassus*] Dicere Crassus solebat, o. l. u.

CCLXI:

BONIS *forsitan possum, & libenter*] Pro possum, possim nonnulli u. l. in queis SC.

CCLXI.

VT *non perinde homines quoque*] Quiq;, unus, alter'ue liber: in queis Lang. Cæteri ab impressis non differunt. ego deesse aliquid puto, deq; suggerendum: ut sit, de quoq;, ut quisq; mereretur, iudicarent. quemadmodum paulo infra. Ita de unoquoque, ut quenque meritum arbitrantur, existimant.

CCLXII.

ANTE *diem* XIIII. Cal. Ian.] XIII. emẽdandum est. de hac re alio loco diximus.

CCLXII.

ME *ex* Cal. Ian. ad hanc horã uigilasse Reip.] Inuigilasse, quinq; l. u. in queis Lãg. quod ualde placet: sic enim dicitur. Inuigilare reip. ut Indormire causæ, Indormire tẽpori. Virg. nanq; aliæ uictu inuigilant. & alibi, Inuigilant pueri uenatu.

CCLXII.

MEASQVE *aures dies & noctes*] Dies no=

ctes, Lang.

CCLXXII.

MEISQVE cohortationibus] Que, à l.u. abest. quod placet.

CCLXII.

IDEM Vẽtidium] Pleriq; l.u. in queis Lang. idẽ R Vẽtidium. ut ita fortasse corrigendum sit, idem P. Ventidium. hoc ei certe prænomen fuit: ut ex Dione licet intelligere.

CCLXII.

NVM ego semper hostem?] Non pro nũ pleriq; l.u. & recte: siquidem per num interroges quæ negari; per non, quæ dici uis: huic etiam, Non illi respondet.

CCLXII.

IN has sententias] Has in sententias, o. l.u. quod concinnius est.

CCLXII.

BELLVM Octauij] Octauianum, o. l.u. ut L. II. de nat. de. Quæ nuper bello Octauiano magnarum fuerunt calamitatum prænunciæ.

CCLXII:

AD te ipsum P. Seruilium] P. Seruili num, corrigendum est. perspicue rectum.

CCLXII:

PVBLICE deneganda est] Non modo omnes antiqui libri, sed etiam ratio nobis auctor est, ut publice deleamus: etenim quis Senatus priuatim denegat?

CCLXII:

AVT supplicatione decreta] Decernenda, o. fe-

rè l.u.in quibus SC.quod ualde probo.

CCLXII:

QVOD ergo illi re,ego] Quod ergo ille re, id ego,Lang.& cæteri. quod ualde placet.describit auté Seruilium,qui ante ipsum sententiam rogatus est.

CCLXII:

HOC ipso nomine qui etiam deuicti sunt] Sic o. l.u.hoc ipso nomine & eos qui iam deuicti sunt.perspicue uerum.

CCLXII:

CVM uictores appello Imperatores] Suspicor esse glossema: est enim inane,atque superuacaneum.

CCLXII:

ETSI habet honoris nomen amplissimi] Honoris amplissimi nomen,Lang.& alij multi.quod placet.

CCLXII:

QVI primus Antonij immanem & fœdam crudelitatem non solum.c.] Qui primus immanem & fœdam crudelitatem Antonij non solum,Lang.& cæteri ferè.

CCLXII:

DIGNVS Imperator legione Martia] Aut aliquid mea quidem sententia huic membro deest: aut proximo inferiori superat: aut enim sic emendandũ est, dignus imperator legione,digna legio imperatore: aut, quod rectius esse iudico atque uenustius, Dignus Imperator legione Martia,digna legio imperatore Pansa: sic enim uocabulum uocabulo,nomini nomen responderet.

CCLXII:

CVIVS si acerrimum impetum cohibere Pansa

potuisset

potuiſſet] Panſa, à duobus, tribus'ue l.u. abeſt: in quibus Lang. quod placet.

CCLXIII.

DOCVIT hoc prælio militibus, his] Illo prælio militibus iјs, o.l.u.

CCLXIII.

QVAM ullius pulchriorem ſpeciem Imperatoris accepimus?] Quia nullius, o.l.u. ego, qua nullius. ut ſit, qua ſpecie nullam imperatoris ſpeciem pulchrioré accepimus. res perſpicua.

CCLXIII.

EO maiora beneficia Cæſaris] C. Cæſaris, o.l.u.

CCLXIII.

CVI cum imperium dabamus: eodem tempore et ſpem] Sic Lang. & aliј multi, Cui cum imperium, eodem tempore etiam ſpé nominis eius deferebamus.

CCLXIII.

QVOD cum eſt ſecutus auctoritatem noſtri decreti rebus geſtis ſuis comprobauit] Sic interpungendum arbitror, quod, cum eſt ſecutus auctoritatem noſtri decreti; rebus geſtis ſuis comprobauit: ut ſit, quod nomen rebus geſtis ſuis comprobauit, ſecutus decreti noſtri auctoritatem: ſiquidem res præclariſſimas dignasq; Imperatore geſſit. ſic ferè locutus eſt in V I. acc uſ. nimirum ut hic nomen ſuum comprobauit: ſic ille cognomen. nonnulli u. l. conſecutus, non ſecutus, quod non probo.

CCLXIII.

ITA trium Imperatorum populi Ro.] Duo hæc extrema uerba à l.u. abſunt. quod placet.

CCLXIII:

IPSE cõsequi potero] Iisdem L. auctoribus, ipse delendum est.

CCLXIII:

QVANQVAM ea, quæ nos promisimus] O. l.u. quanquam nos ea, quæ promisimus.

CCLXIII:

STVDIOSE quanquam multa] Eodem modo l.s. Quidam pro quanquam multa, cumulata, reposuerunt. quod si non uerum, probabilius certe est.

CCLXIII:

CVM difficillimo Reip.] L.u. partim sic, quanq̃ id difficillimo: partim, quanquam cũ. ut fortasse corrigendum sit, quam quidem cum. c.

CCLXIII:

FLAGITARI uideamur] Videmur, o.l.u.

CCLXIIII.

IN fuga fœda mors] Mors est, o.l.u.,

CCLXIIII.

BREVIS autem nobis uita data est] Sic IIII libri ueteres, in queis Lang. breuis à natura uita uobis data est. quod tamen reijcio: reijcio autem ob eã causam, quòd insequens membrum, quod paria paribus respondere debet, mancum quodam modo atq; imperfectum uidebitur: nam memoria ad uitam, sempiterna ad breuem, redditæ ad data: à natura, suo tanquã pari carebit: sic enim esset integrũ, at à Senatu memoria bene redditæ uitæ sempiterna. uel quid eiusmodi.

CCLXIIII.

AD summam laudem, gloriamq;] Sic o. ferè l.u.

ad laudem gloriamq; summam.

CCLXIIII.

OBLIVIONE eorũ qui sunt] Qui nunc sunt, o.l.u.utrunq; omnino probabile, & huic scriptori usitatum. post Red.ad Sen.Gn.Pompeius uir omniũ, qui sunt, fuerũt, erũt: uirtute princeps. & pro lege Man. non modo eorum hominum, qui nunc sunt, gloriam; sed etiam antiquitatis memoriam uirtute superarit. sed ex duobus probabilibus id semper uerum iudicandũ, quod libri u.comprobarint.

CCLXIIII.

NEC reticẽtia posterorum insepulta esse poterit] Liber Gad.(nam cæteri ab impressis non dissentiunt) sepulta. quid sibi uelit, perspicuum est: & cum eo loquendi consuetudo facit: quæ solet eas res sepultas appellare, quarum dimissa cõmemoratio est, memoriáq; deleta. Ego tamen ut hinc non sentiam, neq; Ciceronem more uulgari locutum existimem, faciunt uerba consequentia, Cum uobis immortale monumentũ suis penè manibus S.P.Q.R. extruxerit. Arbitror enim uirtutem non insepultam propemodum pro immortali dixisse propter elogia monumentorum, atq; litteras quæ in sepulcris inscribi solent ad declarandas uirtutes, ac facta sepultorũ. Ab eadem causa dixit Horatius, Africano cui super Carthaginem uirtus sepulcrum condidit. ut enim, monumenta sepulcrorum dum manent, tenetur eorum uiua memoria qui ibi siti sunt: sic dũ Carthago extabit, Scipionis uirtus, ac uictoria celebrabitur. uirtus igitur militum non insepulta erit: immortalitati commendabitur: quòd sepulcrum, monu=

mentumq; habebit: cuius inscriptio ipsam gentibus omnibus, atq; omnium seculorũ posteritati notam faciet.

CCLXIIII:

ADHIBERI publice posset oratio] Publice adhiberi, o.l.u.

CCLXIIII:

ID genus, quod est pulcherrimum] Quod esset pulcherrimum, o.l.u. quod probo.

CCLXIIII:

QVAMOBREM quidem maximum] Maximum quidem, nonnulli u.l. quod placet.

CCLXIIII:

FRATRIBVS tribuenda censeo] Fratribus eadem tribuenda, o.l.u. placet.

CCLXIIII:

VIRTVTEM suorum, & ætatem] Pro ætatem pietatem, o.l.u. quòd scilicet pro patria uitam profuderint. perspicue rectum.

CCLXV.

EXERCITVMQVE hostium fecerit] Exercitumq; eius, L.SC. cæteros sequor.

CCXLV.

OCCISIONE occiderit] Eodem modo o.l.s. occidione occiderit probat consuetudo: quæ ita loqui solet, cum internitionem significare uult.

CCLXV.

C. CAESAR imperator] Nonnulli s.l. Cæsar Propr. imperator: quod minime displicet. in S.C. enim omnia honorum nomina ferè ascribebantur.

CCLXV.

VT ob eas res] Vti, nonnulli u.l.in queis Lang. quod placet: nam redolet antiquitatem, quæ maxime in S.C. retinebatur.

CCLXV.

AD omnia puluinaria cõstituãt] Cõstituat, o.l.u.

CCLXV.

COMPLVRIMOS cæderent: caperent nonnullos] Vt plurimos cæderent.c.

CCLXV.

CVMQVE sine ulla necessitate] Sine ulla retractatione, o.l.u. ut Liuius l.VI. Iuniores ad edictũ sine retractatione conuenerunt] Vtitur etiam Cicero in Tusc.l.V. & XIII.L.ep.ad Att.

CCLXV:

HIS qui sanguinem pro uita, libertate, fortunisq; populi Ro. pro urbe, templisq;] Hæc omnia demptis cõiunctionibus dicuntur in l.u. nonnulli in queis SC. pro his ijs. quod placet.

CCLXV:

MONVMENTVM quàm amplissimum locandum, faciendumq;, urbem ad eam rem pecuniam dare contribuere.c.] Sic l.u. locandum, faciendumq. urbem ad eam rem.c. in quibus Ciceronem non agnosco: nam primum nisi me fallit memoria, hoc locandũ, faciendum iubeo, non dicitur: sed locare, facere iubeo. Verum fac, ita non esse. ut locandum, faciendum dixerit; huic subiunxerit, dare, attribuere, soluere iubeãt; ut tam diuersas res.s. uno uerbo comprehenderit; adduci ad credendum nullo modo possum. deinde siquis

iusiurandum in hæc uerba adijciat: si mihi uideatur, urbem soluere iubeant, à Cicerone scriptum: non uideri profecto iurem: ita mihi non solum ab huius elegantia, sed etiam consuetudine latini sermonis uidetur abhorrere. sic autem scriptum reliquisse M. Tullium puto, Monumentum, quàm amplissimum locandum, faciendum curent: ad eam rem. c. Hunc autem errorem creauit, opinor, illud quod sæpe iam demonstraui, quòd in l. u. hæ litteræ C, & Q, locum inter se sæpe cõmutent: quæ causa libros refersit erroribus. ut apud hunc ipsum in I. l. de Nat. deorum, Nec tu me cælas, ut Pythagoras solebat alienos: nec consulto dicis occulte, tanquam Heraclitus: sed quod inter nos liqueat, ne tu quidẽ intelligi. ubi liqueat pro liceat: ut in ep. ad Att. ex quo quidem ego, quod inter nos liceat dicere, millesimam partem uix intelligo. uel, ut similius proferam, Plaut. in Pœn uin bona dicam fide, quod hic inter nos liceat. Intentis oculis contemplare sententiam: ut nos asseueramus, ita esse perspicies. sed ut ad rem: hoc ego sentio: siquis tamen illud magis probabit, locandum faciendumq; curent, cum eo non pugnabo.

CCLXV:

PECVNIAM dare, contribuere] Attribuere, o. l. u. ut illud in IX. tantã pecuniam redemptori soluẽdam, attribuendamq; curent. perspicue uerum, ut illud alterum aperte falsum: siquidem pecuniam contribuere non dicitur. hoc autem uerbum proprie in ijs ponitur, qui aliquem liberum populum sub alterius ditionem subiungunt. Liuius, Corinthum ijs contributuros in antiquum gentis concilium. & alibi, Phocenses

Locrenses contribuerunt Aetolis. ij autem populi contributi dicebãtur. Cæs. Oscenses, & Calaguritani, qui erãt tum Oscensibus contributi.

CCLXV:

EA'QVE fratribus tribuantur] Lang. & cæteri ferè, ijsq; fratribus tribuantur. nonnulli tantummodo tribuantur. ego emendandum arbitror, iisq; tribuantur, c. fratribus enim puto esse glossema alicuius imperiti.

CCLXV:

SI illi uicissent] Vixissent, SC. aperte uerum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q.

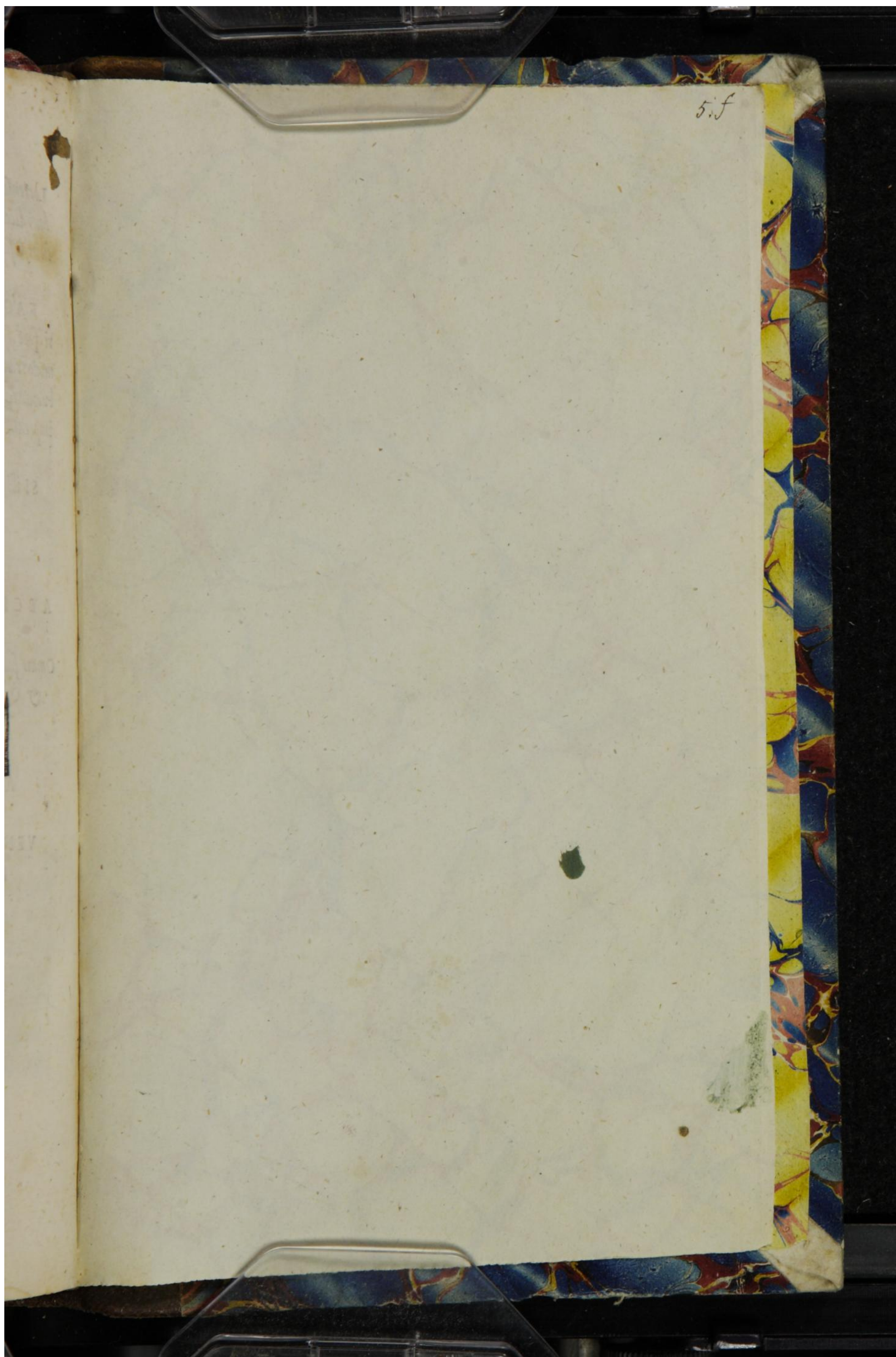
Omnes sunt quaterniones, præter A quinternionem, & Q duernionem.

APVD ALDI FILIOS.

VENETIIS, M. D. XLII.
MENSE MARTIO.

AL DVS

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

5.f

